Devlet Nüshası

ADLİYE VEKÂLETİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

ADALET DERGİSİ

Sayı : 11

Yıl : 45

A N K A R A
YENİ CEZAEVİ MATBAASI

1 9 3 4

455

Mevcudu Olan Satıştaki Kitaplar Listesi

Adalet Dergisi: 948: 1-12 inci sayıları	11000 K.
» » : 949: 1-12 » »	11000 »
Adalet Dergisinin yıllık abonesi 10 liradır. Beher sayısı 1 liradır.	
Adalet Mantığı (Tercüme)	300 »
Alman Ceza M. Usulü K. (Baha Arıkan Tercümesi: 1951)	300 »
Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi (1938)	50 »
Aynî Haklar C. 2 (I. H. Karafakıh tercümesi)	750 »
Deniz Ticaret Hukuku (K. Berker Tercümesi)	300 »
Hâkimler K. (942)	50 »
Meshut Suçlar K. Tâlimatı	15 »
Noter K. (942)	50 »
Suçun ve suçlunun taaddüdü ve cürme iştirak	150 »
Tamimler Mecmuası: 938	100 »
» » : 950	100 »
Temyiz Mahkemesi Ceza Kararları 1952	250
Temyiz Mahkemesi Hukuk Kararları 1952	300
Temyiz Mahkemesi Kararları (Ceza: 941-942)	300
» » İçtihadı Birleştirme Ceza Bölümü (950)	50
» » » » Hukuk » (950)	50
» » » » » » (951)	50
Tevhidi İçtihat Kararları: 1952, Hukuk Kısmı	15
Tevhidi İçtihat Kararları: 1952, Ceza Kısmı	10
Zürih Şerhi Aile Hukuku (949) (Dr. Tahir Çağa Tercümesi)	300
» » Borçlar Hukuku C. 2 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	300
» » Giriş ve Kişinin Hukuku C. 1 (Volf Çernis Tercümesi)	300
» » Giriş ve Kişinin Hukuku C. 2 (Volf Çernis Tercümesi)	300
» » Vesayet Hukuku C. 1 (Volf Çernis Tercümesi)	450
» » Zilyedlik ve Tapu Sicilli (Dr. Suat Bertan Tercümesi)	300

456

ADALET
DERGİSİ

İdare ile mükellef olan : Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürü Vekili KÂZIM DERELİ	Kasım : 1954	Yıl : 45 — Sayı : 11

İÇİNDEKİLER

İNİNCELEMELER :

		Sahife
AhAhmet Erdoğdu	Sorgu Hâkimliğince Son Tahkikatın Sulh Hâkimliğinde Açılmasına Karar Verilmesi Mümkün Değil midir?	1281 — 1287
SıSıtkı Akyazan	Hapis Hakkı	1288 — 1300
İzzİzzettin Eraydın	Birleşik Amerika Devletlerinde Jüri Sistemi	1301 — 1309
SeSelim Kaya Kaşdaş	Alacağın temliki ve temlikte borçlunun durumu hakkında bir inceleme	1310 — 1320
DrDr. Ekrem Edgü	Sigortalar Hukuku	1321 — 1332
AnAnkara Üniversitesi Hukukuk Fakültesi Kriminolojloji Enstitüsü	Ceza ve İnfaz Hukuku Haberleri	1333 — 1335
KâKâzım Dereli	Yeni Eserler ve Tahlilleri	1336 — 1342
RıRıdvan Bülent Erciyeş	Hukuk ve Adalet Bibliyografyası	1343 — 1348
TETEMYİZ MAHKEMESİ HUKUK KARARLARI		1349 — 1362
TETEMYİZ MAHKEMESİ CEZA KARARLARI		1363 — 1372
UYUYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI		1373 — 1381

457

458

SORGU HÂKİMLİĞİNCE SON TAHKİKATIN SULH HÂKİMLİĞİNDE AÇILMASINA KARAR VERİLMESİ MÜMKÜN DEĞİL MİDİR?

Yazan :
Ahmet ERDOĞDU
Ankara Hâkimi

PLÂN :

1 — Mevzu
2 — Bu günkü tatbikat
3 — Alman ceza muhakemeleri Usulünün bu husustaki hükümleri

a - Dr. E. Löwe'in düşüncesi
b - Fernand Daguin'in düşüncesi
c - Dr. Otto Schwarz'ın düşüncesi
d - Dr. P. Daude'nin düşüncesi

4 — Netice ve düşüncem

BİBLİYOGRAFYA

1 — Dr. E. Löwe, Die Strafprozessordnung für das Deutsche Reich, 1927

2 — Dr. P. Daude, Die Strafprozessordnung für das Deutsche Reich, 1928

3 — Fernand Daguin, Haşiyeli Alman ceza muhakemeleri Usulü Kanunu, Türkçeye çeviren, Baha Arıkan

4 — Dr. Otto Schwarz, Alman ceza muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi, Türkçeye çeviren: Rifat Taşkın

5 — Tahir Taner, Ceza Muhakemeleri Usulü, 1945 - İstanbul

6 — Baha Kantar, Ceza Muhakemeler Usulü, 1944

7 — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun alfabe sırasile Haşiyeli Fihristi, Toplıyan, Ceza İşleri Müdürü, Menemenlizade Hasan Safiyettin-1934 İstanbul

8— Sadık Perinçek - Fehmi Tüzün, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve ilgili Yargıtay İçtihatları, 1951

9 — T. C. Mer'i Kanunları

1 — Mevzu :

Sulh Ceza mahkemesinin göreceği işlerde ilk tahkikat yapılmayacağı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun âmir hükümlerindendir. Bu prensibin tatbikatta tereddüdü mucip olduğu görülmekte ve yapılan ilk tahkikat neticesinde. maznuna isnat olunnan fiilin sulh ceza mahkemesinin vazifesine dahil işlerden olduğu tahakkuk ettiği taktirde son tahkikatın bu mahkemede açılıp açılmıyacağı keyfiyeti görüş ayrılıklarını doğurmakta ve böylece tatbikatta ahenksizlik husule gelmektedir. Bu sebeple bazı hâkimlerimiz, yapılan ilk tahkikat neticesinde fiilin sulh mahkemesinin görevine girdiği anlaşılması halinde dosyayı C. Müddeiumumiliğine tevdi etmekte, bazı hakimlerimiz de son tahkikatın sulh mahkemesinde açılmasına karar vermektedir Bu görüşlerden hanğisinin hanunun maksat ve gayesine uyğun olması lazım geldiğini incelemek bu yazının mevzuunu teşkil edecektir.

2 — Bu günkü tatbikat :

Yukarda işaret olduğu veçhile bu günkü tatbikatı iki cephede mütalaa etmek icap ediyor. Zira tatbikatı başlıca iki fikir işğal etmektedir. Bunlar :

a — Sorgu Hâkimi sulh mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar veremez.

b — Sorgu Hâkiminin sulh mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar vermesine mani bir hüküm yoktur. Böyle bir karar verebilir.

Şimdi bu iki fikrin dayandığı mucip sebepleri izah edelim.

a — Sorgu Hâkiminin, sulh mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar veremiyeceği mütalâasında bulunanlar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 171 inci maddesine istinat etmektedirler. Bu madde malûm olduğu gibi ağır cezalı işlerde ilk tahkikatı mecburi tutmuş diğer işlerdede C. Müddeiumumisi tarafından istendiği taktirde ilk tahkikatın yapılabileceğini kabul etmiştir. Kanun, sulh mahkemlerinin göreceği işler için ayrı bir hüküm koyarak (irtibat dolayısile yüksek vazifeli mahkemeye ait dâvalarla birleştirilmesi hali müstesna olmak üzere sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk tahkikat yapılmaz) prensibini koymuştur. Binaenaleyh 171 inci maddeden şöyle bir netice çıkarmak mümkündür Ağır cezalı işlerde ilk tahkikat mecburi, asliye ceza mahkemesinin vazifesi şumulüne giren dâvalarda ilk tahkikat Müddeiumuminin ihtiyar ve tale-

bine bağlıdır. Sulh mahkemelerinin görecekleri işlerde ise ilk tahkikat yapılmaz. Bu böyle olunca ilk tahkikata tâbi olmayan sulh işlerinden dolayıda son tahkikatın sulh mahkemesinde açılmasına karar verilemez. Sorgu Hâkimi sulh mahkemesinin vazifesine dahil bir işten dolayı ilk tahkikat yapamadığı ve böyle bir tahkikat için kanun kendisine bir salâhiyet vermediği cihetle, vazifesi cümlesine dahil bulunmıyan bir husustan dolayıda elbetteki son tahkikatın açılmasına karar veremez.

Binaenaleyh talepname ile dâva açılınca, derhal talepnameyi red etmesi iktiza eder. Eğer yapılan ilk tahkikat neticesinde fiilin sulh mahkemesinin vazifesine dahil mevaddan olduğu anlaşılırsa o taktirdede 191 inci maddeye göre son tahkikatın açılmasına karar verilemiyeceğinden dosyanın gereği yapılmak üzere C. Müddeiumumiliğine tevdii icap eder. Bunu bir misâlle izah edelim. Bir kavga neticesinde maduru yaralayan maznunun hareketi bidayette adam öldürmeye teşebbüs mahiyetinde görülerek talepname ile dâva açılmıştır. Yapılan ilk tahkikat neticesinde fiil, adi bir fiili müessirden ibaret ve ceza kanununun 456 ıncı maddesinin 4 üncü fıkrasının tatbikini müstelzim mahiyette tecelli etmiştir. Bu halde son tahkikat sulh hâkimliğinde açılamaz. Dosyanın C. Müddeiumumiliğine tevdii icap eder.

Bu gruba dahil olan meslektaşların fikirleri bundan ibarettir. Şimdi diğer grubun fikride şudur.

b — Sorgu Hâkiminin, sulh ceza mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar vermesi için mâni bir hüküm yoktur. Bu grup Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 191 ve 202 inci maddelerine istinat ederler. Zira Ceza Usulünün 191 inci maddesinde (İlk tahkikat yapılan işlerde son tahkikatın açılmasına..... karar vermek salâhiyeti sorgu hâkiminindir) denilmektedir. Buradaki (İlk tahkikat yapılan işlerde) sözleri muhtelif mânaları ihtiva etmektedir. Zira bilindiği gibi Usulün 171 inci maddesine göre prensip sulh mahkemesinin göreceği işlerde ilk tahkikatın yapılmamasıdır. Şüphesiz, irtibat dolayısile yüksek vazifeli mahkemeye ait dâvaların bunlarla birleştirilmesi hali bundan müstesnadır. Fakat bu kaide hiç bir zaman talepname ile dâva açıldığı anda mevcut vasfı cürminin ilk tahkikat neticesinde bir sulh mevaddına inkılâp etmesi halini takyit etmez. Böyle bir halde dahi son tahkikatın salâhiyetli sulh mahkemesinde açılmasına karar vermek icabeder. Zira kanunun âmir hükümlerinden biri de sorgu hâkiminin salâhiyetli her hangi bir mahkeme huzurunda son tahkikatın açılmasına karar verebileceğidir. Kaldı ki ilk tahkikatın gayesi elde edildikten sonra sorgu hâkiminin vereceği kararları kanun hasren saymış ve (Dosyanın C. Müddeiumumiliğine tevdiine) şeklinde bir yol

461

ve usul kabul etmemiştir. Binaenaleyh sorgu hâkimi ilk tahkikat neticesinde sulh ceza mahkemesinin göreceği işler meyanında bulunduğunu tesbit ettiği fiiller hakkında son tahkikatın sulh mahkemesinde açılmasına daima karar verebilir.

3 — Alman ceza usulünün bu hussutaki hükümleri :

Kanunumuzun mehazi olan Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 178 - 212 nci paragraflarında ilk tahkikata ait hükümlerini tesbit etmiş bulunmaktadır. Alman Ceza Usulünün 1 Şubat 1877 tarihli ve bizim 171 inci maddeye tekabül eden 178 inci maddesinin ikinci fıkrası metninde aynen : Kabahatlar müstesna olmak üzere Amtsgericht'in sulh mahkemesinin göreceği işlere dâhil bulunan dâvalarda :

1 — Müddeiumumilik talep ederse,

2 — Maznun 201 inci paragraf hükümlerine tevfikan müdafaasını hazırlaması için iddianameye — Die Anklageschrift — karşı esaslı sebepler ileri sürmek suretiyle talep eder ve bu deliller ilk tahkikatın açılmasını lüzumlu kılarsa
ilk tahkikat yapılır) denilmektedir.

Demekki Alman usulünde muayyen şartlara bağlı bulunmakla beraber sulh mahkemesinin göreceği bazı işlerde ilk tahkikat caizdir. Bir maznunun, sulh mahkemesinin göreceği işler arasına dahil bir fiili işlemesi halinde hakkında ilk tahkikat açılabileceği gibi bu sanığın suç ortağı der Mitangeklagte) hakkındada ilk tahkikat açılabilir (1)

a — Dr. E. Löwe'nin düşüncesi :

Dr. E. Löwe'nin Alman Ceza mahkemeleri usulü (Die Strafprozess ordnung für das Deutsche Reich) adındaki eserinin 1927 tarihli tabında da yukarıda bahsettiğimiz hükümler Dr. P. Daude nin kitabındaki metnin aynı dır. Löwe'ye göre sulh ve şöfen mahkemelerinin (Amtsgerichtliche, Schöffengerichtliche) göreceği işlerden dolayı sulh, Şvur mehkemelerinin vazifesine dahil bulunan fiilerden dolayı Land (Das Landgericht) mahkemeleri ve ilk derece mahkemesi olarak göreceği işlerden dolayı (Das Oberlandsgericht) mahkemesinin vezifesine giren hususlarda bu mahkme ve temyiz mahkemesinin vazifesine dahil bulunan hususlardan dolayı temyiz mahkemesinin son tahkikatın açılmasına karar vermesi esas kaidedir.

(1) Dr. P. Daude, Die Strafprozessordnung für das deutsche Reich, 1928, S. 104.

462

Binnetice sulh mahkemesi huzurunda son tahkikat açılabilecektir. Alman usulünde, son tahkikatın açılmasına karar verecek merciin görüldüğü şekilde değişmesi ve muhtelif derecelerde yüksek dereceli mahkemelere intikal etmesi selbi ihtilafların önüne gecilmesini temin içindir. Son tahkikatın açılmasına karar verecek mahkeme davayı kendi kaza dairesinde ve derecesi daha dun bir mahkeme huzurunda son tahkikatın açılmasına karar verebilir (2). Şu izahata göre Alman usulüne tevifkan son tahkikatın sulh mahkemesi nezdinde açılmasına karar vermek mümkündür.

Bundan sonra bu mevzuda Fernand Daguin ile Dr. Otto Schwarz dan bahsetmeliyiz. Her iki müelliffin görüşleri 178 nci maddenin tatilinden sonraki haline taalluk etmektedir.

b — Fernand Daguin'in düşünceleri:

Bu zatın (Haşiyeli Alman ceza muhakemeleri usulü kanunu) adındaki ve temyiz mahkemesi reislerinden Taha Arıkan tarafından dilimize çevrilen eserin 176 nci maddesi eski metnin aksine olarak kanunumuzun 171 nci maddesine tekabul etmektedir eski Almcn usulü nün metninde 178 nci madde bizim 171 nci maddeye karşılık idi. Fernand Daguin'nin kitabında (İrtibat dolayısile birleştirilmiş olanlar müstesna olmak üzere Şöfen mahkemelerinin -Die Schöffengerichte -salahiyeti dahiline giren işler hakkında ilk tahkikat yapılmaz) denilmektedir. Şöfen mahkemesi Alman mahkemeler teşkilatı kanununun 28 nci maddesine göre sulh hakiminin -der Amtsrichter- başkanlığında iki şöfen azadan teşekkül eder. Halbuki aynı kanunun 22 nci maddesine göre sulh mahkemeleri -Die Amtsgerichten- tek hâkimden teşekkül edüp kabahat, cünha ve bir kısım cinayet dâvalarını görürler. Tam manasile bizim sulh hakimliği teşkilatına tekabul etmemekle beraber gördüğü işler itibarile ve tek olması bakımından bizimkine müşabihtir denebilir. Kanunumuzda esasen -Amtsrichter- tabirini sulh hâkimi olarak almıştır. (Türk Ceza Muhakemeleri Usulü K. madde: 125, Alman Ceza muhakemeleri usulü kanunu madde: 125.)

Binaanaleyh Fernand Daguin'nin kitabındaki değişiklik sulh hâkimliğinin göreceği işler arasına dâhil bulunan fiillerden dolayı ilk tahkikatın açılacağını kesin surette ifade etmemektedir. Buna mukabil 207 nci maddede (Mıntıka mahkmesi —tribunal regional— her hangi bir mahkemede son tahkikatın açılmasına karar verebilir. Ancak Reichsgericht - Rayh mahkemesi, temyiz mahkemesi bu kayıttan müs-

(2) Dr. Löwe, Die Strafprozessordnung für das Deutsche Reich, 1927, S. 478 - 479.

463

temadır) denilmektedir (3). Binaennaleyk son tahkikat temyiz mahkemesinden gayrı mahkemede açılabilecektir.

c — Dr. Otto Schwarz'ın düşüncesi:

Bu müellifin (Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu şerhi) adındaki eseri Rifat Taşkın tarafından dilimize çevrilmiştir. Tercüme Alman Ceza Muhakemeleri Usulünün 1938 senesine kadar olan tadilâtı da ihtiva etmektedir. Binaenaleyh 1938 senesine kadar olan değişikliğe nazaran Alman Ceza Usulünün 178 inci maddesi aynen şöyledir:

(1 — Volksgerichtshof, Oberlandesgericht, Schwurgericht'in kaza salâhiyeti dâhilinde olan ceza işleri hakkında, müddeiumumî takdirine göre zarurî addederse, talebi üzerine ilk tahikkat yapılır.

2 — Diğer ceza işleri hakkında da, eğer müddeiumumî talep edecek olursa, ilk tahkikat yapılır. Müddeiumumî, ancak, fevkalâde ahval ve şerait tahkikatın bir hâkim tarafından yapılmasını icabettirdiği hallerde böyle bir talepte bulunmalıdır.)

Diğer taraftan kanunumuzun 202 nci maddesine tekabül eden Alman Usulünün 209 uncu maddesinde de:

(1 — Landgericht, Reichsgericht, temyiz mahkemesi müstesna olmak üzere her derecedeki mahkemeler huzurunda son tahkikatın açılmasına karar verebilir. Landgericht işte Reichsgericht'i temyiz mahkemesini salâhiyetli görürse icabeden kararı vermek üzere dâva evrakını müddeiumumî vasıtasiyle bu mahkemeye gönderir.

2 — Kezalik Amtsrichter de kendisine tevdi edilen bir işin kendi salâhiyetini tecavüz ettiğini görürse icabeden kararı vermek üzere dâva evrakı müddeiumumî vasıtasiyle Landgericht'e gönderir) denilmektedir. Buradan da sulh mahkemesi nezdinde son tahkikatın açılamıyacağı hükmünü çıkarmak müşküldür. Kaldı ki Schwarz son tahkikatın Amtsrichter sulh hâkimi huzurunda açılmasının mümkün olduğunu sarahaten beyan ediyor.

d — Dr. P. Daude'nin düşüncesi:

Dr. P. Daude'nin kitabı 1928 tarihlidir. Binaenaleyh nisbeten eski sayılabilir. Bu zat tatbikat yönünden de meseleyi uzun tecrübelerine isti-

(3) Fernand Daguin, Hâşiyeli Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunı, çeviren: Baha Arıkan.

naden incelemiş ve mevzuu istifademizi mumkün kılacak şekilde aydınlatmıştır. D a u d e'ye göre hülâsa olarak son tahkikatın sulh mahkemesinde açılmasına karar verilmekte kanuna aykırı bir hal yoktur (4).

4 — Netice ve düşüncem :

Bütün bu izahattan sonra mevzuu toparlıyarak denebilirki sorgu hakiminin sulh mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar vermesine mâni bir hüküm yoktur. Sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk tahkikatın yapılamıyacağı prensibini de bu netice ihlâl etmez. Zira, talepname ile bidayette dâva açılırken sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk tahkikat yapılamaz. Fakat bu kaide, ilk tahkikat sırasında katle teşebbüs şeklinde açılan dâvanın fiilin, ilk tahkikat neticesinde âdiyen yaralamak şeklinde tecelli eylemesi ve başka bir tâbirle failin lehine olarak vasfı cürminin değişmesi halinde son tahkikatın sulh mahkemesinde açılmasına mâni değildir. Kaldı ki yukarıda da açıklandığı gibi kanunumuzun 202 nci maddesine göre sorgu hâkimi salâhiyetli her hangi bir mahkeme huzurunda son tahkikatın açılmasına karar verebilir. Bu kaideden de Ankara Sorgu Hâkiminin tutup da Van Ağır Ceza Mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar verebileceği mânası çıkarılamaz. (Her hangi bir mahkemeden) maksat kaza dairesindeki salâhiyetli, ağır ceza, asliye ceza veya sulh ceza mahkemelerinden biridir.

Bundan başka sorgu hakimi, ilk tahkikat neticesinde fiilin sulh mahkemesinin göreceği işlere dâhil bulunduğunu anladığı takdirde bazılarının düşündükleri gibi (dosyanın gereği yapılmak üzere C. Müddeiumumisine tevdiine) şeklinde bir karar verilmesini kanunumuz kabul etmiş değildir. Çünkü, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 191 inci maddesi sorgu hâkimliğince ittihazı mümkün kararları tâdat etmiş bulunmaktadır.

---

(4) Dr. P. Daude, Die Strafprozessordnung für das Deutsche Reich, 1928, S. 104.

465

HAPİS HAKKI (1)

Hazırlayan: **Sıtkı AKYAZAN**

Hapis hakkının şümulünü hapsedilen eşyanın mülkiyeti bakımından da mütalâa etmek lâzımdır.

Borçlar Kanununun 267. maddesinin ikinci fıkrasına göre mucirin hapis hakkı ikinci müstecirin birinci müstecire karşı borcu olan miktar nisbetinde ikinci müstecir tarafından mecur dâhiline getirilen eşyaya da şâmildir. Bu fıkra hükmünden anlaşıldığı gibi mucirin birinci müstecir, birinci müstecirin de ikinci müstecir zimmetinde kira bedelinden alacakları bulunmak lâzımdır. mucirin hapis hakkı ancak ikinci müstecirin birinci müstecire olan borcunu karşılayacak nisbetteki eşyaya taallûk eder. Maddede derpiş edilmemiş olmakla bereber unutulmamalıdır ki mucirin birinci müstecirde alacağı birinci müstecirin İkinci müstecirdeki alacağından daha az ise şüphesiz ikinci müstecirin hapsedilecek eşyası da ancak mucirin birinci müstecir zimmetindeki alacağı nisbetinde olacaktır.

Borçlar Kanununun 268. maddesinin mefhumu muhalifinden anlaşıldığına göre mucirin hapis hakkı müstecir tarafından mecur dâhiline getirilen ve müstecire ait olmayan eşyalara da şâmil bulunmaktadır. Yeter ki bu eşyanın müstecire ait olmadığını mucir bilmesin.

Müstecir tarafından mecur dâhiline getirilen ve başkasına ait olduğu mucir tarafından bilinen veya bilinmesi icabeden eşya ile çalınmış veya zayi olmuş veyahut başka suretle zilyedinin elinden zaptolunmuş şeyler üzerinde üçüncü şahsın hakları mucirin hapis hakkına karşı mahfuzdur. Bu durumu bazı misallerle açıklayalım.

Bilfarz mucirin kendi delâletile kiracısına icar veya iare edilen bir piyano veya buz dolabının müstecirine ait olmadığı mucirin bildiği gibi bir keyfiyet olduğu gibi mecur dâhilinde kanepe veya halı, kilim gibi mefruşat eşyasını tamir eden ve sanatı da bu suretle tamircilik olan kiracının kendi tefrişatı haricinde ve hâli tamirde bu gibi eşyanın müstecirine ait olmadığını mucirin bilmesi lâzım geldiğinden bunlarla çalınmak, zayi olmak suretile veya her hangi şekilde zilyedinin elinden zaptedilmiş ve kiracının eline geçmiş bulunan şeyler üzerinde üçüncü şahısların istihkak dâvaları hapis hakkına karşı mahfuzdur. Şu kadar var ki istihkak

(1) Baştarafı 1954 yılı 10 sayılı Adalet Dergisindedir.

466

müddeisi üzerinde hapis hakkı kullanılan eşyanın kendisine ait olduğunu mucirin bildiğini veya bilmesi lâzımgeldiğini veyahut bu eşyanın kendisiinden çalınmış veya zaptedilmiş olduğunu ispat etmesi lâzımdır. Bu cihetler ispat edildiği takdirde mucirin bu eşya üzerindeki hapis hakkı sakıt olur. İspat edilemediği takdirde mucirin bu eşyanın üçüncü şahsa ait olduğunu bilmediği kabul edilir. ve mucirin bu eşya üzerindeki hapis hakkı tanınır.

Mucir, müstecir tarafından getirilen eşyanın ona ait olmadığını icarın devamı esnasında öğrendiği takdirde en yakın vakit için akdin feshini ihbar etmelidir, Aksi takdirde bu eşya üzerindeki hapis hakkı sakit olur.

Bu mütâlâalar hülâsa edilecek olursa üçüncü şahısları kanun bir nokta ya kadar yani muciri mecur dâhiline getirilen eşyanın üçüncü şahıslara ait olduğunu bilmesi şartile himaye etmiştir. Mucir bunu bilmiyorsa menkul eşyada zilyedlik mülkiyet karinesi olduğundan bunların üçüncü şahıslara aidiyeti ispat edilse bile mucirin bunu bildiği ispat edilmedikçe hapis hakkının istimaline mâni olunamaz. netekim temyiz mahkemesi 4. hukuk dairesi 7/11/935 gün ve 2882/2106 sayılı bir kararında bu neticeyi tebarüz ettirmiştir (1).

4 — Mucirin hapis hakkile üçüncü şahısların rehin ve hapis haklarının tearuzu :

Mucirin hapis hakkının şümulü ile hangi şartlar altında mucire kira alacağının teminatını teşkil ettiğini yukarda açıklamış bulunuyoruz.

Müstecirin mecur dâhiline getirdiği hapse tabi eşyalar üzerinde üçüncü şahısların rehin veya haciz hakları bulunduğu takdirde mucirin hapis hakkile tearuz eden bu hakların nasıl telif edileceği yine aynı esaslar dairesinde araştırılmak icabeder.

Her şeyden evvel üçüncü şahısların rehin veya haciz haklarının mucirin hapis hakkından evvel veya sonra doğmuş olduğunun tesbiti mes'

(1) Borçlar Kanununun 267. maddesi mucibince kiralanan şey dâhilinde olup onun tefrişatına ve tezyinatına ve ondan intifaı temine mahsus olan menkul eşya üzerinde kiranın temini için mucirin hapis hakkı vardır. Mezkûr kanunun 268. maddesinden anlaşıldığı üzere mucirin hapis hakkı müstecire ait olmadığını bilmedikçe yahut bilmesi iktiza etmedikçe kiralanan şey dâhilindeki menkul eşyaya da şâmildir, hapsolunan eşyanın müstecire ait olmadığını mucirin bildiği yahut bilmesi iktiza ettiği de iddia olunmamıştır. Şu sebeplere binaen itiraz vârit olmadığından reddiyle kanunun hükümlerine uygun olan (Üçüncü şahıs tarafından mahcuz eşyaların kendisine ait olduğundan bahsile açılan istihkak dâvasının reddine dair olan) hükmün tasdikine oybirliğiyle karar verildi. 7/11/935 4. Hukuk 2882/2106.

467

elenin halli bakımından önemlidir, Şimdi bu ihtimalleri de gözönünde tutarak bu konuyu inceliyeceğiz:

a) Hapse tabi eşya mecur dâhiline getirildikten, yani hukuken mucirin hapis hakkı doğduktan sonra bu eşya üçüncü bir şahsa rehin veya üçüncü şahsın alacağından dolayı haciz edildiği takdirde bu muameleler mucirin hapis hakkına hiç bir veçhile tesir icra edemez. Bir defa Üçüncü şahsa rehnedilen hapse tabi menkul eşya medenî kanunun 853 üncü maddesi mucibince muayyen istisnalar dışında teslimi meşrut şekilde rehin edilebilir. Hapis hakkı mahiyeti itibarile kanunî bir rehin hakkı olup icra akdinin devamı müddetince hapis tabi eşyanın mecur dâhilinde bırakılmasını tezammun eder. Ancak icar akdinin sona ermesi ve müstecirin icar bedelinden mucire hiç bir borcu kalmaması halinde bu eşyanın muahheren tesis edilen rehin alacaklısına teslimi mümkün olabilir. (Medeni Kanun Madde 855)

İcar hakkı devam ettiği müddetçe merhun eşya mecur dâhilinde kalacağından medeni kanunun 857 inci maddesi hükmüne göre rehnin hükümleri muallak kalır, Demek oluyor ki hapis hakkı doğduktan sonra tesis edilen rehnin mucirin hapis hakkına hiçbir veçhile tesiri olamaz.

Hapis hakkı doğduktan sonra hapse tabi eşyanın 3 üncü bir şahsın alacağı için haçzedilmesi haline gelince hapis hakkı rehinli alacaklar gibi alacaklısına hakkî rüçhan bahşettiğinden mahcuz paraya çevrildiği takdirde mucir işlemiş olan azemi bir senelik ve işlemek de olan 6 aylık kira tutarından tahakkuk etmiş alacağını mahcuzun satış bedelinden mümtazen istifa eder. Kaide böyle olmakla beraber tatbikatta bu iş bu kadar basit bir şekilde cereyan etmez. Üçüncü şahıs tarafından mecur dâhilinde bulunan borçluya ait hapse tabi eşya haciz edildiği zaman hapis hakkına sahip olan mucirin İcra İflâs Kanununun 96 ıncı maddesine göre mahcuz eşya üzerinde hapis hakkı bulunduğunu bildirmesi ve icra memurluğunca da İcra İflâs kanunu hükümleri dairesinde muamele yapılması icap eder. İcra İflâs Kanununun 96 ıncı maddesi mucibince borçlu elinde bulunan bir malı başkasının mülkü veya rehni olarak gösterdiği yahut üçüncü bir şahıs tarafından o mülk üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde icra memuru bunu haciz ve icra zabıtlarına derçederek keyfiyeti iki tarafa bildirir. Burada borçlunun yani müstecirin veya üçüncü şahsın yani mucirin ileri sürdükleri hapis hakkı medeni kanun hükümleri dairesinde kanuni bir rehin hakkı mahiyetindedir. Binaenaleyh İcra İflâs Kanununun 96 ıncı maddesindeki rehin hakkı tabiri kanaatımızca hapis hakkını da şumulü içine aldığından bu tearuzun istihkak hükümleri dairesinde mucirin kira alacağı ile hapis hakkının mevcudiyeti

hakkındaki iddiaları ve diğer tarafın mukabil iddia ve defileri icra tetkik merciince tetkik olunarak bir karara bağlanması icap eder. Her nekadar borçlar Kanununun 269 uncu maddesine göre kiraların teminine muktazi eşya Sulh hâkimi kararile hapsedilirse de müstecirin mecurdan çıkmak yahut hapse tabi eşyayı alıp götürmek teşebbüsünde bulunduğu hallere münhasırdır.

İcar akdile birlikde doğan hapis hakkının hacizden sonra tatbik olunması hâciz lehine hapis hakkının istimalini bertaraf edemez. Nitekim aşağıya derçettiğimiz bir temyiz kararı bu görüşü teyit etmektedir (2).

96 ıncı maddenin rehin hakkı tabiri mutlak mânasile kabul olunarak hapis hakkı sahibinin tetkik merci nezdinde İcra İflâs Kanunu hükümlerine göre istihkak dâvası açmaya veya hâciz tarafından aleyhine istihkak dâvası açılmasına bu madde hükmü müsait telâkki olunmadığı takdirde mucirin umumî hükümler dairesinde borçluya haciz aleyhlerine mahkemeye müracaatla kira alacağının ve hapis hakkının mevcudiyetini ispat ettikten sonra mahcuzun satış tutarından hapis hakkı ile müemmen alacağının tercihan tahsil olunmasına dair karar istihsal eylemesi lâzımgelecektir.

Her iki halde de satış tutarı satış isteyen hacizin alacağına ruçhanı olan hapis hakkı alacaklısının kira alacağından fazla olmazsa İcra İflâs Kanununun 129 uncu maddesinin son fıkrasına göre satış talebi düşer. Şayet hapis hakkına sahip olan mucir işlemiş bir senelik kira ile işlemekte olan 6 aylık kira alacağı hakkında İcra İflâs Kanununun 270 inci maddesi mucibince hapis hakkının muhafazası zımmında hapse tabi eşyanın defterini tanzim ettirerek rehnin paraya çevrilmesi yolile takibe tevessül eylemiş ise bu takdirde satış tutarından sadece işlemiş ve tahakkuk etmiş olan kira alacağı tahsil olunarak hapis hakkı sahibi kiralayana verilir.

b) Haciz veya rehin hakkı kira akdinden evvel tesis olunmuş ve mecur dâhiline getirilen eşya mukaddem muamelelerle üçüncü şahıs lehine merhun veya mahcuz bulunmuş ise durum ne olacaktır?

---

(2) Şikâyetçi Yordan Kaptan'ın eşya hapsi hakkındaki talebi her ne kadar diğer alacaklı Zeynep'in haciz tarihinden muahhar ise de İcra İflâs Kanununun 270 inci maddesinin atfettiği Borçlar Kanununun 267 inci maddesi gereğince geçmiş bir senelik ve işlemekte olan altı aylık kira alacaklarını temin için esasen hapis hakkını haiz olması sebebiyle alacaklı Zeynep'in haczettirdiği mecur dâhilindeki eşya üzerinde rüçhan hakkı bulunduğu gözönünde tutularak bir karar verilmesi lâzımdır. İcra İflâs Dairesi. 9/6/953 gün 2599/3219. Adalet Dergisi 954/2. sayısı.

469

Kanunî istisnalar dışında bir menkulün ancak teslimi meşrut şekilde rehnedilmesi mümkün olduğuna göre müstecirin elinde bulunan ve üçüncü bir şahsa merhun olduğu iddia olunan bu eşya hakkındaki rehin medeni kanunun 857. maddesi mucibince muallak kalacağından mucirin hapis hakkına mani teşkil edemez. Ancak merhunun paraya çevrilmesi istendiği sırada mucirin kiradan müstecir zimmetinde bir alacağı tahakkuk ve teraküm etmemiş ise mücerret ödenmemesi muhtemel kira alacağı için bir teminat olduğundan bahisle mucir rehnin paraya çevrilmesine mani olabilirmi?

Kira akdi ile birlikte hapis hakkı da doğarsa da bu hakkın istimali müstecir zimmetinde muacceliyet kespetmiş kira alacaklarının bulunması şartına bağlı olduğundan henüz bu şart mevcut değilse merhunun paraya çevrilmesine mucirin mâni olamıyacağı düşüncesindeyiz. Bu takdirde mucir olsa olsa borçlar Kanununun 268 inci maddesinin son fıkrasına göre kira akdinin feshini ispat edebilecektir.

Müstecir tarafından mecur dâhiline getirilen eşya aslında üçüncü şahsa ait olup da müstecir nezdinde merhun ise bu takdirde Borçlar Kanununun 268 inci maddesine göre bu eşyanın müstecire ait olmadığını mucirin bildiği veya bilmesi icap ettiği ispat olunmadıkça hapis hakkına halel gelmez. Şayet mucir icarın devamı esnasında mevzubahis eşyanın müstecirin malı olmayıp ona rehinli olduğunu öğrenirse bu takdirde aynı maddenin son fıkrası hükmü mevzubahis olur. Yani mucir bu eşyanın üçüncü şahsın malı olup müstecire rehinli olmasını kira alacağının teminatı bakımından mahzurlu görmekte ise bu sebeple en yakın vakit için kira akdinin feshini ispat etmesi lâzımdır. Bunu yapmadığı takdirde müstecire merhun olan bu eşya üzerindeki rehin hakkı sakıt olur. Bundan sonra hapis hakkı sadece rehinli eşya dışındaki hapse tabi eşyalara inhisar eder.

Hacze gelince; farzedelim ki 3 üncü şahıs tarafından haczedilerek yediemin sıfatile yine borçlu nezdinde bırakılmış olan hapse tâbi bir eşya borçlu tarafından yeni kiralanan bir mecur dâhiline getirilmiş olsun İcra İflâs Kanununun 106. maddesine göre menkul malların satışı bir sene zarfında istenebileceğinden henüz bu müddet geçmeden ve bilfarz hacizden altı ay sonra satıs istenmiş ve bu arada mucirin müstecir zimmetinde kira alacakları tahakkuk etmiş olsun.

3. üncü şahıs durumunda olan haciz mahcuz eşyanın satışına kıyam ettiği zaman mucir bu eşya üzerinde hapis hakkı bulunduğundan bahsile muaraza da bulunmak isterse haciz ve borçlu aleyhine mahkemeye müracaatla kira alacağile hapis hakkının mevcudiyetini ispat ve satışın dâva sonuna kadar geri bırakılmasına karar istihsal eylemesi icap eder.

Acaba dâvalı olan haciz ve borçlunun da bilmukabele Borçlar Kanunun 268. maddesi mucibince mucirin bu eşyanın mahcuz olarak mecur dâhiline getirilmiş olduğunu def'an dermeyan ve ispat eylemek hakları varmı dır. Diğer bir ifade ile haciz ve borçlu bu eşyanın haciz olduğunu mucirin bildiğini ispat ederlerse mucirin mahcuz eşya üzerinde ki hapis hakkı düşer mi?

Borçlar kanunun 268. maddesi, müstecire ait olmadığını mucirin bildiği veya bilmesi iktiza ettiği eşyadan bahseder. Acaba mahcuz olduğu halde yediemin olarak borçlu nezdinde bırakılan eşya borçluya ait sayılır mı?

İcra ve İflâs kanunun 86. maddesine göre borçlu alacaklının muvafakatı ve icra memurunun müsadesi olmaksızın mahcuz mallarda tasarruf edemez. Binaenaleyh hacız mahcuz üzerinde borçlunun tasarruf haklarını nezeder. Fakat borçlu elinde kaldığı müddetçe mahcuzun ona ait olmadığını iddia ve isbat etmek mümkün olsa bile mucirin bunu bildiği veya bilmesi lâzım geldiği hususunun ispatı kolay değildir. Buna rağmen bu durum ispat edildiği takdirde mucirin hapis hakkının düştüğünü kabul etmek icap eder.

5 — Hapis hakkının nasıl dermeyan edileceği :

Buraya kadar mucirin hapis hakkının mevcudiyeti ve mahiyetinden şumül ve şartlarından ve nihayet 3. şahısların rehin veya haciz haklarile taarruz teşkil ettiği zaman hapis hakkının mucire bahşeylediği hak ve salâhiyetlerin derecesinden bahsettik. Tâbir caizse buraya kadar mucirin hapis hakkına müstenit pasif salâhiyetlerini mevzuu bahsettik. Şimdide hapis hakkına sahip mucirin aktif salâhiyetlerinden bahsedeceğiz.

Mucirin aktif salâhiyetleri Borçlar Kanununun 269. maddesile İcra İflâs Kanunun 270 ve 271. maddelerinde tâyin ve izah edilmiş bulunmaktadır.

A — Mucirin Borçlar Kanununa göre salâhiyetleri :

Borçlar kanunun 269. maddesine göre müstecir mecurdan çıkmak yahut mecur dâhilinde bulunan şeyleri alıp götürmek teşebbüsünde bulunduğu takdirde mucir hapis hakkına istinaden kiraların teminine muktazi miktarda eşyayı sulh hâkimi marifetile hapsedebilir,

Şu noktayı belirtmek lâzımdır ki bundan evvel tetkik ettiğimiz hükümlerle esasen mevcut olan mucirin hapis hakkının bu madde de ameli ve müessir neticelerinin ne suretle elde edileceği gösterilmektedir, Burada sulh hâkiminden istenen şey hapis hakkının tesbiti olmayıp hapis hak-

kının fiilen istimaline müsadeden ibarettir. Bu madde mucibince mucirin sulh hâkimine müracaatla hapis hakkını fiilen istimal edebilmesi için tahakkuku lâzım gelen şart müstecirin mecurdan çıkmak veyahut mecur dâhilinde bulunan şeyleri alıp götürmek teşebbüsünde bulunmasından ibarettir, Müstecir zimmetinde kira bedelinden tahakkuk etmiş bir alacak olmasa bile hapis hakkı işlemekte olan 6 aylık kira bedelini de temin ettiğinden bu hak işleyecek olan 6 aylık kira bedeli için de kullanılabilir.

Müstecirin mucurdan çıkmak veyahut mecur dâhilinde bulunan eşyayı alıp götürmek teşebbüsünde bulunduğunu mucirin ispat etmesi gerektir, Bilfarz müstecirin diğer bir ev kiralamaya teşebbüs ettiği ve bazı eşyalarını tamir ve saire bahanesile evden çıkarmaya kalkışması gibi hareketleri evden çıkmaya ve mecur dâhilinde kı eşyayı alıp götürmeye teşebbüs ettiğinin birer delili sayılabilir.

Sulh hâkimi mucirin ibraz ettiği deliller veya karinelerle müstecirin hakikaten mecurdan çıkmak veya mecur dâhilinde bulunan şeyleri götürmek teşebbüsünde bulunduğuna kanaat getirirse işlemiş olan kiralardan azami bir seneliği ile işlemekte olan 6 aylık kirayı karşılayacak miktarda hapse tâbi eşyanın hepsine karar verir .

Bu kararın ne suretle infaz edileceği ve hapsedilen eşyanın mecur dâhilinde mi yoksa hariçde bir yedi emin nezdinde mi muhafaza edileceğine dair madde bir hüküm mevcut değildir, Kararın infazı umumî hükümler dairesinde yapılmak icap eder. Eşyanın ne suretle ve nerede muhafaza edileceğine gelince :

Maddenin ikinci fıkrasında, bu eşya gizlice yahut cebirle nakledildikleri surette götürüldükleri tarihten itibaren 10 gün içinde polis kuvvetile yeniden mecura iade olunabilir, denildiğine göre hapsin mecur dâhilinde yapılacağı anlaşılmaktadır. Ancak bu netice, eşyanın gizlice veya cebirle nakledilmesi halinde sulh hâkiminin hapis kararından sonra olması halinde doğru olabilir, Şayet 269. maddenin bu 2. fıkrası sulh hâkimine müracaatla hapis kararı almadan evvel dahi tatbik edilebilirse bu takdirde 2. fıkra hükmü sadece eski halin iadesinden ibaret olacağından I. fıkra mucibince sulh hâkiminin bu eşyayı nerede ve ne suretle hapsedeceği yine meşkuk sayılır. Kanaatimize göre 269. maddenin 2. fıkrası hükmü sulh hâkiminin hapis kararından sonra kabili tatbik olmak icabeder. Zira mezkûr ikinci fıkra gizlice veya cebirle nakledilen eşyanın polis kuvvetile mecura iadesi indelicap eşya ve eşhas üzerinden cebir istimaline müncer olabileceği cihetle bunun bir hâkim kararına dayanması iktiza eder. İşte hâkim tarafından daha evvel bu eşyanın hapsine karar verilmiş olması kaçırıldıkları takdirde polis kuvvetile yeniden mecura iadesi için kanunî bir mesnet teşki eder. Her ne kadar İcra İflâs Kanununun

42

270. maddesinde sulh hâkimi kararından bahsedilmiyerek hapis hakkının muvakkaten muhafazası zımmında kiralayanın tehirinde tehlike varsa zabıtanın yahut nahiye müdürünün yardımını isteyebileceği yızılı ise de bu yardım bu maddenin birinci fıkrasında yazılı icra memurundan istenilen yardım cinsinden yani hapse tâbi eşyanın defterini tanzim içindir, Netekim gizlice veya cebirle götürülen eşyanın 10 gün içinde icra dairesinin emrile ve zabıta kuvvetile geri alınabileceği 271. maddede tasrih olunmuştur, Bu hüküm de göstermektedir ki gizlice veya cebirle götürülen eşyanın mecura iadesi için mücerret kiralayanın zabıta makamlarına müracaatı kâfi olmayıp ya icra memurluğunun emri veyahutta sulh hâkigün zarfında zabıtaya müracaatla eşyanın mecura iadesini istemesi lâminin hapis kararı mevcut olmak lâzımdır. Her iki halde de mucurin 10 zarfında zabıtaya müracaatla eşyanın mecura iadesini istemesi lâzımdır. Burada ki 10 günlük müddet bir nev'i sukutu hak müddetidir, Bu müddet zarfında zabıtaya baş vurulmadığı takdirde artık gizlice veya cebirle götürülmüş olan bu eşyanın zabıta marifetile bulunduğu yerden alınıp mecur dâhiline iadesine imkân kalmaz.

Borçlar kanununa göre sulh hâkimi marifetile hapsettirilen eşyayı müstecirin gizlice veya cebirle mecur dâhilinden başka tarafa nakletmesinin bunların zabıta marifetile tekrar mecura iade edilmesinden başka bir müeyyidesi yoktur. Halbuki icra İflâs kanunun 270. maddesine göre hapis hakkı bulunan eşyanın defteri tanzimn olunduktan sonra bu eşyayı kaçıran veya gizleyen aynı kanunun 235. Maddesi delâletile Türk Ceza Kanunun 276. maddesine göre cezalandırılır. Demek oluyor ki kanun vazîî ancak icra takibine başlangıç teşkil eden defter tanzimini mütaakıp eşyanın kaçırılmasını ceza ile karşılayarak daha evvelki safhalar da bu hareket için cezaî bir müeyyide vazeylemeyi uygun görmemişdir,

B — Mucirin icra İflâs kanununa göre selâhiyetleri:

İcra İflâs kanununun 270. maddesine göre kiralayan evvelce yapılması lâzımgelen icraî bir takibi yapmadan haiz olduğu hapis hakkının muvakkaten muhafazası için icra dairesinin yardımını isteyebilir. tehirinde tehlike varsa zabıtanın yahut nahiye müdürünün de yardımını isteyebilir

İcra dairesi üzerinde hapis hakkı bulunan eşyanın bir defterini yapar. Ve rehinleri paraya çevirme yolu ile takip talebinde bulunması için kiralayana 15 günü geçmemek üzere münasip bir müddet verir. Demek oluyor ki İcra İflâs Kanunile kiralayana tanınmış olan bu salâhiyet hapis hakkının nihaî gayesini teşkil eden paraya çevrime muamelesini yapabilmesi için ihzarî bir muamele mahiyetindedir. Filhakika mecur dâhilin-

473

deki bütün eşya hapse tâbi olmadığından icra dairesince evvel emirde üzerlerinde hapis hakkı olan eşyanın tesbiti ve ondan sonra bu eşyanın rehnin paraya çevrilmesi yolu ile satılarak paraya çevrilmesi icabeder. Bilindiği gibi üzerinde hapis hakkı bulunan eşya mecurun tezyinat ve tefrişatile ondan intifaı temine yarayan eşyadan ibarettir. İcra memuru tarafından üzerinde hapis hakkı mevcut olduğundan bahsile defteri tanzim olunan eşyanın hapse tâbi eşyadan olmadığı veya hapse tâbi olmadığından bahsile defter dışı bırakılan eşyanın hapse tâbi olduğu yolunda kirası veya kiralayan tarafından ileri sürülen şikâyetler usulen tetkik merciince halledilir. Buradaki şikâyet müddeti icra iflâs kanununun 16 maddesile şikâyetler için kabul dilen 7 gündür. Bu 7 günlük mühletin, tarafların vicahına yapılan tesbitlerde defterin tanzimi gıyaben yapılan muamelelerde ise bunun öğrenildiği tarihden itibaren başlaması lâzımdır.

Rehnin paraya çevrilmesi için kirayalana verilecek mühletin müddeti 15 günü geçmemek üzere icra memuru tarafından tensip olunur. Bu mühletin de defter tanzim muamelesi kiralayanın vicahında yapılmış ise defterin tanzimi tarihinden, gıyabında yapılmış ise bunun öğrenildiği tarihten başlaması lâzımdır. Bu hususta çıkacak ihtilâflar da tetkik merciince halledilir.

a) Kiralayanın icra takibi yapabileceği alacağın miktarı:

Üzerlerinde hapis hakkı bulunan eşyanın defteri tanzim ettirildikten sonra ne miktar alacak için rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılabileceğinin tâyini önemlidir. Malûm olduğu üzere hapis hakkı işlemiş olan kira alacaklarından azami bir seneliği ile işlemekte olan 6 aylık kira alacağını temin eder. Teminat olarak azami 18 aylık kira alacağını karşılayan hapis hakkı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile icra takibine intikal eyledikten sonra 18 aylık kira alacağının tahsili cihetine gidildiği takdirde henüz işlemekte olan yani tamamile tahakkuk etmeyen ve muaccel hale gelmeyen alacaklar da zamanından evvel tahsil edilmiş olmıyacak mıdır?

İcra İfas kanununun 257. maddesi mucibince vadesi gelmemiş bir borçtan dolayı borçlunun mallarına ihtiyatî haciz konulmasını gerektiren haller mevcut olduğu takdirde borç yalnız borçlu hakkında muacceliyet kesperdı. Fakat burada icra memuru vasıtasile hapse tâbi eşyanın defterinin tanzim ettirilmesi işlemekte olan 6 aylık kira alacağını da muaccel kılacağına ve rehnin paraya çevrilmesi muamelesinin bu alacağa da teşmil edileceğine dair kanunda bir sarahat yoktur. O halde icra memurluğunca sadece işlemiş ve tahakkuk etmiş olan kiraları karşılıyacak miktardaki eşyanın satılarak paraya çevrilmesi icabedecektir.

474

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takibin İcra İflâs kanununun (145.) ve müteakip maddelerine tevfikan yani tebligat ve itirazların bu maddelerle bunların mutafun aleyhi olan maddeler dairesinde yapılması lâzım gelir.

Borçlu tebliğ olunan ödeme emri üzerine ya 15 gün içinde borcu öder. Veyahutta 10 gün zarfında itiraz eder. İtiraz üzerine alacaklı tarafından ref'i itiraz talep olunduğu takdirde iş tetkik merciince bilmurafaa karara raptolunur. İtirazın ref'ine karar verilirse takibe devam olunarak merhun makamında olan eşya satılır ve borç ödenir.

Borç rızaen veya cebrî icra yolu ile ödendikten sonra mecur dâhilinde hapse tâbi eşya kalmamış olursa mucir kanunun bahşettiği bu teminat hakkından mahrum kaldığı fikrinde ise bundan bahsile akdi feshedebilir mi?

Bu hal Borçlar kanunun kira akdinin feshi için ayrıca bir sebep olarak gösterilmemiştir, Kira borcunun ödenmemesi halinde kiralaya'ın Borçlar kanunun 260. veya icra iflâs kanunun 269. maddelerine tevfikan birikmiş olan kiraların muayyen mehil zarfında ödenmesini ihtar ettikten sonra mecuru tahliye ettirmek hakkı mevcuttur. Binaenaleyh kiralayan hapis hakkını kullanarak alacağını tahsil etmekle beraber mecurun tahliyesini istemekte ise borçlar veya icra iflâs kanunu hükümlerine göre borçluya müterakim kira borcunu ödemesini ihtar eder. Ve borç ödenmezse tahliye talebinde bulunur, Ve arkasından da İcra ve İflâs kanunun 270 maddesine tevfikan hapse tabi eşyanın defterini tanzim ettirerek rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe geçer.

Bu iki takip yoluna birden tevessül etmek isteyen mucir takdimen Borçlar kanununun 260 veya İcra İflâs kanunun 269. maddelerine göre takibe tevessül etmeli ve alacağını tahsil edemediği takdirde tahliye ve sonra da hapis hakkına müsteniden rehnin paraya çevrilmesi yoli ile alacağını tahsile kıyam eylemelidir, Çünki Borçlar kanunun 260 veya İcra İflâs Kanunun 269. maddesine göre yapılacak ihtarı müteakıp borçlunun muayyen olan mehil zarfında borcunu ödemesi ihtimali vardır. Bu ihtimalin tahakkuku halinde elbetteki hapse tâbi eşyanın defterinin tanzim ve rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe hacet kalmıyacaktır.

b) Kaçırılan eşyanın mecure iadesi ve müeyyideler :

İcra iflâs kanununun 271. maddesine göre gizlice veya cebirle götürülmüş olan eşya götürülmelerinden 10 gün içinde icra dairesinin emrile ve zabıta kuvvetille geri alınabilir, Bu maddede zikrolunan ve icra memuru tarafından defteri tanzim olunan hapse tâbi eşyanın gizlice veya ce-

475

birle mecur dâhilinden götürülmüş olması unsurlarile 10 gün içinde icra dairesinin emrile ve zabıta kuvvekile geri alınacağı hükmü hakkında yukarda Borçlar kanunun 269. maddesinin 2. fıkrasının tahlil ve izahı münasebetile arzolunan hususlar burada da tekrar olunabilir. Ancak burada 10 gün zarfında müracaat halinde icra dairesinin emrile zabıta kuvvetleri harekete geçtiği halde Borçlar kanunun 269. maddesinin 2. fıkrasından zabıta kuvvetine harekete geçirmek için sulh hâkiminin emir vereceğine dair bir kayıt mevcut değildir. Bundan başka icra memuru tarafından defteri tanzim edilen hapse tâbi eşyayı kaçıran veya gizliyen borçlu İcra İflâs kanunun 335. maddesinin matufun aleyhi olan Türk Ceza kanunun 276. maddesine göre cezaya çarpılır. Halbuki Borçlar kanunun 269. maddesine göre sulh hâkimi marifetile hapsedilen eşyayı gizlice veya cebirle kaçıran borçlunun cezaî takibata maruz kalacağına dair bir hüküm mevcut degildir.

Diğer taraftan maddede gizlice veya cebirle götürülmüş olan eşyanın 10 gün içinde icra dairesinin emrile ve zabıta kuvvetile geri alınacağı kaydolunduktan sonra hüsniniyet sahibi üçüncü şahısların hakları mahfuz bulunduğu ve ihtilâf halinde mahkemenin seri muhakeme usulu ile meseleyi halledeceği hükmü ilâve olunmuşdur. Burada hüsniniyet sahibi üçüncü şahıslar tabirile kimler kasdedilmişdir, ?

Mecur dâhilinde defteri tanzim olunan eşyayı veya bunlardan bir kısmının emaneten, ariyeten veya sair sebeplerle mustecir nezdinde bırakmış olan üçüncü şahıslar mı yoksa gizlice veya cebirle mecur dâhilinden nakledildikten sonra bunları hüsniniyetle zilyedinden beyi, trampa, rehin gibi hukuki sebeblerden birine müsteniden almış olan üçüncü şahıslar mıdır

Kanaatimizce madde de zikorlunan hüsniniyet sahibi üçüncü şahıslar bu ikinci şıkta zikrolunan şahıslardır. Zira müstecir tarafından mecur dâhiline getirilen ve müstecire ait olmadığı mucir tarafından bilinmeyen veya bilinmesi iktiza etmeyen eşya üzerinde mucirin hapis hakkına sahip bulunduğu Borçlar kanunun 268. maddesi hükmü iktizasındandır ve burada üçüncü şahsın hüsniniyeti mevzubahis değildir, Bu eşyanın mecur dâhilinde icra memuru tarafından defteri tanzim olunduktan sonra gizlice veya cebirli kaçırılmış olması hüsninyet sahibi üçüncü şahıs lehine mucirin hapis hakkına halel getiremez. Şu halde burada hüsniniyet sahibi üçüncü şahısdan maksat eşyanın gizlice veya cebirle kaçırılmasından sonra bunarı hüsniniyetle zilyedinden satın veya rehin almak, trampa etmek gibi hukukî bir sebeple ele geçirmiş olan kimselerdir ki hakları mucirin hapis hakkına karşı mahfuz tutulmuştur.

476

Bu hususlarda tahaddüs edecek ihtilâfların mahkemece seri muhakeme usulü ile halledileceğini ilâve eden madde bu mahkemenin hangi mahkeme olduğunu tasrif etmemişdir,

İhtilâfın mevzuunu tasrih eden şeyin kıymetine göre ve vazife esasları dairesinde sulh veya asliye mahkemesine müracaat olunması iktiza eder.

—

Sonuç:

Medeni kanunun 864. ve 865. maddelerinde umumiyetle hapis hakkıdan bu hakkın mahiyet, şumul ve şeraitinden ve 867. maddesinde de neticelerinden bahsedilmiştir.

Borçlar kanununda ise betahsis mucirin hapis hakkını tanzim eden hukuki esaslar gösterilmiştir.

Binaenaleyh umumiyetle hapis hakkının tâbi olduğu ahkam ve şerait medeni kanun çerçevesi içersinde mütalâa edilmiş Borçlar kanunu ile İcra İflâs Kanunu ise sadece mucirin hapis hakkını mevzubahsetmiştir. Şu halde Medeni kanunun hapis hakkına dair vazeylediği ahkâm daha âni ve şâmildir.

Gerek umumiyetle hapis hakkının gerek mucirin hapis hakkının binnetice istihdaf ettiği icraî takibat ise icra iflâs kanununun rehnin paraya çevrilmesine dair olan hükümlerine tâbi tutulmuştur, Filhakika Medeni Kanunun 867. maddesinde, alacağı tediye edilmeyen veya kâfi teminat istihsal edemeyen alacaklı borçluya ihbar ettikten sonra teslimi meşrut rehin ahkâmında olduğu gibi hapsettiği şeyin nakde tahvilini talep edebilir denilmektedirki İcra İflâs kanunu rehnin paraya çevrilmesine dair olan 5. babında menkûl ve gayri menkûl rehnin paraya çevrilmesine dair olan hükümleri ihtiva eder. (İcra ve iflâs kanunu Madde: 145 ila 149)

Borçlar kanunun 267 ve 268 ve 269. maddelerile de mucirin hapis hakkının mahiyet, şümûl ve şeraiti tesbit ve iare olunduktan sonra icraî takibat safhasıda icra iflâs kanununun 270, ve 271. maddeleriyle tanzim olunmuş bulunmaktadır.

Filhakika yukarda gördüğümüz gibi bu kanunun 270. maddesi hapse tâbi eşyanın defterinin tanziminden sonra mucirin rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip talebinde bulunacağını bildirmekte bu da ayni kanunun yine 145. ilâ 149. maddeleri mucibince muamele icrasını intaç etmektedir.

477

Gerek umumiyetle hapis hakkı gerek mucirin hapis hakkı kanun hükümlerinden doğan bir hak olduğu cihetle bunun tesbiti için her hangi bir hâkim hükmüne ihtiyaç yoktur. Borçlar kanunun 269. maddesinde yazılı sulh hâkimi marifetile yapılacak hapis ise müstecir mecurdan çıkmak yahut mecur dahilinde bulunan şeyleri alıp götürmek teşebbüsünde bulunduğu takdirde hapis hakkına istinaden kiraların teminine muktezi miktarda eşyayı tevkif maksadile ve ihtiyatî tedbir mahiyetinde bir muameledir.

478

BİRLEŞİK AMERİKA DEVLETLERİNDE JÜRİ SİSTEMİ (1)

Türkçeye çeviren :
İzzettin ERAYDIN
İstanbul Barosu Üyelerinden

On altı yaşından daha küçük olanlar.

On altı yaşına gelmeyen hiç kimse hakkında ölüm ve müebbet hapis cezasına mucip olmayan bir suç sebebile (öldürme ve hiyanet suşları giib) adalet kovuşturması yapılamaz. Bunun dışında kalan her suç çocuk tasnifine girer ve çocuk mahkemesinde yargılanır. New York şehrinin her beş kontluğunda bir çocuk mahkemesi vardır.

Aile münasebetleri hakkındaki kanunun ikinci maddesi suçlu çocuğu şöyle tarif etmiştir : « Yedi yaşını geçmiş ve henüz on altısına varmamış olup federe devletlerden birinin veya federal devletin bir kanununu ihlâl eden veya okul kaçağı olan, başı boş dolaşan, kendisinin veya başkasının ahlâk veya safiyetini bozacak veya tehlikeye düşürecek surette hareket eden çocuk.»

Bu gibi çocuklar ana ve babaları veya polis tarafından veya bu hale vakıf kimseler tarafından mahkemeye getirilir. Her mahkemede bir tanzim bürosu vardırki çok önemli olmayan fiillerin mürtekibi çocukla bu büro meşğul olur ve hiç mahkeme huzuruna çıkarmadan çocuk hakkında ıslah tedbirleri alır.

Verilecek yeminli bir dilekçe ile çocuk hakkında mahkemenin dikkati çekilir ve bunda çocuğun hareketi belirtilir. Her meselede gizli ve gayri resmi bir yargılama yapılır ve bu durumda olgun kimselere bahşedilen kanuni haklar ona da verilir.

Yedi yaşından küçük çocuklar suç işlemeğe muktedir değildirler. (Ceza kanunu 816 madde) Yedi yaşını geçmiş ve henüz on ikiye varmamış küçüklerin de suç yapmağa gayri muktedir oldukları farzolunursa da kendisine isnat edilen suçun mahiyetini ve fiilin haksızlığını anlayacak kudrette bulunduğunun delilini vermek suretiyle bu faraziyeyi tekzip eden çocuklar vardır. (Ceza kanunu 817 madde)

---

(1) Baştarafı 954 yılı 10 sayılı Adalet Dergisindedir.

Bu şekilde faraziyeyi tekzip ettiği sabit çocuk hiyanet ve öldürme suçlarından dolayı yargılanabilir.

Bir çocuğun yaşını tâyin etmek gerektiği zaman mahkeme veya jüri heyeti çocuğu şahsan tetkik eder veya bunu yetkili bir doktora takdir ettirir. Bundan başka vaftiz ve doğum sertifikaları ve aile incilindeki kayıtlar da yaş delili sayılırlar.

Jüri heyeti ile temaslar.

Jüri üyeleri bazan suçlandırmayı önlemek maksadı güden kimseler tarafından rahatsız edilirler. Jüri heyetinin meşgul olduğu mesele hakkında her türlü gayri resmî temas uygunsuz bir harekettir. Böyle bir hareketi müteakip verilecek karar uygunsuz temas sebebile bozulabilir. Bir jüri üyesine getirilecek herhangi bir haber ve malûmat derhal jüri başkanına nakledilmelidir.

Jüri heyetinin raporları.

Ceza Muhakemeleri Usulü hakkındaki kanunumuz jüri heyetini bazı araştırma ve ziyaret yetkilerile de techiz etmiştir. 260. madde şöyle demektedir: «Jüri heyeti (I) bir cinayet töhmetile hapse konmuş ve henüz itham edilmemiş kimse hakkında, (2) rüşvet, irtikâp veya süi istimal ile ilgili bir devlet memuru hakkında, (3) kontluk ceza evlerindeki şartlar ve idare tarzı hakkında araştırmalar yapmağa yetkilidir.» 261. maddeye göre «Jüri heyeti münasip zamanlarda ceza evlerini ve sicil dairelerini tedkik etmek yetkisini de haizdir.»

Tahmin edebilirizki bu yetkilerin bir hedefi vardır. Araştırma resmî bir rapor tanzimine veya resmî bir işleme esas olacaktır. Jüri heyetinin yetkisi sadece araştırmaya münhasır olduğundan ve binalar içinde hiç bir icra ve idare yetkisini haiz bulunmadığından bunun amacı yalnız hatalı hareket hakkında dikkati çekecek bir rapor ve beyan sunmaktan ibaret olmalıdır. Jüri heyeti ancak kendi mensup olduğu mahkemeye raporunu verebilir.

Ceza Muhakemeleri Usulü hakkındaki kanuna göre düzenlenecek işbu rapor memurların ihmallerinden, dikkatsiz, ilgisiz ve usulsüz hareketlerinden bahsedebilirse de şeref ve haysiyet kırıcı tenkitlerden içtinap zorundadırlar.

Resmî bir suçun meydana çıkarılması karşısında jüri heyeti resmî bir dairede araştırma yapmaktan çekinmemelidir. Ancak bu yetki mümkün olduğu kadar az kullanılmalı ve raporlar sadece genel düşünce ve tavsiyelere inhisar etmelidir.

430

Genel Vali Thomas Dewy 1946 da jüri kanununun tadili münasebetiile yaptığı konuşmada demişti ki :

«Devlet memurlarının hareketleri hakkında verilen bu tahkik yetkisi bugüne kadar devlet dairelerindeki rüşvet, irtikâp ve hertürlü kötülükleri önlemek bakımından çok değerli neticeler vermiştir. Sonradan suşlu olmadığına karar verilecek bir kimse hakkında soruşturma açılması aleyhidle söylenecek şey çoktur. Fakat devlet hizmetinde çalışan hiç kimse yaptığı muamelenin seçme bir yurttaş heyeti tarafından incelenmesini engellemek yoluna gidemez.»

«İşte bu ruh iledirki devlet anayasası 1938 de tadile uğramıştır. Buna göre resmî bir muamele hakkında jüri huzurunda şehadetten çekinme imtiyazından feragat etmeyen memur o hizmette kalamaz. Yine bu ruhladırki ikinci anayasa tadili meydana gelmiştir. Buna göre devlet hizmetlerindeki sui istimal araştırmalarında jüri heyetinin yetkilerini talik ve ya tahdit memnudur.

«Burada Habeas Corpus beratı kadar mukaddes bir hak ve yetki bahüs konusudur. Bunu hiç bir suretle zaafa uğratmamalıyız. Jüri müessesesi masumun sığınağı, ve cemiyetin silâhıdır. Onun hatalı tarafları düzeltilebilir. Bunun kuvvetten düşmesi Cumhuriyetin hür yurttaşları için telâfisi imkânsız bir zarar husule getirir.»

Jüri heyetinin görevden ayrılması.

Hizmet müddetinin bitmesi veya kendilerine tevdi edilen görevin sona ermesile mahkeme jüri heyetinin hizmetine nihayet verir. Bu suretle hizmetten ayrılan jüri üylerinin görev ve yetkileri temamen biter ve yalnız mensup oldukları jürinin faaliyeti sırasında vakıf oldukları sırları muhafaza etemk mecburiyeti uhdelerinde kalır. (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 251, 265 maddeleri). Bu mecburiyet yemin ettikleri andan başlar ve bir mahkeme tarafından açıklamaya davet edilinceye kadar sürekli surette devam eder.

Jüri üyelerine yapılacak telkinler.

Ne baş savcı, ne de bölge savcısı veya yardımcısı tahkik konusu olay hakkında zabıt içi veya zabıt dışı her hangi bir düşünce beyanına yetkili kılınmamışlardır. Şahitlerini güvenilir değerde olup olmadıkları veya zanlı hakkında tak bat yapılması icap edip etmediği hususları sadece jüri heyetinin kararına bağlı meselelerdir.

Önünüze konmuş olan delillerdeki tenakuz veya müphemlik kanaatınıza göre mahkûmiyeti icap ettirecek derece e kuvvetli olmadıkça itham kararını vermeyiniz.

437

Hiç hatırdan çıkarmayınızki siz taraflardan yalınız birini dinlemiş bulunuyorsunuz. Mahkemede ise zan altındaki kimse kendi hesabına beyanlarda bulunacak ve şahitlere sorular soracaktır.

Eğer mantıkınız karşı tarafın haklı olduğunu size söylüyorsa çoğunluğa uymak için aksi tarafa oy vermeyiniz. Eğer heyet başkanınız meseleler üzerinde gereği gibi meşgul olmak imkânını kaldıracak şekilde işleri yörütmekte ise onun bu hareketini şiddetle protesto ediniz. Eğer itirazınız boşa çıkarsa ve arkadaşlarınızda szin düşücenizi desteklerlerse meseleyi mahkemeye arz ediniz. Kendinizi şiddete kaptırmayınız. İtidalli hareket makul zihniyet taşıyanlar üzerinde daha kuvvetle tesir yapar, ve sizin düşüncelerinize daha çok hak verdirir.

Çok müşkülpesent de olmayınız. Bir şahide sual sormadan bekleyiniz, bölge savcısı sözünü bitirsin. Sorunuzun kanuna uygun olup olmadığını bölge savcısından zabıt dışı sorabilirsiniz.

Birmeselenin tartışması yapılırken hiç ses çıkarmadan oturup konuşma bittikten sonra söze başlamak doğru değildir. Bir jüri üyesinin konu hakkında oy verilinceye kadar hiç ses çıkarmadığı ve sonra alınan karar kendi görüşüne aykırı çıkınca tekrar tartışma yapılmasında ısrar ettiği çok görülen hallerdendir.

Bazı üyeler ise şahitlerin beyanlarına hiç dikkat etmezler ve tartışmalara da katılmazlar ve sadece oy verilirken çoğunlukla birlikte hareket ederler. Bu gibilerin jüri levhasında adları bulunmamalıdır.

Yirmi üç üyeden her birinin aynı derecede sorumluluğu vardır. Şahitlerin ifadelerine son derece dikkat etmelidir. Meselenin münakaşası başlayınca bu konuda şahitlerin ne söylemiş oldukları hakkında hiç bir düşünceye sahip olmamak jüri heyeti üyesi için affedilmez fena bir harekettir.

Yargılama sırasında jüri heyeti üyesi yanındakile muhabbet edemez ve gazete okuyamaz.

Gerek jüri heyetine mahsus salonda ve gerek oturma odasında gelenek hukukunun koymuş olduğu nezaket kaidelerine riayet edilmesi unutulmamalıdır. Öyle haller olurki bir şahit adalet müesseselerile ilk defa temasa gelmektedir. Heyetin şahit üzerindeki tesiri jüri üyelerinin tavır ve hareketlerile mütenasip olacaktır. Bir şahit heyet huzuruna gireceği sırada ortada gazeteler, dergiler vesaire bulunmamalıdır.

Jüriyi alacak işlerini kolaylaştırmak amacile kullanmaktan içtinap etmelidir. Noksan malûmata dayanarak derhal jüri tahkikatına girişneyiniz ve noksan delillerle rapor hazırlamağa kalkışmayınız.

Jürinin salâhiyet bölgesinin dışında kalan mahallerdeki meseleler hakkında soruşturmalara teşebbüs etmeyiniz.

Jüri salonunun dışında, asansörle çıkarken veya inerken arkadaşlarınızla bir meseleyi münakaşa etmeyiniz. Bir jüri üyesinin oturumlara muntazam surette devam etmesi çok önemlidir. Jüri heyetinde nisabın sağlanması için belli sayıda jüri üyesinin hazır bulunması şarttır. Bunlardan birinin mevcut olmaması bütün heyeti oy vermekten mahrum eder. ((Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 224, 268 ve 269 maddeleri).

Oturumlara geç gelmeniz yargılamanın ve o günkü işin aksamasına sebep olur. Eğer oturuma iştirâk edemeyecek durumda iseniz veya bir mazereti niz varsa daha önce heyet başkanını görüp izin alabilirsiniz.

Jüri heyetinin sekreteri her gün hizmetin bitmesinden sonra üyelerin adlarını okumak suretile yoklama yapar. İsimleri okunan üyeler cevap verirler. Salonda hazır oldukları halde cevap vermeyen üyler talimat gereğince yokmuşlar gibi işaretlenirler.

Jüri başkanına tavsiyeler.

Siz jüri heyetinin sözcüsüsünüz. İşlemlerin çoğu sizin tarafınızdan yapılır. Jüri heyetinin başarısı büyük ölçüde sizin işleri tanzim ve idare tarzınıza bağlıdır. Yargılama sırasında bilhassa şahitlerin ifade ve beyanlarına her an yakın ilgi göstermeniz çok önemlidir.

Kâğıt imzalamakla veya konuşmalar yapmakla dikkatinizi başka taraflara dağıtmayınız.

Şahitlere yemin ettirme merasimi önemlidir. Bu merasim şahide heybet telkin edecek özel bir şekilde icra edilmelidir. Bu maksatla heyet başkanı ayağa kalkar, şahidin bütün dikkatini kendine çektiğine kanaat getirdikten sonra ondan sağ elini yukarı kaldırmasını ve okunacak yemin bitinceye kadar ayakta kalmasını ve sonra cevap vermesini ister. Jüri huzuruna gelen her şahide ayrı ayrı yalınız olarak yemin ettirilir, dinlenir. Şahide ya başkan veya bir üye tarafından yemin ettirilir. (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 253 madde)

Mutad olarak şu yemin şekillerinden bir kullanılır:

1. (Şahidin eli incil üstünde olduğu halde)

«Resmen yemin ediyorsunuzki bu meselede ..... hakkında jüri heyetine yapacağınız şehadet gerçek, temamile gerçek ve sadece gerçek olacaktır. Allah yardımcınız olsun.»

2. (İncilsiz olarak)

«Ebedi hayata sahip Allah huzurunda resmen yemin ediyorsunuzki, bu meseled .... hakkında jüri heyetine yapacağınız şehadet gerçek, temamile gerçek ve sadece gerçek olacaktır»

483

Şahidin ifadesi alınmazdan önce jüri üyelerinin şehadeti anlayışla takip edebilmeleri için başkan yardımcısı vâkı iddiayı açık ve anlaşılır bir şekilde okur.

Kanunî delil teşkil etmeyen ve ceza kanununun 373. maddesini ihlâl eder mahiyette olan bir notu veya bir mektubu jüri heyetine okumak caiz değildir. Şahitlerin celbi işini bölge savcısı idare eder ve bir gün içinde dinlenmesi mümkün olacak sayıda şahidi jüri heyetine gönderir. Her gün oturum kapanmadan listedeki şahitlerin dinlenmesi tamamlanmalıdır Bir şahidin ikinci defa gelmesinde ciddi güçlükler vardır. Oturumu bir kaç dakika uzatmakla işin ayarlanması mümkündür. Şahitler de sizin gibi âmme hizmeti gören kimseler olduğundan hürmete lâyıktırlar. İfade veren şahide yaptığı iş birliği için teşekkür etmelisiniz. Bir polis memurunun şehadeti onun eyi bir görev yaptığını anlatıyorsa onu sözle takdir ediniz ve eğer çok önemli bir mesele ise amirine bir takdir mektubu gönderiniz.

Çok sayıda dâva tedkik etmiş olmakta rekor tesis etmeğe çalışmayınız. Her mesele, üzerinde durulmağa ve tam ve etraflı incelemeler yapmağa değer. Bazı meselelerin bir kaç dakika içinde kavranması mümkündür. Bazıları da saatlerce tedkike muhtaçtır.

Sizin de öteki üyeler gibi bir tek oyunuz vardır. Fakat siz makul muhakeme kudretine ve tecrübeye sahip bir kimse tesirini arkadaşlarınız üzerinde yapabilmişseniz ileri süreceğiniz bir düşüncenin diğerleri ve bilhassa yeni üyeler üzerinde büyük tesiri olur.

Şunu bilinizki vereceğiniz itham kararı herzaman yargılama ile veya mahkûmiyetle neticelenmez. Bazıları hiç yargılamaya varmadan takipten kalkar.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun jüriyi ilgilendiren maddeleri:

Madde. 252. Jürinin suç olaylarında **tahkik salâhiyeti.** Memleket dahilinde işlenmiş olan veya her hangi şekilde yargılama salâhiyeti nevcut olan bütün suçlar hakkında tahkikat yapmak ve neticesini mahkemeye sunmak jüri heyetinin hakkı ve yetkisi icabıdır.

Madde. 253. **Yemin verme salâhiyeti.** Heyet başkanı veya üyesi jüri huzuruna çıkan bir şahide yemin verebilir.

Madde. 254. İthamnamenin tarifi. İthamname bir kimseye suç atfı için bir jüri heyeti tarafından yetkili mahkemeye sunulan tehmetlendirme varakasıdır.

484

Madde. 255. Jüri huzurunda kabule değer **deliller.** Bir suçla ilgili soruşturmada ithamnamenin hazırlanması için jüri heyeti ancak şunları kabul edebilir :

1. Gösterilmiş ve önlerinde yemin ettirilmiş olan veya vesikalara istinaden yemin edilmiş bulunan şahitlerin beyanları.
2. İkinci maddenin üçüncü fıkrasında zikredilen meselelerde bir şahidin ifadesi.

Madde. 256. Jüri heyeti kanunî delillerden başkasını kabul edemez.

Madde. 257. Jüri heyeti bu maddenin ikinci fıkrasında zikredilen hal dışında suçlu lehinde şahit dinlemek zorunda değildir. Fakat kendisine sunulan bütün şehadetleri çok esaslı şekilde incelemek mecburiyetindedir. Suçu aydınlatıcı mahiyette bilgi alacağına kanaat getirdiği takdirde jüri heyeti bahis konusu şahitlerin de celp edilmelerini bölge savcısından her zaman isteyebilir.

2. Jüri heyetinin bir suç isnadı hedefile hakkında tahkikat yapmakta olduğuna kanaat getiren kimse kendisinin şahsan bu mesele hakkında jüri tarafından dinlenmesi için heyet başkanına ve bölge savcısına talepname sunabilir. O bu talebi bölge savcısına ve jüri başkanına bizzat yapmak zorundadır. Bu talep ithamnamenin hazırlanmasından önce yapılmışsa jüri heyeti veya bu heyetin talebi üzerine bölge savcısı o kimseye muayyen bir günde müracaat ettiği takdirde kendisinin dinleneceğini tebliğ eder. Tebliğ ya şifahen olur veya gösterdiği adrese yazılı olarak yapılır. Kendisi tarafından gâsterilen şahitlere gelince bunlardan ancak jüri heyetince uygun görüleceklerin dinleneceği kendisine bildirilir. Bundan başka kendisinin dinlenebilmesi için ceza kanununun 446. maddesile derpiş edilen maafiyetten feragat ettiğini kontluk sekreterliğinde tesçil ettirip bir örneğini savcılığa sunmuş olması şarttır.

Dinlenme talebi bu paragrafa aykırı olarak ithamnamenin hazırlanmasından sonra yapıldığı takdirde bu, suçlunun talebi üzerine mahkemece ortadan kaldırılabilir. Mahkemenin bu meseleyi başka bir jüri heyetine tevdi etmesine de hiç engel yoktur. Soruşturma işi başka bir jüriye intikal ettiği takdirde zanlının bu heyet huzurunda dinlenmesi ancak onun yeniden tarif edilen formalitelere riayet suretile talepte bulunmasile mümkün olabilir.

258. Madde. Toplanan delillerin mahkûmiyeti intaç edecek derecede olduğuna kanaat husule geldiği takdirde jüri heyeti itham kararını vermeğe mecburdur.

435

259. Madde. Bir jüri üyesi kontluk mahkemelerinin yargılama salâhiyetini haiz oldukları bir cinayetin işlenmiş olduğunu öğrenirse bunu derhal üye arkadaşlarına bildirmeli ve jüri heyeti bu konuda derhal tahkikata girişmelidir.

260. Madde. Jüri heyeti şu hususlarda soruşturma yapmalıdır:

1) Bir cinayet sebebile kontluk hapishanesinde mevkuf olup henüz itham edilmemiş kimseler hakkında.

2) Kontluk içindeki herhangi bir memurun rüşvet, irtikâp ve suiistimal suçları hakkında.

3) Kontluk içindeki genel ceza evlerinin idare tarzı ve şartları hakkında jüri heyeti soruşturma yapabilir.

261. Madde. Jüri heyetinin genel ceza evlerine ve genel sicilleri inceleme yetkisi: Jüri heyeti makul devrelerde genel ceza evlerine serbestçe girmeğe ve kontluk içindeki bütün sicilleri tedkik etmeğe dahi yetkilidir.

262. Madde. Oturumlar sırasında salonda bulunabilecekler. Herhangi bir meselede jüri heyeti mahkemenin herhangi bir yargıcından veya bölge savcısından düşünce beyanı isteyebilir. Eğer mütalea beyanı istedikleri mesele seçim serbestliği aleyhinde işlenmiş bir suç konusu ise bu takdirde genel savcı ile danışma yapılır.

263. Madde. Jüri heyeti tarafından istenen şahitleri celp ve jüri huzuruna sevk etmek ve onlara hukukî bir mesele üzerinde mütalea vermek, ve şahitler hakkında celp ve ihzar müzekkeres içıkarmak bölge savcısının görevidir.

264. Madde. Kontluğun bölge savcısı, yardımcısı veya bölge savcılığı emrinde ücretle müstahdem ve anayasa gereğince hizmet yemini etmiş bir savcı, genel savcı ve yardımcıları ve burada ücretle müstahdem ve anayasa gereğince hizmet yemini etmiş savcılar bölge savcısının talebi üzerine konusu hakkında bilgi vermek maksadile heran jüri heyetine kabul edilmelidirler. Fakat jüri heyeti düşüncelerini beyan ederken veya onları incelerken bölge savcısı genel savcı veya yetkili memurlardan hiç biri salnnda bulunamazlar.

265. Madde. Öğrenilen sırların muhafaza edilmesi: Jüri heyetinin her üyesi soruşturma konusu hakkında kendisinin veya arkadaşının yapmış olduğu beyanı ve keza kendisinin veya arkadaşının bu mesele hakkında vermiş olduğu oyu sır olarak muhafaza etmelidir.

426

266. Madde. Jüri heyetinin bir üyesi jüri huzurunda bir şahidin vermiş olduğu ifadeyi mahkeme huzurunda takviye maksadile açıklaması mahkeme tarafından talep edilebilir.

267. Madde. Jüri üyesi yalan beyanda bulunmuş olmaktan başka bir sebeple jüri önüne gelen meselelerle ilgili olmak üzere yapacağı konuşmalardan ve vereceği oylardan dolayı muaheze edilemez.

ALACAĞIN TEMLİKİ VE TEMLİKTE BORÇLUNUN DURUMU HAKKINDA BİR İNCELEME (1)

Devrek Sorgu Hâkimi
Selim Kaya KAŞDAŞ

PLÂN :

I — Giriş
II — Tarihçe
III — Alacağın temliki (Mevzuun mahiyeti ve ana hatları)
IV — Temlikte borçlunun vaziyeti
V — Borçlunun def'i ve itirazları
VI — Alacağın temlikinde modern mevzuat

a) Fransız hukukunda vaziyet
b) Polonya hukukunda vaziyet
c) Alman hukukunda vaziyet

VII — Netice

BİBLİYOGRFYA:

A. VON TUHR ..... Partié generale du code fédéral des obligations Cilt II
A. E. SCHWARTZ : ..... Borçlar hukuku ders notları (1944 - 1945/
A. MARTİN : ..... Borçlar kanunu şerhi (Adliye vekâleti tercimesi (1943)
Fritz FUNK : ..... Borçlar Kanunu şerhi (1938) Terc. HIFZI VELDET — CEMAL H. SELEK
Esat ARSEBÜK : ..... Borçlar Hukuku, 1943 Cilt II.
Cevat A. GÜCJN : ..... Gayri menkul davaları ve borçlar hukuku kükümleri
Halis SUNGAR : ..... Borçlar kanunu ve tatbikatı
S. Sami Onar : ..... Hukuku Medeniye 1931
E. HİRŞ : ..... Ticaret Hukuku dersleri 1946

---

(1) Bir Temyiz kararı bu tetkikatımıza vesile olmuştur. Bu münasebetle mevzuun ana hatlarının ve modern hukuk nizamlarındaki tatbikatının — ma-

I — GİRİŞ :

Kaideten iki taraflı hukukî muameleler, akitler: Ancak taraflar ve âkitler arasında borç münasebeti tesis edip üçüncü şahıslara bir tesiri olmaz. Keza tek taraflı hukukî muamelelerde yapılan tasarrufî muamele, kaideten, tasarrufu yapan ile bundan istifade edecek şahıs arasında tesir ve hüküm icra eder.

Bununla beraber bir şeye veya bir hakka malik olan şahsın mamelekine dahil olan şeyler üzerinde tasarruf etmesi ve bunları başkasına devretmesi hukukun ona tanıdığı en tabiî bir haktır. İşte, tetkik mevzuu yaptığımız (Alacağın temliki) bahsinde, modern hukukun kabulü veçhile, alacaklı borçlunun muvafakatı olmaksızın ve hatta borçlunun haberi olmasa bile diğer bir şahsa alacağını devir temlik edebilecektir.

II — Tarihçe :

Eski hukuk nizamlarında ve bahusus bu günkü Borçlar Hukukuna büyük hizmetleri dokunan Roma Hukukunda, bu günkü modern şekli ile alacağın temliki müessesesini göremiyoruz. Roma hukukunda uzun zaman bir alacaklının yerine diğerinin ikâmesi için borçlunun da rızasının inzimamı lâzım geliyordu. Bu rıza delegation novatoire denilen tarik ile alacağın temlikini mümkün kılıyordu. Daha sonraları alacağın naklini tahakkuk ettirecek diğer bir çare bulundu. Procuration İnremsuam denilen, bu yol alacaklının üçüncü bir şahsa iareten hesap vermek mecburiyetinden muaf tutarak temellük edene, borçluya karşı kendi yerine hareket etmek üzere vekâlet vermesinden ibaretdi. Görülüyor ki bu tarihte borçlunun zarurî bir müdahelesine ihtiyaç vardır. Filhakika o zaman Roma Hukukun-

---

lûmları olmasına rağmen — hukukçu arkadaşlara teşrihini faydalı bulmaktayız. Mevzuubahis karar ile Temyiz Mahkememiz; temlikin yazılı ve tahdidi olması şartının ehemmiyetini ve lüzumunu teyid etmektedir. Hâdisede «Orman İşletmesine naklini taahhüt ettiği ve % 15 azla veya eksik avans kabul ettiği 10.000 M³ tomruğun 6000 küsurunda taahhüdünü ifa eden müteahhit (C.) nin bakiye taahhüdünü (S) ye yaptırmasına ve gerek müterakim bedel alacağını ve gerekse bakiye taahhüdün bedelini ona 10.000 lira bedel mukabilinde devir ve temlik edip Orman İşletmesine (S- yi muhatap kılmasına ve taahhüt (S- tarafından ikmal edilmesine rağmen; müteahhit (C), (S) nin nakil ve işletmeye teslim ettiği % 15 fazla miktarın bedlini dâva etmiş» ve neticede lehe hüküm almıştır. Bu münasebetle Yüksek Temyiz Ticaret Dairesi 19/9/949 tarih ve 3820 K. sayılı ilâmı ile (% 15 fazla miktarın temlik edildiğine dair temliknamede sarahat olmadığına göre) mütalâası ile müteahhit (C) yi haklı bulmuştur.

439

da alacağın intikali Procurator ile borçlu arasında rabıta tesis eden Litiscontestatio ile tahakkuk edebilirdi. Böylece uzun müddet Romada alacağın alacaklıdan ayrılması gayri kabil olduğu fikri hüküm sürdü. Ancak, alacağın menafii, istifade ve temettü (action utulite) şeklinde temellük eden kimseye geçiyordu. Bununla beraber Roma hukuku alacağın bu şekilde serbestçe devredilmemesinin tatbikattaki mahzurlarını hayatın amelî icaplarına uymak hususundaki yüksek kabiliyetiyle bertaraf etmiş ve yukarıda arzettiğimiz gibi bir takım müesseseler ile alacağın devrinden beklenilen amelî faydaları temine çalışmıştır.

III — Alacağın temliki (Mevzuun mahiyeti ve ana hatları) :

Modern hukukta alacaklı kaideten borçlunun muvafakatını almaksızın hatta borçlunun haberi olmasa bile alacağını üçüncü bir şahsa devir ve temlik edebilir. borçlu bu hali kabule ve borcunu aynile yeni alacaklıya tedriyeye mecburdur. Temlik neticesinde eski alacaklıya (Temlik eden, mümellik) alacağı iktisap eden yeni alacaklıya (Temlik olunan mümellikünleh) denir. Temlik eden ve temlik olunan şahıs arasında teessüs eden bu münasebete borçlu uçüncü şahıs mevkiinde kalmasına rağmen yukarıda da arzettiğimiz gibi borcun yeni alacaklıya tediyeye mecbur olacaktır. Ancak biraz önceki izahımız ile alacağın Temlikinde borçüçüncü şahıs mevkiine koyarken; bu borç münasebetinin bütün hak ve vecibeleri ile devrini kasdetmiş değiliz. Bilhassa tebaruz ettirmek isterizki tetkikatımıza esas olan, temlikin mevzuu: Bizzat alacağın kendisi olup bir alacağın doğumuna sebep olan geniş mânada bir borç münasebeti meydana getirmez bir borç münasebetinin bütün hak ve mükellefiyetleri ile birlikte bir başkasına devri mücerret alacağın temlikinden ayrı şart ve hükümlere -Ya diğer âkidin muvafakatına yahut mukavelede yazılı olmasına - tâbidir.

İsviçre Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununu iktibas eden memleketimiz mevzuatı, alacağın temliki mevzuunda modern hukuk nizamlarının kabul ettiği esasları aynen benimsemiştir. Filhakika Borçlar kanunumuzun 162 - 172. maddeleri bu mevzuu kanunlaştırmış ve keza Ticaret kanunumuzun 771 - 781 maddeleri muhteva itibarile aynı mahiyette hükümler vazetmiştir. Her iki kanunumuzun koyduğu hükümlere nazaran mevzuatımızda alacağın temliki için şu şartlar aranır :

a) Alacağın devri yazılı bir muamele ile yapılmalıdır. Bu yazılı muamele Noter senedi olabileceği gibi birinci alacaklının imzasını taşıyan yazılı bir belge dahi olabilir. (2)

---

(2) Temyiz Mahkememize göre dahi temlikin sıhhati yazılı olmasına bağlı olup temlikin dâvacı tarafından ikrar ve kabulü temlikin sıhhat kazanmasına istilzam etmez. (4. H. D. 2/12/950 — 8850/5932).

490

b) Alacağın devrini mutazammın tasarruf yazılı olarak devredenle devralan arasında yapılır, ayrıca borçlunun rızasına ve iştirakine lüzum yoktur. Ancak bu kaidenin yani yazılı muamele yapılması şartının istisnasını B.K.164. ve B.K.778 de görmekteyiz. Bu maddelere göre alacağın devri kanun veya mahkeme, kararı mucibince vâkı oluyorsa bu taktirde yazılı muameleye lüzum yoktur.

c) Bu devir muamelesi ile alacağı devralan şahıs borçlunun rızası aranmaksızın devreden makamına kaim olur.

Hangi sebepten olursa olsun kaideten bütün alacakların temliki kabildir. Ancak kanun, mukavele veya işin mahiyeti icabı temlikin kabil olmadığı haller müstesnadır. Temliki kabil olmayan bir alacağın temliki hiç bir hüküm meydana getirmez. B. K. 162, T. K. 771. Bir alacağın temliki için muacceliyet kesbetmesi de şart değildir, henüz muacceliyet kesbetmemiş veya şarta bağlı olup şartı tahakkkuk etmemiş alacakların temliki de mümkündür. Keza temlikin şumulünü taraflar iradeleri ile tesbit ederler Bu temlik alacağın tamamına şâmil olacağı gibi kısmen temlik de mümkündür.

IV — Temlikte borçlunun vaziyeti :

Temlikte borçlunun durumu çok fazla ehemiyeti haizdir. Esas kaide ve prensip temlik neticesinde borçlunun hukukî durum ve şartlarının ağırlaşmamasıdır. Borçlunun bu durumunu nazara alan Modern mevzuat onun lehine bir takım hükümler vazetmiştir.

Temlik mahiyeti itibarile alacaklı ile temellük eden arasında cereyan eden hukukî bir muameleden ibaret olduğu için bu muameleye yabancı kalan borçlu üzerinde hiç bir tesir icra etmemesi gerekir. Bununla beraber bu temlik neticesi itibarile temellük eden ile borçlu arasında yeni bir hukukî münasebet doğuracaktır. Zira, borç artık, alacaklıya değil, temellük edene tesviye edilecektir.

Modern hukukta alacaklı kaideten borçlunun muvafakatını almadan ve hatta haberi olmasa bile alacağını üçüncü bir şahsa temlik edebileceğine göre alacak ister mübadelesi kabil her hangi bir mal ile ilgili bir hak, ister ihtilâflı ve dâvalı, ister muhakkak veya memul, muntazır veya şarta bağlı, müaccel veya vadeli olsun, alacaklı serbestçe alacağını diğer bir şahsa devir ve temlik edebilir. Borçlu bütün bu halleri kabule ve borcunu ayniyle yeni alacaklıya tediyeye mecburdur. Ancak, kanun vazıı hüsnü niyetle hareket eden borçluyu mesuliyetten kurtarmak ve alacaklının suiniyetini önlemek için temlik keyfiyetinin onun itiilalına arzedilmesi lüzu-

munu kabul etmiştir. (B. K. m. 165). Bu itibarla alacağın devrinde alacaklının değiştiğinden haberdar olmayan borçlu borcunu eski alacaklıya öderse bu ödeme muteber bir ödeme sayılır (3).

Kanunumuza göre borçlunun mesuliyeti için ittilaına vusul kâfi olup vüsulden sonra vâkıf olması şart değildir. Borçlu ihbarın vusulüden sonra vâkıf olmamakta devam eder. Ve hüsnü niyetle temlik edene edada bulunursa borçtan kurtulmuş olmaz. Alman Medeni Kanunu ise, yalnız vusule değil, borçlunun ittilaına da lüzum göstermektedir. (B. G. B. 406.) Kanunumuza göre "Temlik veya temellük eden tarafından alacağın temlik olunduğu kendisine bildirilmezden mukaddem, evvelki alacaklıya veya temlikler tevali etmiş ise alacağı temellük edenlerden tercihi lâzım gelen biri varken diğerine hününiyetle tediyede bulunan borçlu beri olur.» (B. K. 165) Borçlunun bu beraati sadece eda ile değil tecdit, takas gibi sukut sebeplerinden de neşet eder.

Temlikte borçlunun durumunun ağırlaşmaması kaidesini benimseyen kanunumuz yukarıda bahsettiğimiz gibi asıl alacaklıdan başkasına tediyede bulunan hüsnü niyet sahibi borçluyu istisnai bir hükümle himaye ettikten başka temlik neticesinde borçlu bir lehine bir takım defi ve itiraz hakları da tanınmıştır.

V — Borçlunun defi ve itirazları :

Temlikin esas itibarile borçluya tesir etmemesi ve borçluyu mutazarrır eylememesi kaidesinin tabiî bir neticesi borçlunun vaziyetinde tebeddülat olmaması ve binaenaleyh alacaklıya karşı haiz olduğu defi ve itiraz haklarını temellük edene de dermeyana salâhiyyettar olmasıdır. Filhakika temlik, borçlunun alacaklıya karşı olduğu salâhiyetlerden mahrumiyetini intaç ederse kendisinin rızası olmaksızın başka bir hukukî vaziyete konmuş olur ki bu; hukuk- esaslarla telif edilemez. Binaenaley «Borçlu temlike vâkıf olduğu zaman temlik edene karşı haiz olduğu defileri temellük edene karşı da dermeyan edebilir.» B. K. m. 167, T. K. 771.

Bu defiler borçlunun; alacaklının mütalebesine karşı dermaya edebileceği her nevi itirazlar olabilir. Meselâ, kanaatımızca, aralarında nikâh bağı devam eden eşlerden birinin diğerinde olan alacağını temellük eden şahsa karşı; borçlu olan ve temlikten haberdar olmayan eş muvafakati dışında yapılmış olduğu takdirde Medeni Kanunun 165. maddesi gereğince evlilik devam ettikçe şahsına karşı cebrî icra yapılamıyacağı itirazını, temellik

(3) Temlikin borçluya ihbar edilmemesi, temlikin sıhhatına müessir olmayıp temlik edene hüsnüniyetle ödemede bulunan borçlunun beraatını müstelzim olur. (4. H. D. 7/5/941 — 1409/1148).

492

edene karşı kullanabilir. Ancak Borçlar kanununun 18. maddesinin 2. fıkrası hükmünce «Yazılı borç ikrarına istinaden hüsnüniyetle alacağı temellük eden kimseye karşı muvazaa itirazında bulunamaz». Bu hükme istinaden muvazaalı bir alacağı iyi niyetle temellük eden kimse temlik edenin malik bulunmadığı bir alacağı iktisap eder. Diğer taraftan muvazaa ile borcu tanımış olan kimse temlik edene karşı borçlu olmadığı halde temellük edenin borçlusu mevkiine düşer. Ve bu borcu o şahsa ödemege mecbur kalır, çünkü, temlik olunamamak şartını senede yazmamak suretile temellük eden kimsenin aldanmasına kendi kusuru ile sebebiyet vermiştir. Bu halde hiç bir surette borçlunun iradesine istinad etmeksizin tamamen kanun hükmü icabı clarak ve temlik kısvesi altında yeni bir alacak doğmuştur. Bu hükme tekabül eden hükümler Borçlar kanunumuzun ve Ticaret kanunumuzda mevcuttur. Filhakika B. K. 162-2 ye göre « Borçlu alacağın temlik edilmemesi şart edilmiş olduğunu bu şartı ihtiva etmeyen bir ikrarı bilkitabeye istinad ile alacağı temellük eden üçüncü bir şarhsa karşı iddia edemez». «Keza Ticaret Kanunumuzun 771/3. maddesine göre «Üçüncü şahıs senet derununda matlubun kabili devir olmadığına dair bir kaydın mevcut olmamasına itimaden devri kabul etmiş ise bilâhere medyun kendisi ile evvelki dayin beyninde matbulubun kabili devir olmadığı şart ittihaz edildiğini şahsı mezkûra karşı dermeyan edemez.»

Bu istisnai hükümlerin vaz'ında mucip sebep: İtimada dayanan ticaret ve iş münasebetlerini tehlikelerden masun bulundurmakdır. Ancak şunu da kaydedelim ki B. K. m. 18/2 tamamen istisnai bir hüküm olup temellük eden kimsenin borç senedinden çıkarabileceği, borçlunun diğer itiraz haklarına şâmil değildir.

Türk hukukunda B. K. m. 167 ve Ticaret K. m. 766 ya göre «Borçlu temlike vâkıf olduğu zaman temlik edene karşı haiz olduğu defileri temellük edene dahi dermeyan edebilir». Bu yalnız bu defilerin temlik olunan alacaktan tevellüt etmiş olmaları lâzımdır. Bu itibarla meselâ borçlu alacaklının dâvayı filan mahalde ikame edebileceğini ileri sürerek temellük edene karşı salâhiyet definde bulunamaz.

Kanundaki «defi» tâbiri gerek deffilere gerekse itirazlara şâmildir. Binaenaleyh borçlunun defileri iki tarafı ilzam eden bir akitte bir tarafın vecibesini ifa etmemiş bulunması define müteallik olacağı gibi irade fesadı şekil noksanlığı, ehliyetsizlik gibi sebeplerle alacağın doğmadığına veya infisahi bir şartın tahakkuku, eda, tecdit, müruru zaman ve takas gibi borcun sukutu sebeplerine veyahut usulü muhakemeye taallûk eden itirazlar da olabilir. Ancak borçlu bu itiraz haklarını temlike ittila esnasında haiz olmalıdır. Binaenaleyh borçlu temlike ittiladan sonra iktisap ettiği salâhiyetlere müstenid bir defi dermeyan edemez. Fakat borç-

493

lunun bu itirazlarının hukukî esaslarını ittila esnasında haiz olması kâfidir. O anda istimalinin mümkün olmaması borçluyu bu salâhiyetten mahrum bırakmaz, ancak, itiraz ve defi sebeplerinin bu hakların doğumları sırasında mevcut bulunmaları lâzım gelir. Meselâ, borçlu temellük eden kimseye karşı eski alacaklı ile kendi arasında kararlaştırılan infisahi bir şartı ileri sürebilir. Bunun gibi akti icra etmemek def'i, satış bedeli temlikten ve binaenaleyh borçlunun temlike vâkıf olmasından sonra muacceliyet kesbetmiş olsa dahi temellük edene karşı dermeyan edilebilir. Keza bâyi müşteriden alacağı bir semeni bir şaksa temlik etmiş ve mebi müşteriden zaptedilmiş bulunsa müşteri bayie karşı dermeyan edeceği mebiin zaptına müteallik teminat def'ini temellük edene de dermeyan edebilir. Temlik esnasında mebi müşterinin elinde olsa ve binaenaleyh müşteri o anda def'i hakkını kullanmağa salâhiyettar bulunması ve muahharen mebi zaptedilmiş olsa yine bu def'in dermeyanı mümkün olacaktır. Çünkü def' in esası bey'i aktinin in'ikatından beri mevcuttur. Bu itibarla ittila esnasında da müşteri bu hakkı haiz olduğundan her zaman için dermeyan etmek selâhiyetini haizdir.

Acaba temlike ittila esnasında müeccel olan bir alacktan dolayı borç lu muahharen temellük edene karşı takas dermeyan edebilir mi? Bu mesele hukukumuzda B. K. 167/2 ve T. K. 776/2. maddelerinde tanzim edilmiştir. Temlike ittila edildiği zaman alacak muacceliyet kesbetmiş ise mesele yoktur. Borçlu derhal takas def'ini kullanır, fakat henüz muaccel değilse alacağın muacceliyet kesbedeceği zamanla temlik edilen borcun muacceliyet iktisap edeceği zaman karşılaştırılır. Borçlu kendi alacağı «Temlik edilen matluptan sonra muacceliyet iktisap etmiş olmaması şartı ile borcu ile takas edilmesini isteyebilir.» Çünkü MARTİN'in dediği gibi borçlunun alacağı temlik edilen matluptan evvel veya onunla aynı zamanda muacceliyet iktisap etmiş olsaydı borçlu temliki yapana karşı takas dermeyan edebilecekti. Binaenaleyh esasen haiz olduğu bir hakkı temellük edene karşı da tanımak tamlikte borçlunun mütessir ve mutazarrır olmaması kaidesinin tabiî bir neticesidir.

Kaynağını müşterek hukuktan alan takas def'i hakkındaki bu hüküm Fransız medeni kanununun 1295. maddesinde yer almış ve oradan Alman hukukuna ve küçük bir taklitle de İsviçre ve Türk Kanunlarına intikal etmiştir.

B. K. 167/2 (Vukuf) tan bahsettiğine göre temlik yapıldığı haberinin borçluya vasıl olması onun ittilaı temin edilmedikçe hiç bir netice tevlit etmez. Halbuki, Borçlar K. nunumuzun 165. maddesi borçlunun vukuu ile ilgili olmaksızın usulü nazara almaktadır. VON TUHR İsviçre Borçlar Kanununun tadili sırasında hukukun sadeliği bakımından bu farkın kal-

494

dırılmamış olmasını doğru bulmaz ve iki madde arasındaki bu ayrılığın amelî bakımdan da büyük bir ehemmiyti olmadığını söyler. Buna mukabil Profesör E. ARSEBÜK maddeler arasındaki bu farkı lüzumlu bularak üçüncü şahıs tarafından temlike müteallik yapılan ihbarın hüküm ifade edip etmeyeceği noktasından farkın ehemmiyetini ileri sürer. Filhakika temlik keyfiyetinin üçüncü şahıs tarafından borçluya ihbarı hususunun hüküm ifade edip etmeyeceği mevzuunda müellifler ihtilâflıdır. Bazıları ezcümle VON TUHR ancak temlik ve temellük eden tarafından hareket etmiş olmak şartile üçüncü şahsın da ihbar yapabileceğini söylerler. Prof. ARSEBÜK ise B. K. 167/2 deki «Borçlunun temlike vâkıf olduğu zaman» ibaresinin de kendi fikrini teyid ettiğini söyleyerek borçlu temlike her ne surette olursa muttali olduktan sonra hakiki alacaklıyı bulmak için lâzım gelen ihtimamı sarfetmezse B. K. m. 165 e göre hüsnü niyet iddiasında bulunamıyacağı gibi B. K. m. 1672. gereğince takas def'ini de kullanamaz, fikrini ileri sürmektedirler. (4)

Borçlu temlike vâkıf olunca mümellike karşı dermeyan edebileceği def'ilerden sarahaten feragat eder yahut feragat halin icabında anlaşılırsa artık bilâhare bu def'ileri ileri süremez. Ancak mücerret temlikin kabul edilmesi def'i haklarının sukutunu da istilzam etmez. Takas mevzuunda şu noktayı da kaydetmek isteriz ki takas etmek hakkını haiz olan borçlu olup, alacağı temellük eden kimse borçluya karşı bu hakkı haiz değildir. Temlike olunan alacağın temellük edene karşı mevcut bir alacakla takası, şüphesiz ki Borçlar Kanunumuzun 118. ve müteakip maddeleri hükümlerine bağlı olarak yapılacaktır.

VI — Alacağın Temlikinde modern mevzuat:

Kara Avrupasının başlıca devletlerinin hukuk nizamları alacağın temliki bahsinde pek ufak farklarla bir birine müşabih hükümleri ihtiva etmektedir.

---

(4) Temyiz Mahkememize göre borçlunun temlike vâkıf olur olmaz bütün def'i haklarını kullanması şart değildir. Kullanılacak bu defi'ler ancak borçlunun temlike vâkıf olduğu anda haiz olduğu ve mevcut bulunan def'i hakları olmalıdır. Zira, 167. maddede temlike vâkıf olur olmaz temlik olunan kimseye karşı haiz olunan defi'lerin kullanılmaması halinde bu hakkın sukut edeceğine dair bir kayıt ve işaret yoktur. Binaenaleyh borçlu bu hakkını sarahatan iskat etmiş olmadıkça temlike vâkıf olduktan sonra dahi vukuf esnasında haiz olduğu defi'leri bilâhare de kullanabilir. Keza borç ikrarının doğru olmadığını teyid eden ve alacaklı tarafından temlikten sonra borçluya verilen senet, mümellike karşı tesiri haizdir, çünkü bu senet temlik olunan alacağın temlikten sonra ibra ve istifa edildiğini değil, alacağın sebep ve mahiyetini yani ödenmesi lâzım gelmiyen cezaî şart olduğunu göstermektedir. Binaenaleyh ister temlikten evvel isterse temlikten sonra verilmiş olsun her iki halde de mümellike karşı müessirdir. (4. H. Dairesi 18/3/938 — 826/580).

495

a) Fransız hukukunda vaziyet:

Fransız Medeni Kanununda alacağın temlikine mahsus bir bap veya kısım mevcut değildir. Fransız Medeni Kanununda alacağın temliki, muhtelif bahisler (Beyi, takas gibi) meyanında tanzim edilmiştir. Mezkûr kanun beyi faslında alacağın temlikine müteallik şu gibi hükümleri ihtiva etmektedir.

Code Civil m. 1689-(Bir alacağın, hakkın veya talep edilebilecek hizmetin üçüncü bir şahsa temliki mümellik ile temlik olunan arasında alacak senedinin teslim ve tesellümü ile tahakkuk eder).

Bu madde borçlar kanunumuzun 163. maddesine tekabül etmektedir.

(m.1690 - Mümellükünlehin üçüncü şahıslara karşı mes'uliyeti kendisinin borçluya temliki beyanı ile başlar. Bununla beraber resmî bir akit zımmında temlik şartı dahi varsa böyle bir akdin devri temlikinde mümellükünlehin mesuliyeti temlik tarihinden başlar).

(m. 1691 - Mümellik veya mümenlükünleh tarafından kendisine bildirmezden evvel alacaklıya hüsnü niyetle tediyede bulunan borçlu borcundan beri olur.)

Fr. M. K. nın bu maddesi borçlar Kanunumuzun 165. maddesindeki hükmü ihtiva etmektedir.

(m. 1692 - Alacağın devri temlikinde kefalet, rüçhan, ipotek gibi müteferri haklar da dahildir.) Borçlar kanunumuzun 168. maddesinde olduğu gibi.

(m. 1693 - Şartedilmemiş olsa dahi bir alacak veya gayri maddi bir hakkı temlik eden onun temlik zamanındaki mevcudiyetini zamindir.)

Borçlar Kanunumuzun 169. maddesinde temlik edenin mesuliyeti ancak ivaz mukabilinde temlik yapılmışsa mevcut olduğundan Fr. M. K. ile Kanunumuz arasında bu bakımdan ayrılık görülmektedir.

(m. 1694 - Borçlunun eda kudreti taahhüdün altına girdiği zamana ait ve alacak miktarından istifa etmiş bulunduğu miktarı mutazammındır.

(m. 1695 - Hilafı şart edilmiş olmadıkça borçlunun eda kudretinin zamin olmak keyfiyeti hali hazır eda kudretini müeyyet olup temlik eden bunun istikbaldeki aczinden mesul ve zamin bulunmaz).

Bu iki maddede ki hükümlere Borçlar Kanunumuzda tesadüf etmiyoruz. Bilâkis Borçlar K. nunumuzun 18/2. ve 162/2. maddeleri gereğince temlik edene karşı muvazaa iddiasında bulunan borçlu himaye edilmemektedir.

496

(1696 - Tafsilen tavsif etmeden terekedeki hakkını temlik eden ancak varislik sıfatı altında zaman altına girmş addolunur).

(m. 1697 - Temlikte dâhil olmadıkları şart kılınmış olmadıkça terekenin bazı mevcudundan istifade her hangi bir alacağın tamamen istifa veya bazı miras haklarını devretmiş bulunan varis onları, temlik edilene ödemekle mükelleftir.)

(m. 1698 - Keza hilafına serahat yoksa temlik edilen dahi temlik edene tereke borç ve mesuliyetlerinden mütevellit eda ve tediyelerini ödemekle mükelleftir.)

(m. 1699 - Temlik edilen alacak miktarı münaziünfih olduğu takdirde borçlu temlik edilene borcun hakiki miktarı ile masrafları ve temlik bedelenin ödendiği günden başlamak üzere faizi ödemekle takipten muaf ollur.)

Fransız Medeni Kanununun beyi faslındaki alacağın temlikine müteallik hükümleri, yukarıda ki maddelerin tetkikından anlaşılacağı veçhile modern kanunların ve bu arada Borçlar kanunumuzun alacağın temlilki hakkındaki hükümlerine müşabihtir. Ancak Borçlar kanunumuzun alacağın temlikinde borçlunun takas def'ine müteallik 167. maddesinin kabul 2.. fıkrası ile kabul ettiği sistem; Fransız Medeni Kanununun 1295. maddesinin kabul ettiği «Temliki bilâ kayıt kabul eden borçlu ondan evvel temlik edene karşı ileri sürebileceği her hangi bir takas def'ini yeni malike karşı ileri süremez. «Kaidesine tamamen zıddır».

b) Polonya hukukunda vaziyet:

Polonya Borçlar kanununun alacağın temliki hakkındaki başlıca hükümlerini aynen aşağıya kaydediyoruz.

(m. 168 - Kanun hükümleri veya taahhüdün mahiyeti mâni olmadıkça alacaklı borçlunun rıza ve muvafakatı haricinde alacağını temlik edebilir.)

(m. 174 - Borçlu temlikte vâkıf olduğu zaman alacaklıya karşı haiz olduğu istisnai hakların yeni alacaklıya da dermeyan edebilir.)

Görülüyor ki alacağın temliki mevzuunda Borçlar Kanunumuzun 162. ve borçlunun kullanacağı def'ile mevzuunda 167. maddesinde ki hükümler Polonya hukukunca aynen kabul edilmiştir.

c) Alman hukukunda vaziyet:

Alman Medeni Kanunu (B. G. B.) alacağın temliki bahsini çok geniş ve mufassal olarak tanzim etmiştir. Bu mevzuda B. G. B. nin başlıca hükümleri aynen şöyledir.

497

(Pr. 398 - Alacağın temliki mukavele ile olur. Ve bunun hükmü ile yeni alacaklı evvelkinin yerine kaim olur.)

(Pr. 406 — Mümellikte mevcut bir alacağı olan borçlu alacağın tediyesi zamanında temlike vâkıf olmak veya borçlunun alacağı temlike vukufundan sonra müeccel bulunmuş olduğu halde; bu alacağın muacceliyeti temlike mevzu alacaktan mukaddem olarak muacceliyet kesbetmek şartile borçlu bu alacağını yeni alacaklıya karşı da takas talebi ile mahsup edebilir).

Alman Medeni Kanununun bu maddesi Borçlar K.muzun 167/2. maddesine tekabül etmektedir.

(Pr. 407 — Borçlunun bir ödemin veya bir hukuki muamelenin ifası sırasında temlike vâkıf olması şartile temlik edilen gıyabında, temliki müteakip ve temlik eden nef'ine borçlu tarafından yapılacak bir ödemenin veya bir hukukî muamelenin hükümleri ile mukayyet olmak mecburiyetindedir. Aynı şerait dâhilinde temliki müteakip borçlu ile ilk alacaklı arasında mahkemeye intikal etmiş bir ihtilâftan ötürü borç (veya alacak hakkında kesinleşen bir hüküm tahaddüs ederse keza mümellükünleh temlik hilafına da olsa bununla mukayyettir.)

Görülüyor ki kara Avrupasının ileri gelen devletlerinin hukuk nizamları alacağın temliki ve borçlunun def'i hakları hususunda ittifak etmiş durumdadır.

VII — NETİCE:

Hukukta alacağın temliki ve bu temlik karşısında borçlunun vaziyetini nazari ve mukayeseli olarak incelemiş bulunuyoruz. Şu hale göre mameleke dâhil bir alacağın borçlunun rızası olmadan âhar şahsa devir ve temliki umumiyetle Hukuk nizamlarınca kabul olunmuş en tabiî bir haktır. Ancak alacağın temliki neticesinde borçlunun vaziyetinde tebeddülât olmaması, kendisinin temlik ile mutazarrır ve müteessir edilmemesi esastır. Binaenaleyh borçlu temlikten önce alacaklıya karşı haiz olduğu, kaideten tekmil def'i ve itiraz haklarını aynen temellük edene karşı da istimal edebilmelidir. Bu gün bu esaslı kaide modern kanunların alacağın temliki mevzuunda en esasalı prensibi haline gelmiştir.

498

SİGORTALAR HUKUKU (1)

Bern Üniversitesi
Profesörlerinden
Dr. W. KOENİG
1942

Fransızcadan tercüme eden:
Dr. Ekrem EDGÜ
Ankara Ticaret Mahkemesi Âzası

21 — BAŞKALARININ SİGORTASI

Başkalarına ait eşyalar.

Başkası namına yapılan sigorta ile bir kimsenin, diğer bir şahsın eşyalarını veya şahsını sigorta etmesi mümkündür. Başkasını sigorta, kendi namına yapılan sigortadan tamamen ayrıdır. Kendi namına yapılan sigortada sigorta mukavelesi yapan ile, sigorta edilen şahıs tedahül eder; yani aynı olur. Bu nevi, sigortada, sigorta mukavelesini yapan ile sigortalı ayni şahıslar değildir. Bu halde sigortalı ile üçüncü bir şahıs kastedidilirken, burada üçüncü şahsın hayatı veya başkasının şeyi veyahut patrimuvanı sigorta edilmiştir. Üçüncü şahıs için yapılan sigortada, daima iki sual mevzuubahistir. Evvelâ, nasıl ve ne gibi şartlarla sigortanın kabul edildiği mes'elesini tayin lâzımdır. Müteakıben de, eğer birinci sualin cevabı müsbet ise, başkası namına yapılan bu mukavelede sigortalı ile sigorta mukavelesi yapan şahıs arasında, mukaveleden doğan hak ve borçların nasıl taksim edileceği mevzuubahistir.

Kanun vâzıı, sigortanın kazalara karşı, hayat sigortası veyahut şeylerin sigortası ve mamelek sigortası olmasına göre, ayrı ayrı hal tarzları tayin etmiştir.

a) Başkasının ölümü haline inhisar eden sigorta:

Kabul edilme.

Hayat sigortasında, üçüncü şahsın hayatını sigorta etmeğe, başkasının ölümünü sigorta etme ismide verilir. Bu hal sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 74 üncü maddesi ile kaidelendirilmiştir. Bu nevi sigorta, prensip itibariyle kabul edilmiştir. Ancak, başka bir formaliteye lüzum kalmadan

(1) Baştarafı 954 yılı 5 ilâ 10 sayılı Adalet Dergisindedir.

üçüncü şahısların ölüm hali için akdedilmiş olan hayat sigortası mukavelelerinin bazı tehlikeler tevlit ettiği bittecrübe sabit olmuştur (ölüm için yapılan sigorta ve müşterek sigortada olduğu gibi). Bilhassa çocuk sigortalarında bu nevi sigortaların, sigorta edilen paraları elde etmek için, mukavele yapanları suç işlemeğe teşvik ettiği görülmüştür.

Bu sebepten dolayı, sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 74 üncü maddesi, başkasının ölümüne mütaallik sigortanın muteber olmasını, yaşı üzerine sigorta yapılan kimsenin, mukavelenin aktinden evvel yazılı muvafakat vermesi şartiyle tahdit etmişdir.

ÜÇÜNCÜ ŞAHSIN MUVAFAKATI.

Bu anlatılan noktadan şu netice çıkıyor ki, tayin edilen devre sonunda sigortalı hayatta ise, sigorta bedelinin verileceğine dair olan hayat sigortası ile irat sigortasının, bu kaide ile tahdit edilmediğidir. Eğer sigorta, medeni haklarını kullanmak salâhiyetini haiz olmayan bir şahsın ölümü için akdedilmiş ise (küçük veya mahcur gibi) kanuni mümessilin yazılı rızası zaruridir.

Eğer kanuni mümessil bizzat kendisi mukaveleyi yapmış ise, çocukların sigortasında olduğu gibi, bu takdirde vesayet dairesinin talimatına uygun olarak, rızasının alınması zaruri olacak bir kayyımın tâyini mecburidir (Medeni kanun 376, 402).

HAK VE BORÇLAR.

Başkasının ölümü hali için akdedilen bir mukaveleden doğan hak ve borçlar, prensip itibariyle, sigorta mukavelesi yapan hakkında caridir. Pirimlerin ödenmesiyle mükellef kendisidir ve mükellefiyetleri istemek hakkı da onundur. Bütün hayat sigortaları gibi, sigortalının rızası alınmaksızın, sigorta mukavelesinden doğan hakkı başkasına devredebilir (Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 74 üncü maddesinin 2 nci bendi). sigorta mukavelesini yapan, isterse sigortalıyı veyahut üçüncü bir şahsı bundan faidelenecek kimse olarak tayin edebilir. Mukaveleden doğacak borçlar, yalnız, muakveleyi yapanı mecbur edip sigortalıyı bağlamaz. Sigorta genel şartnameleri, sigorta kanununun 6 inci ve 28 inci maddeler hükümlerinin, kendi ölümü üzerine sigorta mukavelesi akdeden şahsın, mukavele yapılırken bir gizlemede bulunduğunu veyahut mukavelenin akdinden sonra riskin tahakkuku ihtimalinin şiddetlenmesini mucip olan halleri bildirmediği takdirde tatbik edilecek hükümleri muhtevidir (1).

58

(B) Üçüncü şahısların uğrıyacağı kazalara karşı yapılan sigorta.

KAZALARA KARŞI MÜŞTEREK SİGORTANIN KABUL EDİLMESİ.

Kazalara karşı yapılan sigortada, üçüncü şahısların da keza sigorta edildiği görülür. Bu hal ekseriya kazalara karşı müşterek sigorta şeklinde akdedilir. Sigortalı üçüncü şahsın rızası alınmaksızın böyle bir mukavelenin akdi kabul edilmiştir. Bunun sebebi de üçüncü şahıs sigortalının kendi ölümüne müncer olacak bir kazayı bizzat tahrik etmesinin güç olmasındandır. Zira hayat sigortasının aksine olarak mücrimane bir kast ile bir kazayı yapmak ihtimali daha azdır. Buna mukabil kanun hak ve borçların kime ait olduğu mes'elesine müdahele ederek sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 87 inci maddesinde sigorta mukavelesinden doğon hakkın kaza halinde sigortalı üçüncü şahsa ait olduğunu beyan etmiştir.

Hak ve Borçlar

ÜÇÜNCÜ ŞAHSIN HAKKI.

Her ne kadar üçüncü şahıs, mukaveleye, taraf olarak iştirak etmiyorsa da, mukaveleden doğan ve kendisine has bir hakkı dermeyan etmek imkânına sahiptir. Bir kaza vukua gelir gelmez, bir mecmuaya abone olan sigortalı, sigortacıya karşı hakkını dermeyan eder. Bir abone dolayısiyle sigortalı olan şahsın bir kaza halinde, sigortacıya karşı bir dâva hakkı da vardır. Sigorta mukavelesi muharrir ile sigortacı arasında yapılmış olma-

---

(1) **Sigorta Mukavelesi hakkındaki kanunun 6 ncı maddesi :**

Mukavelenin akdi sırasında sigortacıya karşı beyanda bulunmak mecburiyetinde olan kimse, bildiği veya bilmesi lâzım gelen mühim bir vak'ayı bildirmeği ihmal veyahut yanlış surette beyan ederse, sigortacı mukavele ile bağlı değildir. Ancak bu gizlemeyi öğrendiği tarihten itibaren dört hafta içinde sigortacı vaz geçtiğini bildirmezse mukavele mer'î olarak kalır.

28 inci madde: Sigortanın mer'i olduğu sırada, mukaveleyi yapan şahıs, riskin ağırlaşmasını tahrik ederse, sigortacı ilerisi için mukavele ile bağlı kalmaktan kurtulur.

Riskin tayin ve tahmini için mühim olan ve taraflarca mukavelenin akdi sırasında vüs'ati tesbit edilen bir vak'anın vucuda gelmesini tahrik, riskin tahakkuku imkânının esaslı olarak fazlalaşmasını intaç eder. Mukavelede hangi teşebbüs ve zaman için mukaveleyi yapanın sigortacıya bu hususu bildirmesi lâzım geldiği şart edilebilir.

501

sına rağmen, üçüncü şahsın kendi hakkını dava etmeğe selâhiyeti vardır. (R. B. A. VI. 335).

Üçüncü şahısların kazalarına karşı yapılan sigortadan doğan borçlar bilhassa pirimleri ödemek mecburiyeti, sigorta mukavelesini yapan için mecbur olma vasfını muhafaza eder.

C) Başkalarının hesabına yapılan sigorta.

Eşya ve mamelekin sigortalarında, başkası hesabına yapılan sigortaya üçüncü şahsın sigortası denir. Bu şekildeki tesmiye, yanlışlıklara yol verdiği gibi kimin hesabı için sigortanın carî olduğunun kat'iyetle tâyin edilememesi dolayısiylede iyi intihap edilmemişdir. (Hususiyetle pirimleri binnetice kim ödemekle mükelleftir). Fakat bilhassa sigorta yapanın veyahut üçüncü şahsın mallarının sigortası mevzuubahs olduğu zaman bu vaziyet yanlışlıklara mahal verir.

ŞÜPHE HALİNDE SİGORTA EDİLMESİ KABUL OLUNAN ŞEYLER.

Sigorta mukavelesi hakkındadaki kanunun 16 ve 17 nci maddeleri, 3 cü şahıs hesabına yapılan sigortadan bahsetmektedir. Bu maddeler hususî mukavelenin ademi mevcudiyeti halinde, yalnız mukaveleyi yapan kimseye ait şeylerin sigorta edilmesi fikrinden hareklt etmektedirler. 16 ncı maddenin 2 nci bendi bunu şu suretle izah etmektedir; Şüphe halinde, sigorta mukavelesi yapanın, kendi hesabına mukavele yaptığı farzedilir.

Binaenaleyh, başkası hesabına sigorta mukavelesi yapmak mümkündür. Fakat şimdi bahsi geçen hale nazaran bu cihet mefruz değildir. Kendiliğinden kabul edilemez. Muhakkak surette sarahaten bildirilmelidir. Bununla beraber, sigorta umumî şartnameleri, umumiyetle üçüncü şahıslara ait olan eşyaların sigortadan hariç bırakıldığına dair hükümleri ihtiva edebilir.

AYNI EVDE OTURANLARA AİT EŞYALAR.

Ev eşyasının veya aletlerin yangına karşı yapılan sigortası, hiçbir formaliteye lüzum olmaksızın, sigorta mukavelesi yapan kimsenin ailesi efradiyle ayni çatı altında müştereken oturan amelesinin eşyaları hakkında da cari olur. Meselâ, hizmetçilerinin eşyalarına da bu sigorta şamildir. Meğer ki, sigortanın umumi şartnameleri, üçüncü şahsa ait eşyaların sigortaya ithalinin mümkün olması şartını sigorta poliçesi metninde sarih bir beyanın bulunmasına tabî tutmuş olsun. Bu neviden bir sigortayı bilhassa artizanlar, tüccarlar, veyahut sanayicilerin tamir, imâl etmek kasdiyle kabul ettikleri eşyalar hakkında; keza komisyon mukabilinde göndermek, muhafaza etmek, satmak maksadı ile kabul ettikleri eşyalar için şart etmek münasiptir.

502

Bundan başka hal ve şartlara nazaran bazı eşyalar sigartayı yapan kimsenin veyahut üçüncü şahsın malı olabilir. Emre âmade tutulan ticarî mallar, çuvallar, müskirat fıçıları ve mustahsile veyahut müşterilere ait bu kabil mallar bunlardandır. Tamir, muhafaza, satmak veya göstermek için kabul edilen mallar gibi.

PANSİYONER MEMUR VE AMELELERİN EŞYALARI

Başkası hesabına yapılan sigortanın diğer bir tatbik sahası, amele ve memurların ve pansiyonerlerin eşyaları, bısiklet ilâh..... için yapılan sigorta ile tesis edilmiştir.

Şayet sigortada üçüncü şahıslara ait eşyalar da varsa sigorta bedelini tâyin ederken bunları nazarı itibare almak lâzımdır. Aksi halde, icabında sigorta eksikliğine müteallik neticeler tatbik edilir.

ÜÇÜNCÜ ŞAHISLARIN RIZALARI ŞART DEGİLDİR.

Sigorta, başkası hesabına akdedilir, yani üçüncü bir şahsa ait eşyalar sigorta edilirse, bu ciheti sarahaten bildirmek lâzımdır. Fakat ismini bildirmek şart değildir. Yalnız üçüncü şahıs için sigorta akdedildiğini bildirmek kâfidir. Başkası namına yapılan sigorta mukavelesi, üçüncü şahsın mukaveleyi kazadan sonra tasdik etmesi halinde dahi sigortacıyı bağlar (Sigorta mukavelesi hakkındaki kanun: 16/1, ve 17/1 inci maddeleri). Bu maddeler mucibince üçüncü şahsın rızasının istenmesi sigorta mukavelesinin muteber olmasını mucip olmaz.

HAK VE BORÇLAR.

Mukaveleden doğan hak ve borçlar umumiyetle mukavelenin diğer tarafı olmak hasebiyle akti yapana aittir. Bununla beraber, bir kaza dolayısiyle husule gelen hak, kazalara karşı müşterek olarak yapılan sigortada olduğu gibi, sigortalı üçüncü şahsa aittir. Eğer sigortalı sarahaten rızasını beyan etmiş veya mukavele akdedene kayıtsız ve şartsız vekâlet vermiş veyahut mukavele yapan, mukaveleyi yapmakla mükellef tutulmuş ise bu şahıs sigortacıdan tazminat istemek hakkına maliktir.

Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 17/2 nci maddesi mucibince kendisiyle beraber yaşıyanlar hakkında bir sigorta mukavelesi akdi mecburiyeti, kanunen aile reisine terettüp etmektedir. Zira, Medeni kanunun 319 uncu maddesinin 3 üncü bendi gereğince, kendisiyle müşterek olarak yaşıyan şahsın bu birliğe getirdiği eşyaların, kendisinin hususi eşyaları imiş gibi, ihtimamla emniyette bulunmasına aile resinin nezaret mecburiyeti vardır.

503

Sigorta mukavelesinden doğan borçlar, bilhassa pirim ödemek mecburiyeti, sigorta mukavelesi yapana terettüp eder. Bu kimse mukavelenin taraflarından olması dolayısiyle; sigortacıya pirimleri ödemekle mükelleftir. Eğer bilinmek istenen mes'ele, sigorta ettirenin sigorta edilenden, pirimlerin iadesini isteyip istiyemiyeceği ise, bu hususu bunların aralarında mevcut olan rabıtalara göre tayin etmek lâzımdır. Meselâ aralarında vekâlet akdi mevcutsa, bu takdirde vekâlet hakkındaki münasebetleri idare eden hükümler mucibince, muntazaman vekilinin masrafları vermek mecburiyeti vardır. (Borçlar kanununun 394 üncü maddesi) Sayet mukaveleyi yapan, âciz vaziyete düşmüş ve pirimi de sigortacı tahsil etmemiş ise, ancak bu takdirdedir ki sigortacı doğrudan doğruya sigorta edilen pirimi talep edebilir (L. C. A. madde 18, fıkra : 2).

VI. Riskin veya kazanın tahakkuku.

22 — Kazadan sonraki hak ve borçlar.

Riskin vukuu :

Eğer sigorta edilen şey, sigorta olunan riske maruz kalırsa, sigortacının bunun vukuu takdirinde şart kılınan mükelleftiyeti yerine getirmesi mecburiyeti hasıl olmuştur. Riskin bu tahakkukuna kezalik kaza ismi de verilir. Sigorta üzerine müesses bütün münasebetler için birinci derecede ehemmiyeti haiz olan nokta budur. Riskin tahakkuku sigorta mukavelesinden doğacak hakkı tevlit etmekle kalmaz, aynı zamanda sigorta üzerine müesses münasebetler bununla ekseriya nihayet bulurlar (Tam bir zararın vukua gelmesi hali gibi). Kısmî bir zarar hâlinde, taraflar mukaveleyi feshetmek hakkını haizdirler. Bundan başka, kaza, sigorta mukavelesini yapana yeni ve seri halinde bir çok mecburiyetler tahmil eder.

a) kaza halinde yapılması mecburî beyanlar.

Bir kaza vukua geldiği takdirde, onu tazminle mükellef olan sigortacının, kazanın sebeplerini ve vukubulduğu hal ve şartları, icabı halinde zararın miktarını tesbit etmek için. derhal haberdar edilmesinde, büyük bir menfaatı vardır. (R.B.A.V.No. 164). Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 38 inci maddesinde, zikredilen mecburî beyanlar, bu gayeye tahsis edilmiştir.

Mecburi bildirmelerin şartları.

Hak sahibi, bildirilmesi mecburî olan hususları ihbar ile mükelleftir. Bunun için de müteaddit hak sahiplerinden yalnız birisinin sigortacıyı ha-

berdar etmesi kâfidir. Hak sahibi riskin tahkkukunu ve sigortadan doğan hakkını öğrenir öğrenmez beyanı yapmalıdır. Binaenaleyh, bilfiil kazanın tahaddüs etmesi yalnız başına kâfi değildir. Fakat hak sahibinin ayrıca bunu bilmesi de şarttır: Buradaki ittilâ bir fiilin müsbet olarak bilinmesidir. (Basit bir tanıma kâfi gelmez. Bildirilmek için kanunen bir şekil vazedilmemiştir. Hilâfına mukavele olmadığı takdirde, bu beyanlar şifahen veyahut telefonla da yapılabilir. Bunula beraber, mukavele haberin yazılı olarak verilmesini şart kılabilir.

Beyanı, hak sahibinin, kazayı öğrenir öğrenmez yapması lâzımdır; yani derhâl ifa edilmesi gerekir. Bununla beraber mukavele ile muayyen müddetler evvelden derpiş edilmiş olabilir. (Meselâ 48 saat).

Beyanın yapılmamasının neticeleri.

Şayet bu mecburiyete, bir kusur neticesi olarak muhalefet edilirse sigortacı, kanun mucibince, beyan, zamanında yapılmış olsaydı önleyebileceği zararın baliğ olacağı miktara tekabül edecek derecede bir yekûnu, vereceği tazminattan tenzil etmeğe hak kesbeder. Bu hüküm âmir ahkâm sınıfından değildir. Başkaca, daha vahim hukukî neticelerin doğacağı mukavele edilebilir. Meselâ muhaveleden doğacak bütün haklardan mahrumiyet gibi. Bu şekilde sukutu hakka müteallik şartların muteber olacağı, bir çok münasebetlerle, mahkemeler tarafından, kabul edilmişdir. (R.B.A.VI.No. 151—153). Bununla beraber hak sahibi için, hüsnüniyeti isbat etmek imkânı, sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 45 inci maddesi mucibince mahfuz tutulmuştur. yani hak sahibinin, kendisine isnat olunacak bir kusuru olmaksızın bu haberi vermediğini ve maniin zevali üzerine keyfiyeti bildirdiğini isbat etmek imkânı daima mevcuttur. Şayet derhal yapılması lâzım gelen bu haber verme mecburiyeti, fena bir niyetle ihmâl edilmiş ise yani sigortacının, kendisine faideli olacak bir zaman zarfında kazanın vukuunu ve şartlarını tesbit etmesini men için yapılmış ise, sigortacı mukavele ile bağlı değildir. (L. C. A. Madde : 38, fıkra 3).

b) Zararın tâyin ve tesbiti.

Zararın tesbiti.

Evvelce de söylendiği gibi, talebin haklı olduğunu isbat, prensip itibariyle hak sahibine düşen bir vazifedir. Zararlara karşı yapılan sigortada bu mükellefiyete bir de zararın miktarını isbat külfeti inzimam eder. Fakat sigortacı da hak sahibi gibi bunun glcikmeden tâyin ve tesbitinin ya-

505

pılmasını istiyebilir. Şayet taraflardan biri bu tesbit muamelesine iştiraki reddeder veyahut taraflar, bunun miktarında ittifak etmezlerse, bu tahmin ve takdir, hilâfına mukavele yoksa adlî makamlar tarafından tâyin edilen ehlivukuflarca yapılmalıdır. (L. C. A. madde : 67). Bu küküm, Hasarın miktarını tâyin ve tahmin etmeği bertaraf etmek veya geciktirmek isteyen hak sahibinin aksine olarak, şirkete, bunu elde etmeği temin eder.

Zararın miktarı.

İster tarafların ittifakiyle olsun, ister ehlivukuflarla tâyin edilmis bulunsun, yapılan bu muamelelerin hedefi zararın miktarını tesbite matufdur. Bu gayeye matuf olarak eşyaların sigortasında, kaza ânında bunların arzettikleri kıymetler her şeyden evvel tesbit edilmelidir. (Buna ikâme kıymetleri denir. L. C. A. Madde: 62). Ve müteakiben kaza dolayısiyle kaybedilen kısmî kıymetin tâyini lâzımdır.

Ehlivukuf Usulü.

Sigorta umumî şartnameleri, adlî makamlar tarafından tâyin edilen bilirkişiler yerine, tarafların serbestçe yapacakları mukavele ile haricen tâyin edecekleri bilirkişiler marifetiyle, zarar miktarının tesbit edilebileceği kaydını ihtiva eder. Hasarın tesbiti sırasında, hak sahibinin hazır bulunmıyacağına dair olan mukavelevi şart bâtıldır. Şayet, başka türlü mukavele edilmemiş ise, zararın tesbiti dolayısiyle yapılan masraflar müsavi olarak taraflara aittir. Bundan başka ehlivukufların tâyinindeki usul, ekseriya aşağıdaki şekilde kaidelendirilmiştir.

Esas itibariyle her taraf kendi ehlivukufunu seçer. Seçilen iki ehlivukuf da bir üçüncüsünü kendi aralarında tâyin ederler. Her bir taraf diğer ehlivukuflara karşı bu sahada kâfi malûmatları olmamalarını veyahut diğer tarafla akrabalık veyahut bir menfaat alâkası bulunduğunu dermeyan ederek ehlivukufun reddini isteyebilir. Şayet bir taraf ehlivukufunu tâyin etmez veyahut iki ehlivukuf üçüncü ehlivukufu tâyinde anlaşamazsa mahkeme reisi ehlivukufları veyahut üçüncüsünü tâyin eder.

Ehlivukufların vazifesi.

Ehlivukufların vazifesi, zararın ehemmiyetini tâyinden ibarettir. Onlar yalnız eksper olarak (tahmin edici gibi) hareket ederler; hakem gibi değildirler ve bir karar vermezler. Hilâfına mukavale olmadığı takdirde, sigortalı tarafından yapılması gereken bir beyanın ademi ifâsından dolayı, sigortacının ileri sürebileceği bir sukutu hak itirazının mevzuubahs olup olmadığı, veyahut tazminatın tenkisine sigortacının hakkı olup ol-

506

madığı gibi, tahaddüs eden hukukî mes'eleleri hal edemezler. Diğer taraftan sigortacının, zararın tâyin ve takdirine iştirak ve hak sahibinin takiplerine karşı itiraz etmek hakkını bu mamele selbetmez. Buna mukabil prensip itibariyle zararın ehemmiyetinin ehlivukuf marifetiyle tâyin ve tesbit edilmesi. tarafları bağlar.

Ehlivukuf tarafından yapılan müşahadeler ancak, hakiki hal ve hadiselerden âşikâr surette ayrılık gösterirlerse, meselâ eksperler, yanlış ve Hatalı mûtalara istinat ediyorlarsa, veyahut âşikâr surette, keyfî hareket etmişlerse, aleyhlerine mahkeme nezdinde itiraz mümkündür; aksi halde değildir. (R. B. A. VII. 240).

c) Değiştirmek memnuiyeti.

Memnuiyetin muhtevası.

Kazadan fiilen husule gelen hal ve şartları olduğu gibi doğru bir tarzda tesbit etmek için, ayni zamanda bunların vaziyetlerinin değişmemesine nezaret etmek lâzımdır. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 68 inci maddesi bu maksatla vazedilmiştir: Bu hüküm mucibince, zarar takdir ve tahmin edilmediği müddetçe, hak sahibi sigortacının rızası olmaksızın zarara uğrayan şeylerde, zararın ve kazanın sebeplerinin tahkikini zorlaştıracak veya gayri mümkün kılacak hiçbir değişiklik yapmaması lâzımdır. Yalnız âmme menfaatı veyahut zararı tahdit için yapılması zarurî olan değişiklikler, bundan müstesnadır. Fakat sigortacı bu değişikliğe rıza gösterdiği andan itibaren memnuiyet kalkar. Fazla olarak, zaman itibariyle de memnuiyet zararın tesbiti ânına kadar mer'dir. Bu tesbit icra olunduktan sonra hak sahibi veya mukaveleyi yapan kimse, sigorta edilen eşyayı istediği gibi kullanmakta yeniden serbestiyi kazanır .

Değişmelerin yapılması yasağına uygun olarak, kazanın sebebini ve aslını meydana koyan izler tahrip edilmemelidir. Zararın tesbiti için lûzumlu sûbut vasıtaları, hırsızlık veya yangına karşı yapılan sigortalarda bertaraf edilmemelidir.

Memnuiyetin ihlâli.

Şayet hak sahibi bu memnuiyete kötü niyetle muhalefet ederse, sigortacı mukavele ile mülzem olmaz. Fakat sigorta şartnameleri sigortadan doğan bütün hakların yalnız fena niyet ile yapılan ihlâl neticesi değil, aynı zamanda bu ihlâlin bir kusurdan tevellüt etmesi hâlinde de sukûtunu derpiş edebilir. Kusur olmaksızın yapılan bütün ihlâller hiçbir hukukî netice doğurmaz. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 45 inci maddesi bunu prensip olarak vazetmişdir. Fakat hilâfına şartnamede hüküm mevcut olduğu takdirde bu hüküm muteberdir.

502

d) Kurtarma mecburiyeti.

Kurtarma mecburiyetinin hududu.

Hak sahibi yalnız zarara uğrayan şeylerde yapılması memnu değişmelerden sakınmak mecburiyetiyle bağlı değildir. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 61 inci maddesi, ayni zamanda, hak sahibini müsbet bir fiil yapmağa mecbur etmektedir. O, kaza sırasında zararı mahdut bir halde bırakmak için yapılması gereken ve mümkün olan her şeyi yapmak mecburiyetindedir. Bu mecburiyet, ancak kazanın vukuu halinde doğar ve bu itibarla da riskin tahakkuku ihtimalini hafifletmeyi istihdaf veyahut vahimleşmesini meneden mecburiyetlerden ayrılır. (L. C. A. Madde : 29). Zararı tahdit etmek için, kanunî hiçbir mecburiyet mevcut değildir. Yalnız umumî formül şudur: Zararı tahdit etmek gayesine matuf olarak yapılması mümkün her şeyi icra etmektir. Yani halin vucuda getirdiği şartları nazarı itibare alarak, hak sahibinden istenebilmesi mümkün olan tedbirleri almasını istemek kabildir. Binaenaleyh hak sahibinin aynı zamanda hal ve vaziyetini de nazarı itibare almak lâzımdır. (R. B. A. V. No. 297). Şayet hak sahibinin kaza karşısında hareketsiz kalmasından bir zarar husule gelmiyorsa, hak sahibi alacağı tedbirleri ve onları yapmak için sigortacının talimatını almak mecburiyetindedir

Yangına karşı yapılan sigortada, sigorta mukavelesi yapan için kurtarma mecburiyeti şunlar olabilir: Meselâ itfaiyenin derhal haberdar edilmesine dikk at etmek veyahut felâketi o anda söndürmek için zarurî yardımları temin ve kurtarılan şeylerin tahribine mani olmak için onları muhafaza etmektir. Makine ve âletleri temiz tutmak ve zamanında yağlamak gibi tedbirler keza bu cümledendir. Eşyanın mahfuz bulunduğu mahallerin tahribi suretiyle yapılan hırsızlığa karşı akdedilen sigorta mukavelelerinde, mukaveleyi yapanın failî bulmak için alması gereken tedbirlerle. çalınan şeyleri tekrar elde etmek için icap eden tedbirleri ittihaz etmesi bu mecburiyetlerdendir.

Bu ihlâlin neticeleri.

Kurtarma mecburiyetinin ihlâli affedilmiyecek bir tarzda ise bu kurtarma yapılmış olsaydı, zararın ne miktarda önüne geçilebileceği nazarı itibare alınarak bu yekûn kadar bir tenzilâtın sigortacı tarafından yapılması imkânını sigortacıya bu keyfiyet sağlar. Bundan başka, sigorta şartnamesi, bundan da ileri gidebilir ve mukavelesi hakkındaki kanunun 45 inci maddesinin mahfuz tuttuğu istisnalar haricinde sukutu hakkı da ihtiva edebilir.

Kurtarma masrafları.

Kurtarma mecburiyeti, sigorta mukavelesi yapan için, sigortacının bu gaye için yapılan masrafları ödemek mecburiyetinde oluşu, hattâ alınan tedbirler müessir olmasalar veyahut, bu masraflar mükellefiyete ilâve edildiği takdirde, sigorta edilen meblâğı geçmiş olsalar bile, sigortacının ödemek mecburiyetinde olmasından dolayı kolaylaştırılmışdır. Şayet, sigorta azlığı tahaddüs etse bile, kurtarma masraflarının ödenmesi azlıkla mütenasip olarak tenkis edilir. Bu masraflara gelince, sigortacının bunları iadesi, kanuna nazaran âşikâr bir surette hadiseye uymıyacak tarzda ittihaz edildiği takdirdedir ki, mevzuubahs olamaz. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 70 inci maddesi âmir hükümlerden değildir. Bu itibarla sigorta şartnameleri bu noktada ayrı bir hal tarzı kararlaştırabilir.

Böylece, sigorta edilen meblâğı tecavüz eden masraflar iade edilmez. Meğer ki o masraflar sigortacının sarih emriyle yapılmış olsun. Hukukî mes'uliyet sigortasında, âdet üzere, sigorta edilen paranın (Mahkeme masrafları dahil) sigortacının teminatının hududunu gösterdiği derpiş edilebilir. (R. B. A. VI. No. 275).

e) Kaza vukuunda sigorta mukavelesinin tâbi olacağı hal

TAM VEYA KISMİ ZARAR

Âfet, sigorta edilen şeylerin kısmen veya tamamen tahribinden ibarettir. Hal ve vaziyete göre tam veya kısmî zarardan bahsolunur. Meselâ bir şahsın ölümü veya tam mesuliyeti ve sigorta edilen şeylerin tamamen, tahribi tam zarar halidir. Bir şahsın aldığı basit yaralar veyahut da bazı şeylerin kısmen bozulması, kısmî zararlardır.

Bazı risklerin bizatihi, müteaddit defalar vukuu halinde, birbirinden ayrı hasar yaptığın takdirde her biri kısmî zarar olarak telâkki olunur. Meselâ kazalara karşı olan sigortalarda, muvakkat bir malûliyet ve hukukî mesuliyet sigortalarında, mesuliyeti mucip bir hâlin vukuu gibi.

Tam zarar, ileride sigorta üzerine müesses münasebetlerin mevzuu kalmadığından, netice olarak sigortanın kendiliğinden nihayet bulmasını mucip olur. Sigorta mevzuu olan şey tamamen mahvolmuştur. Artık yeni bir âfet onu tahrip edemez. (Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 9 uncu maddesi). Eğer, bazı şeyler tahrip edilenlerin yerine konursa, bunların yeniden sigorta edilmeleri lâzımdır.

Kısmî zarar vukuunda fesih hakkı.

Zarar kısmî ise, bu takdirde, sigorta mukavelesinin mer,î olup olmadığı mes'elesi mevzuubahs olamaz. Sigortacı, ilerisi için, yeniden mükellefiyet icrasiyle tazyik edilebilir. Hilâfına mukavele olmadığı takdirde, ki umumiyetle böyledir, sigortacı bundan sonra ancak, mütabaki sigorta meblâğından dolayı mesuldür.

Fakat bir âfetten dolayı yapılan tediyelerin, şimdiye kadar edinilen tecrübelere nazaran ,iki taraf nezdinde müstakbel için mukavele ile bağlı kalmamak arzusunu tahrik ettiğini göstermiştir. Bunun içindir ki, kanun sigorta mukavelesi yapana ve keza sigortacıya, en geç olarak tezminatın tediyesi sırasında, mukaveleden vaz geçmek hakkını vermiştir. (L. C. A. Madde : 42). Binnetice bu fesih hakkı yalnız kısmî zararlar, yani kendileri için bir tazminatın ödenmesi istenildiği ve ödenmesi icap ettiği hale münhasırdır (R. B. A. VI. No. 34 ve 35); yani, poliçede yazılı bir zarar mevzuubahs olduğu zaman bu hal caridir. Mukaveleden vaz geçmek için yapılması lâzımgelen beyan neticeleri hiçbir şekle tâbi tutulmamıştır. Fakat en geç olarak tazminatın ödendiği zamanda yapılmalıdır. (R. B. A. V No. 49 - 51). Feshin neticeleri, taraflardan her birinin mukaveleyi feshetmek arzusuna göre, ayrı şekilde kaidelendirilmiştir.

Şayet sigortacı mukaveleyi feshederse, bu feshini, sigorta mukavelesi yapana bildirdiği tarihten itibaren 14 gün sonra, kendisinin mesuliyeti nihayet bulur. Fazla olarak, sigortacı - sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 24 üncü maddesini mukavele ile tâdil ederek mer'i olan sigorta mukavelesinin henüz işlemiyen zamana tekabül edecek pirimleri ve sigorta edilen meblâğin mütebakisini ödemek mecburiyetindedir. (L. C. A. Madde :42, fıkra 2) Şayet buna mukabil, mukaveleden vaz geçen, sigorta mukavelesi yapan kimse ise; mukavele derhâl nihayet bulur. Sigortacı, işliyen müddet için pirimleri almak hakkını muhafaza eder. Eger pirim, sigortanın muhtelif devreleri için evvelden verilmiş ise sigortacı, sigortanın müstakbel devrelerine tekabül eden pirimlerin tutarını iadeye mecburdur. (L. C. A. Madde : 42, fıkra 3)

Sonu var.

5^P

CEZA VE İNFAZ HUKUKU İLE İLGİLİ HABERLER

Derleyen :
Ankara Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü

Ceza ve infaz hukuku sahasında mütekâmil Milletlerin yaptıkları ileri hamlelerin nelerden ibaret olduğu hususunda Türk infazcılarına ve Adliyecilerine bilgi vermekte fayda mülâhaza eden Enstitümüz bundan böyle, Avrupa ve Amerika' da Ceza İnfaz Hukuku sahasındaki faaliyetlere ait haberleri sistemli bir şekilde Adalet Dergisinde neşredecektir.

1 — Psikopatların tedavisi :

İngiltere'de, Psikiatri hastahanesi ve hapishane mahiyetinde olmak üzere yeni tip bir İnfaz müessesesi kurulması düşünülmektedir. Bu yeni tip İnfaz müessesesinde psikopat suçlular bulunacaktır. Filhakika bazı suçluların, hapishanede islâhının kabil olamıyacağı anlaşılmıştır. 1939 da Sir Norwood ve Dr. Hubert beraberce yayınladıkları bir raporda, deli olarak vasıflandırılabilecek bu mahpusların islahının ancak tıbbî bir müdahale ile kabil olacağını belirtmişlerdir. Bu mahpusların karakteristik vasıfları çocuk tabiatında olmalarıdır, arzu ettikleri şeyleri derhal tatbik mevkiine koyarlar. Muhakeme, ihtiyat, müsamahakârlık mefhumları kafalarında yer etmemiştir. Bu gibi kimseler hakkında en mühim tedbirleri almış olan memleket Danimarkadır. Danimarka'da bu kimseler için Herstedvester müessesesi mevcuttur. Bu müessesede bir psikitar ve ona yardım eden doktorlar bulunmaktadır, fakat müessesesin asıl muaffakiyetini borçlu olduğu şey kısa bir psikoloji stajı görmüş olan gardiyanlarıdır. Bu gardiyanlar, mahpusları daimî surette müşahade altında bulundurarak bunların buhranlı anlarını önceden görmekte ve kuvvete müracaat etmek sizin krizlerin atlatılmasını sağlamaktadırlar.

Amerika Birleşik Devletlerinde, Belçika, Hollanda, İsveç ve Norveçte de anormal mahpuslar için hususî müesseseler mevcuttur.

Almanyada da bu sahada bir cereyan mevcuttur. Hans Lungwitz'e göre, suçlu çocuk kalmış bir insandır. Filhakika suçluların hareketleri ile çocukça hareketler arasında bir benzerlik bulmak kabildir. Hırsızın hareketini, senin benim nedir bilmeyen bir çocuğun yaptıklarına benzetebilece-

ğimiz gibi bir katili oyuncaklarını parçalayan bir çocuğa, bir haydudu her istediğini zorla elde etmek isteyen çocuklara benzetmek kabildir. Bunun gibi diğer bütün suçlarla da çocukça hareketler arasında benzerlik mevcuttur. Hareketlerdeki bu benzerlik çocuklarla suçluların biyolojik bünyeleri arasındaki benzerlikten ileri gelmektedir. Buna göre, suçlu, biyolojik bünyesinin tesiri altında hareket etmektedir. O halde, cezalandırılması değil, tedavi edilmesi icap eder.

2 — Amerikan Hapishanelerinde

Amerikan hapishaneler birliğinin resmî organı olan «Prison World» un mart - nisan 1954 sayısında bildirildiğine göre; Amerikan İnfaz müessesesinde halihazırda 3166 kadın ve erkek fazla mahpus bulunmaktadır. Bu durumun islâhı ancak 1960 senesine kadar 50 milyon dolar sarfı ile kabil olabilecektir.

3 — 3 üncü Milletler arası Sosyal Müdafaa Kongresi

1947 San Remo ve 1948 Liege kongrelerinden sonra 3 üncü Milletler arası Sosyal Müdafaa kongresi 20-24 nisanda Anvers'te toplanmıştır. Bu kongre için 1951 de St. Marin'de, 1852 de de Caracas'ta ihzarî müzakereler yapılmış bulunuyordu. Kongreye sunulan muhtelif meseleler 3 grupta mütalâa edilmiştir:

Dr. A. Repond'un raportörlüğünü yaptığı birinci grupta suçluların müşahadesinde mevzu ve gayeler meselesi tetkik edimiştir.

İkinci grupta Profesör Strahl ve Profesör Levasseur'ün idaresi altında âmme dâvasının iki safhaya ayrılması meselesi münakaşa edilmiştir.

Profesör Vasalli ve Profesör Martinez'in başkanlık ettikleri üçüncü grupta, emniyet tedbirleri ve cezaların İnfaz şekli ve bunun kontrolü meselesi tetkik edilmiştir.

Müzakereler fevkâlade verimli ve zaman zaman hareretli olmuştur. Zira bilindiği gibi, Sosyal Müdafaa meselesi henüz tamamen halledilmiş değildir. M. Ancel'in, kongre münasebeti ile yayınladığı eserinde belirttiği gibi bugün sosyal müdafaa'dan anlaşılan şey, 1910 da Adolphe Prins'in tahlil ve tarif etmeye muvaffak olduğu müdafaa mefhumunda tamamen farklıdır. Bu mefhum 9 nisan 1930 tarihli meşhur Belçika kanunu gibi birçok modern kanunlarda yer alan «Sosyal Müdafaa» mefhumundan da ayrılmaktadır. Yeni Sosyal Müdafaa mefhumu, neo-klasikler, eklektikler ve Hukuk-Tekniği mektebi taraflarınca tenkitlere yol açtığı gibi, po-

512

zitivistlerce de itirazlara uğramaktadır. Pozitivistler, Lombroso, Ferri ve Garofalo'nun fikirlerinden neş'et eden bir doktrinin, sonradan bu fikirlerden ayrılmasını endişe ile mütalâa etmektedirler. Anvers kongresi verdiği kararlarda, kanunda derpiş olunan ceza ve tedbirler neticesinde mahkumun islahı kabil olup olmadığının müşahadesi lüzumu ile ön müşahadenin lüzumunu belirtmiştir.

Suçluya tatbik olunacak tedbirlerin tâyininde hâkime takdir serbestisi verilmesi ve tatbik olunacak tedbirin, suçlunun şahsiyetine göre tâyin olunması arzusu kongreyi, ceza dâvasının iki safhaya ayrılması konusu üzerinde durmaya sevketmiştir. Bu safhalardan birincisi vâkıalara istinad ederek verilen karar safhası, ikincisi ise tedbirin tatbikı safhasıdır. Ceza dâvasının hangi hallerde ve hangi suçlular için böylece iki safhaya ayrılacağını her memleket kendi mevzuatında tâyin edecektir. Anvers'te alınan kararlara göre asıl mühim safha infaz safhasıdır. Tedbirin ferdidileştirilmesi bu safhada olacaktır. Ferdileştirme için verilecek kararlardan tedbirin mahiyet veya müddetini değiştirecek mahiyette olanlar ancak hâkim tarafından alınabilecektir.

513

YENİ ESERLER VE TAHLİLLERİ

Yazan : **Kâzım Dereli**

Hasan Karaok : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
Buna ait İçtihatlar, Alâkalı Kanunlar, Tamimler
ve Tebliğler.
İstanbul : 1954, Ege Matbaası Sahife : 798-4, Fiyatı : 10 lira

Kemaliye Hâkimi Hasan Karaok; 1086 numaralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununu tadil, ek ve ilga eden 1424, 1539, 1582, 2606, 3006, 3560, 5464 sayılı kanunlarla birlikte bu kanunla ilgili temyiz mahkemesi, Devlet Şurası, Uyuşmakık Mahkemesi Kararları, Tamim, Tebliğ ve alâkalı Kanunlar, Tarife ve Yönetmeliklerle toplamış ve 800 sahifelik büyük bir cilt halinde yayınlamıştır.

Kitap; bir sahifelik «Seçme Sözler», Kısa bir «Önsöz» ve «İzahat Yazıları; «Kısaltmalar», «Faydalanılan kitap ve dergiler», «Kanunlar» listelerile başlamaktadır.

Metin Kısmında Kanun maddeleri son şekle göre alınmış, maddeler altına not ve karar Tamim ve tebliğler konulmuş, bunların tarih ve numaralı, alındıkları yerler işaret edilmiştir.

Eserin son kısmına «Kanunlardaki Mürur Zaman ve Sukutu hak maddeleri», «Avukatlık Ücret Tarifesi», «Tapu kayıtlarının hukukî kıymetlerini kayıp etmiş olanların tasfiyesi hakkındaki kanun ve eki», «Tapulama kanununun 13 üncü maddesinin değiştirilmesi ve bir madde eklenmesine dair 6335 sayılı Kanun», «Tapu Kanununun 31 inci maddesinin değiştirilmesine dair kanun», «Harçlar Kanunu», «Adlî evrakın Posta, Telgraf ve Telefon idaresi vasıtasiyle tebliğine dair kanun ve nizamname», «Askerlik Kanununun 61 inci maddesinin tadili hakkında Kanun», «Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması hakkında Kanun», «Maliye Vekâleti Başhukuk Müşavirliiğnin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün vazifelerine ve devlet dâvalarının tetkikı usullerine ve merkez ve vilâyetler kadrolarında bazı değişiklikler yapılmasına dair Kanun», «Umumî, Mülhak ve hususî Bütçelerle idare edilen Daireler ve Belediylerle sermayesinin tamamı devlet veya belediye veya hususî idarelere ait daire ve müesseseler arasındaki ihtilâfları tahkim yolula halli hakkında Kanun», «Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin yazı işlerini yönetmeliği» ilâve edilmiştir .

514

Eser tatbikatta büyük fayda ve kolaylık temin edecektir.
Kitap, müellifinden istenebilecektir.

★

Dr. M. Sami Okay: Deniz Ticaret Hukukuna Müteallik On Yıllık Temyiz Kararları (1943 - 1953).
İstanbul: 1954, Denizcilik Basımevi. Sahife: 340, Fiatı: 10 Lira.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Ticaret Hukuku Asistanı M. Sami Okay; Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesince, 1943-1953 senesine kadar verilmiş bütün kararları birer birer gözden geçirerek Deniz Ticareti Hukukuna mütelallik olanlarını seçmek ve toplamak suretile hazırladığı kararları mevzularına göre ayarlıyarak eser halinde neşretmiştir.

Mahkeme ve hususile Temyiz Mahkemesi Kararlarını tatbikata, mümasil hadiselerde uygun karar vermek veya istihsal etmek için olduğu gibi bazan muhalif karara varılmak bakımlarından ehemmiyeti açikârdır. Bu sebeple kararların bilinmesine ve toplu bir halde bulunmasına şiddetle ihtiyaç vardır. Daima hissolunan bu ihtiyacı gören Müellif, büyük bir çalışma sonunda Temyiz Ticaret Dairesinin elli bini bulan ve Temyiz Mahkemesinin diğer dairelerinin kararları arasından eserlerinin mevzuuna ait olup neşrinde faydalı olanlarını almışlar ve Deniz Ticaret Kanunundaki tertip ve sıraya göre tasnif etmişler ve birden ziyade bahse temas eden kararları en çok ilgili oldukları kısma koymuşlardır. Bazı kararların altına tahlilî veya tenkidî mahiyette kısa notlar konulmuş, bazıları da bir kaç kelime ile aydınlatılmıştır.

Eser «Önsöz» yazısiyle ve «İçindekiler», «Kısaltmalar» listeleri ile başlamaktadır.

Metin kısmında: Gemi, Donatan ve Donatma iştiraki; Kaptan; Navlun Mukavelesi; Yolcu taşıma; Büyük avarya; Çatma; Kurtarma-Yardım; Gemi alacaklısı hakkı; Sigorta; Zamanaşımı; Haksız Fiil; vazife hakkındaki kararlar bulunmaktadır.

Kitabın sonuna Kararların Kanun maddelerine, Tarih ve Karar sayılarına ve mefhum üzerine yapılmış mufassal ve muhtelif indeksler ilâvesi suretile aranan kararların bulunmasında kolaylık temin olunmuştur.

Eser; Müellifinden ve İstanbul'da Hak; İsmail Akgün kitap evlerinden tedarik edilebilecektir.

★

515

İdare Dergisi.
Yıl: 25, Sayı 229

Dahiliye Vekâletince iki ayda bir idareyi ilgilendiren mevzulardaki telif ve tercüme seçme yazılarla neşrolunan İdare Dergisinin 1954 yılı Temmuz - Ağustos aylarına ait nüshası aşağıdaki münderecatı muhtevidir:

Tetkikler:

Sadık Artukmaç: Köy kalkınma plânı ve tatbikatı; Selim Aybar: Nahiye Teşkilâtı ve Nahiye Müdürlerinin vazife ve salâhiyetleri; M. S. Eyupoğlu: Mülki Taksimat; Baha Kargın: Belediye vazifeleri; Mehmet Tarcan: Vilâyet ve Kazalardaki Köy bürolarının görevleri;

Tercümeler:

F. Hacaloğlu: Fransa'daki Cumhuriyet Konseyi Nizamnamesi ve millî Meclisinkini karşılaştırma; Naci Rollas: Komün Maliyesi Problemleri;

İdare Coğrafya:

Fazıl Tosyalı: Baskil Kazası İdarî Cağrafyası.

★

Tatbikatta Yargıtay Kararları.
Yıl: VI, Sayı: 65, Fiatı: 50 Kr.

İstanbul Posta Kutusu 588 adresinde her ayın onbeşinde Temyiz Mahkemesinin Ticaret - Hukuk - İcra İflâs Dairelerinin seçilmiş kararları ile yayınlanan Derginin 15 Eylül 1954 Tarihli Sayısı şu karaları ihtiva etmektedir:

Temyiz M. Tevhid İçtihat:

« «Teslimi istenilen menkulün ziyaı, ilâmda değeri gösterilmemişse icraca tesbit edileceği hakkında»; «İşçi sigortaları tarafından açılan dâvalarda harc ve resim»; «Temmuz 1951 den evvelki zamana ait Alman Dâvaları»;

Temyiz M. Ticaret Dairesi:

«Hususî Şirketin feshi. idare eden şerikin hesap vermesi, tasfiye kararı verilmemesi»; «Etibank hususî hukuk hükümlerine tâbidir. Bir şirket ile münasebetinden doğan ihtilâfın halli ticaret mahkemesine aittir.»; «Ki-

516

ra mukavelesindeki şart, hilâfına şahit dinlenemiyeceği, Yemin Kakkı»; «Babanın, oğlunun mukavele yapmasına rıza ve muvafakatı, taahhüde aykırı hareket, Ckuma masrafının tahsili»; «Müterafik kurus, kısmî mücbir sebep, Denizcilik cBnkasının hukukî selefi, rücu hakkı»; «Bankanın mevduat sahiplerine ikramiye vaadi, iyi niyetle hareket etmemesi»;

Temyiz M. Hukuk Daireleri:

Karının haklı seebp olmaksızın kocası evini terki, ihtar kararı»; «Dâvacının yabancı teminatı vermesi, doktor raporundaki hususların kanunî şarta uygun olup olmaması»; «İskân yolula verilen gayrimenkul fiilen teslim edilmemesi zamanaşımı, zilyedin hıakk»; «Resen tevhid kararı verilmemesi, dâvalarda irtibat»; «Kiralayanın ölümü ile akdin nihayet bulmıyacağı»; «Gayrimenkule 20 seneden fazla zilyedlik, 20 dönümden fazla tarla hakkındaki muameleler»; «Dâvanın açılmamış sayılması, ücreti vekâlet hüküm edilemiyeceği»; «Arsaya bina inşası, kal'i masrafları, ecri misil talebi»; «Vasiyetnamenin tefsiri, kanunî mirasçılık hukuku, tenfiz»; «Dükkânın devrini ispat, vergi kayıdları» hakkındaki kararları ve Ticaret Kanunu ilâve forması ...

★

BÜTÜN İÇTİHATLAR DERGİSİ

İst. Galata Posta Kutusu 681 adresinde AVUKAT SERAFİM DELİOĞLU tarafından yayınlanan Hukuk mevzuatına dair bütün mecmualarda neşredilen ve edilmeyen temyiz kararlarını ve Makale, Tahlil, Etüd Bibliografisini derleyen, özetleyen ve Kanun maddelerile hukukî esaslarını gösteren sistamatik fihristli Aylık Meslek Dergisinin 5/1954 nüshası, aşadaki esaslara temas eden özetleri kısaca işaret olunan (65) kararı ihtiva etmektedir.

ADİ İCAR : Grajcının muhafaza ve nezaret borcu
BANKNOTLAR
BOŞANMADA : Salâhiyet
» : Yaş farkı
DÂVA HARCI : Tapu iptali ve tescil dâvalarında
ECRİMİSİL : Alman malları
» : Zaman aşımı
EMEKLİ AYLIĞI BAĞLANMASI :
HARÇ : Tapu iptali ve tescil dâvalarında
HACİZ : Gayri kabili haciz mal.

517

HAKSIZ İKTİSAP : Vazife
» : Zaman aşımının mebdei
» : İndî sebeplerle imar plânının tevsii

İSTİMLÂK : Bedelin tezyidi
İZALEİ ŞÜYU : Vazife
» » : Dâvalıların veraset senedi

İHALENİN FESHİ : Fesihten sonra yapılacak artırmanın müddeti.
İŞÇİ : İşçilik vasfı
İMAR PLÂNININ TEVSİİ :

KEFALET : Rücu hakkı
» : Borçlu hakkındaki kesin hükmün kefile tesiri
» : Kefalet akdinin sıhhat ve şartları
» : Kefilin ücreti vekâletten mes'uliyeti
» : Kiracıya kefil olmak

MÜLKİYET İHTİLÂFLARI : Tapu iptali ve tescil dâvalarında harç
» » : Tapusuz gayrimenkulün haricen satışı
» » : Yola kalbi suretile vâki müdahalenin men'i
» » : Müşterek sınıfın tesbiti
» » : Hazinenin kadastro tesbitinden sonra el
» » : koyması
» » : Hazinenin intikale mâni olması
» » : Tapu iptali

MAAŞ :
MAHALLE TESKİLİ :
MALÛLİYETİN TESBİTİ :
NAFAKA : Karı ve çocuk için
NAVLUN AKDİ : Zaman aşımı
ORMAN KANUNU : Orman K. un 105 inci m. deki (Tekmil dallar) tâbiri üzerinde bir inceleme

RÜCU HAKKI : Kefalette
SİGORATA : Sigortalar hukuku
ŞAHADET : Ödenen kiranın iade edildiği iddiasının şahadetle ispatı
TAHLİYE : Konut ihtiyacı
» : İş ihtiyacı
» : Kiranın ödenmemesi
» : Mucirin temerrüdü
» : Ödenen kiranın iade edildiği iddiasının şahadetle ispatı

548

TAZMİNAT : Askerî vasıtanın ika ettiği zarar (Mesulün bilmal)
» : Belediyenin suyu kesmesi
» : Çarpma
» : Garajcının muhafaza v e nezaret borcu
» : Haksız müsadere
» : Haksız vergi tahakkuku ve haciz
» : İşçiye tediye (İbraname)
» : Navlun akdi
» : Ruhsat verilmemesi
» : Ruhsatsız yerin yıktırılması
» : Su kanalı açılması
» : Zarar ve ziyanın temitan miktarını aşması

TEFSİR : Tek taraflı bir muamelenin tefsiri
ÜCRETİ VEKÂLET : Borçlunun taahhüdü
ÜCRETİ VEKÂLET : Dâvalıların ayrı ayrı iki vekil tarafından temsilinde
» » : Vazife noktasından dâvanın reddinde
» » : Nisbî ücret mukavelesi
» » : Dâva arzuhalinin iptalinde

USUL : Dâvanın unsuru (Amelî ve infazî bir netice husule getirmesi)
» : Dâvalının dâvayı takibi
» : İddianın şümulü (Zımnen dahil hususlar)
» : İhsası rey (Mirasçi eşe hakkı hıyarının ihtarı)
» : Kaziyei muhakemenin şümulü
» : Meselei müstehire (Vasiyetnamenin tenfizi dâvasında kanunî eşgalden açılan iptal dâvası)
» : Rapora itiraz müddeti
» : Temyizde mürafaa talebinin şekli ve müddeti
» : Temyizde mürafaa (Vazifesizlik kararlarında)
» : Terditli karar
» : Tesbit
» : Uyuşmazlık mahkemesinin yetkisi
» : Uyuşmazlık kararlarının unsuru
» : Vazife (Miktarı gayri muayyen dâvalarda)

VASİYET : Lehine vasiyet yapılanın muhayyerlik hakkı
» : Şifahî vaziyetin iptali

VAZİFE : Selbî ihtilâf
VEDİA : Garajcının muhafaza ve nezaret borcu

519

VEKÂLET AKDİ : Akdin Şümulü

YAŞ TASHİHİ : Dâva açabilmek için reşit olmak şartmı? § 53

YOLA KALP : Yola kalp edilen yerin satılması

ZAMAN ASIMI : Haksız iktisapta

» » : Navlun akdinde

ZİLYEDLİKLE İKTİSAT : Hakkın tahakkukundan sonra yapılan intitikalin kıymeti

» » : İktisap edilecek hakkın mahiyeti (İrtifak hakkı)

» » : Malik sıfatı unsuru

» » : Müsait yer unsuru (Mer'alar)

» » : Yirmi senelik müddet unsuru

520

HUKUK VE ADALET BİBLİYOGRAFYASI
CEZA HUKUKU ÜZERİNE BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ (1)

Rıdvan Bülent ERCİYEŞ

SAHTEKÂRLIK :

1 — Sahir Erman : Sahte ölçü veya tartı âletlerini kullanma yahut ticaret esnasında elinde bulundurma suçu. (Adalet Dergisi, Yıl : 1949, No : 6)

2 — Sahir Erman :Hususî evrakı taklit ve tağyir etmek. (Adalet Dergisi. Yıl : 1949, No : 11)

3 — Sahir Erman : Devlete ait mühür ve damgalarla sair alâmetlerde sahtekârlık. (stanbul Barosu Mecmuası. Yıl : 1949, Cilt: XXIII, No: 9)

4 — Sahir Erman : Evrakta sahtekârlık suçlarında varaka mefhumu. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl : 1949, Cilt : XV, No: 1)

5 — Sahir Erman : Evrakta sahtekârlık suçlarının ana hatları, tarihçesi ve müşterek unsurları. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl : 1950, Cilt: XVI, No: 1-2)

6 — Sahir Erman : Evrakta sahtekârlık suçlarında resmî evrak tabirinden ne anlaşılmak lâzım gelir? (Siyasal Bilgiler Fakültesi Mecmuası. Yıl : 1949, Cit : IV, No : 1-4)

7 — Sahir Erman : Evrakta sahtekârlık suçları. (Siyasî İlimler mecmuası. Yıl : 1949, No: 217)

8 — Reşat Bayramoğlu : Evrakta sahtekârlık. (Hukuk Dergisi. Yıl : 1944, No : 2)

9 — Muzaffer Güral : Evrakta sahtekârlk. (İstanbul Barosu Mecmuası. Yıl : 1945, Cilt : XIX, No: 6)

10 — Ceval Hakkı Özbey : Ceza Kanunumuzun evrakta sahtecilik hükümleri tadil edilmeli midir? (Hukuk Gazetesi. Yıl : 1936, No : 12)

11 — Dr. Necmettin Mümtaz Berkin : Senetlerden sahtekârlık. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl : 1950, Cilt : XIV, No : 3-4)

12 — Dr. Necmettin Mümtaz Berkin : Hususî senetlerde sahtekârlık. (İleri Hukuk Dergisi. Yıl : 1946, No : 11)

Bakınız : DOLANDIRICILIK

SARAHATSİZ SUÇ. **Bakınız :** KANUNSUZ CEZA — SARAHATSİZ SUÇ

---

(1) Baştarafı 1954 Yılı 5 ilâ 10 Sayılı Adalet Dergisindedir.

521

SARHOŞLUK:

1 — Salim Kaya Kaşdaş : Tatbikat ve nazariyatta sarhoşluk suçu ve sarhoşluk halinde işlenen suçlarda sarhoşluğun cezaî mesuliyete tesiri. (Adalet Dergisi. Yıl: 1951, No: 3)

2 — Dr. Faruk Erem: Sarhoşlukta ceza sorumluluğu. (Adalet Dergisi. Yıl: 1946, No: 6)

3 — Fransa'da içkili yerlerin nizamlanması ve sarhoşlukla alkolizmin önlenmesi hakkında mevzuat. (İdare Dergisi. Yıl: 1949, No: 196)

SARKINTILIK :

1 — T. Fikret Eğilmez: Küçükleri muzir neşriyattan koruma kanunu ve sarkıntılık olayları. (Adalet Dergisi. Yıl: 1951, No: 1)

Bakınız: KIZ, KADIN, ERKEK, KAÇIRMA, ALIKOYMA, SARKINTILIK

SIRLARIN İFSASI VE MESLEK SIRRI

1 — Cevat Hakkı Özbey: Sırların meydana çıkarılması. (Hukuk Gazetesi, Yıl: 1935, No:7)

2 — Ord. Prof. Vasfi Raşit Sevig: Meslek Sırrı. (Adalet Dergisi, Yıl: 1938, No: 12)

3 — Dr.Faruk Erem: Ceza hukukunda meslek sırrı. (Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi. Yıl: 1943, Cilt: I, No: 1)

4 — Prof. Dr. Simonin: Hekimlikte meslek sırrı ve meslek mesuliyeti. Çeviren: Prof. Behçet Kamay. (Adalet Dergisi. Yıl: 1954, No:5)

SİLÂH, BIÇAK — SİLÂH, BIÇAK ÇEKME VE TAŞIMA

1 — Dr. Abdullah Pulat Gözübüyük: Ceza hukukunda silâh ve bıçak mefhumları. (Adalet Dergisi. Yıl: 1945, No:11)

2 — Dr. Abdullah Pulat Gözübüyük: Silâh çekme ve bıçak çekme üzerine tenkidi bir inceleme. (Adalet Dergisi. Yıl: 1946, No: 4)

3 — Dr.Abdullah Pulat Gözübüyük: Silâhlara ait suçlar ve cezaları hakkında mukayeseli bir inceleme. (Adalet Dergisi. Yıl: 1949, No: 8)

4— Dr. Abdullah Pulat Gözübüyük: Ateşli silâh ve bıçaklara dair mühim bir içtihat. (Adalet Dergisi. Yıl: 1954, No: 6)

5 — Ahmet Erdoğdu: Ateşli silâhlar ve bıçaklar. (Adalet Dergisi. Yıl: 1954, No: 3)

6 — Baha Arıkan: Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki kanundan çıkan ihtilâflar. (Ankara Barosu Dergisi. Yıl: 1953, No: 5)

522

7 — Dr. Nurullah Kunier: Ateşli silâhlar ve bıçaklar kanunu. (İleri Hukuk Dergisi. Yıl: 1953, No: 102)

8 — Dr. Lütfi Tuncay: Adlî tıp bakımından silâh. (Adalet Dergisi. Yıl: 1953, No: 11)

9 — Ali Fikri Kiper: Şehir ve kasaba dışında izinsiz silâh taşımak ve Ruşvet, (Hukuk ve İçtihatlar Dergisi, yıl: 1947, No: 9, 10).

10 — Şuayip Kor: Türk Ceza Kanununun 550 maddesi hakkında bazı düşünceler. (Adalet Dergisi. Yıl: 1944, No: 4)

11 — Ekrem köni: Ceza Kanunu tatbikatında silân (İstanbul Barosu Mecmuası. Yıl: 1937, Cilt: XI, No: 1, 2)

SİYASÎ SUÇLAR

1 — Dr. Faruk Erem: Siyasî haklara karşı işlenen suçlar. (Adalet Dergisi. Yıl 1951, No: 6) (Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1951, Cilt: VIII, No: 1-2)

2 — Dr. Naci Şensoy: Siyasî suçlar. (stanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1951, Cilt: XVII, No: 1-2)

3 — Ord. Prof. Baha Kantar: Siyasal suçlar. (Adalet Dergisi. Yıl: 1936, No: 21)

4 — Esat Adil Müstecaplıoğlu: Millî ve beynelmilel ceza hukuku bakımından siyasî suçlar. (Siyasî İlimler Mecmuası. Yıl: 1937, No: 81. 82)

5 — Rıfat Alabay: Memnu olan siyasî cemiyetler ve propagandaları (Adalet Dergisi. Yıl: 1938, No: 6)

SUÇA MUVAFAKAT

1 — Ahmet Erdoğdu: Mağdurun suç işlenmemesine muvafakati. (Adalet Dergisi Yıl 1950, No: 10).

Bakınız: RIZA İLE ADAM ÖLDÜRME

SUÇLARIN İÇTİMAI. **Bakınız:** CEZALARIN İÇTİMAI SUÇLARIN İÇTİMAI.

(TECİL - TEKERRÜR)

SUÇLARI İHBAR MÜKELLEFİYETİ

1 — Ragıp Ögel: Memurların suçları ihbar mükellefiyeti. (İdare Dergisi. Yıl: 1946, No: 181)

SUÇLARIN ÖNLENMESİ

1 — İngiltere'de suçları önleme kanunu 1871 - 1908. (İdare Dergisi Yıl: 1947, No: 185)

523

2 — Prof. H. Donnedieu de Vabres: Milletlerarası hukuka müteallik suçların enternasyonal şekilde men ve tenkili Çeviren: T. Besim. (Adalet Dergisi. Yıl: 1940, No: 3)

3 — Prof. Dr. Sulhi Dönmezer: Tenkil ve önleme bakımından teşkilât meselesi. (Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası. Yıl: 1950, No: 15)

4 — J. A. Roux: Umumî bir tehlike arzeden ceraimin tenkiline dair beynelmilel mukavele projesi. Çeviren Hakkı Yenisey (Adalet Dergisi Yıl: 1938, No: 2)

5 — Veli İnanç: Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk suçluluğunun önlenmesi. (Adalet Dergisi. Yıl: 1954, No: 6)

6 — Birleşmiş Milletler Sosyal ve Ekonomik Konseyi Sosyal Kamisyonunun suçların önlenmesi ve suçlular hakkında tatbiki iktiza eden tedbirler hakkında raporu, Çeviren Sulhı Dönmezer. (Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası Yıl: 1948, No 3, 4)

7 — Dr. Reşat Tesal: Suçun önlenmesi ve suçluların ıslâhı mevzularında Birleşmiş Milletler teşkilâtı tarafından Kahire'de tertip edilen Yakın Şark Seminerine dair rapor. (Adalet Dergisi. Yıl: 1954, No: 3)

Bakınız: SUÇ VE CEZA SİYASETİ

SUÇ EŞYASI **Bakınız:** CÜRÜM EŞYASI

SUÇLU ÇOCUKLAR. **Bakınız:** ÇOCUK SUÇLULUĞU

SUÇLULARIN İADESİ

1 — Dr. Abdullah Pulat Gözübüyük: Suçluların geri verilmesi hukukunun birleştirilmesi. (Adalet Dergisi. Yıl: 1949, No: 9)

2 — Dr. Faruk Erem: Suçluların geri verilmesinde Türk sistemi. (Adalet Dergisi. Yıl: 1943, No: 4)

3 — Fahir Hâdi Armaoğlu: Belçika kaidesi ve siyasî suçluların iadesi meselesi. (Adalet Dergisi, Yıl: 1951, No: 10, 11)

SUÇORTAKLIĞI - İŞTİRAK

1 — Dr. Nurullah Kunter: Suçortaklığında sorum ve mesuliyet. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1947, Cilt: XIII. No: 1)

2 — Muhsin Akıncı: İki şahıs fiilinden sadır olan bir suç, illiyet rabıtası ve cezaî mesuliyet. (Hukuk ve İçtihat Dergisi. Yıl: 1947, No: 11)

3 — Dr. Faruk Erem: Suça iştirak. (Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi. Yıl: 1946, Cilt: III, No: 1)

524

SUÇ VE CEZA SİYASETİ

1 — Dr. Nurullah Kunter: Suç ve sosyal tehlikeler. (Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası. Yıl: 1949, No: 7)

2 — Dr. Nurullah Kunter: Cezalardan neler bekliyoruz, neler beklemeliyiz? (Siyasî İlimler Mecmuası. Yıl: 1943, No 145)

3 — Dr. Nurullah Kunter: Türkiye'de suçluluğun içtimaî âmilleri. (Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1951, Cilt: VIII, No: 3-4)

4 — Dr. Nurullah Kunter: Suçlulukla savaşta darecilere düşen vazifeler. (Siyasî İlimler Mecmuası. Yıl: 1944, No: 163)

5 — Dr. Nurullah Kunter: İçtimaî bir yara. Kısa cezalar. (Siyasî ilimler Mecmuası. Yıl: 1943, No: 153)

6 — Dr. Nurullah kunter: Ceza yerine geçen tedbirler. (Adalet Dergisi, Yıl: 1943, No: 4)

7 — Prof. Nicolas Politis: Ferdî öçten âmmenin öcüne doğru. Çeviren: Halit Natık Erker. (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1936, No: 4)

8 — Ord. Prof. Dr. Richard Honig: Ceza gayeleri nazariyesinin tarihine dair. Çeviren: Yavuz Abadan. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1936, Cilt: 11, No: 7-8)

9 — Ord. Prof. Richard Honig: Taksir ve ceza. Çeviren: Yavuz Abadan. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1938, Cilt: IV, No: 14)

10 — Ord Prof. Dr. Adolf Schönke: Bugünkü Almanya'da ceza kanunu ve suçluluk. Çeviren: Mutahhar Başoğlu. (İstanbul Barosu Mecmuası. Yıl: 1949, Cilt: XXIII, No: 10)

11 — Adolpho Delierneux: Cezaların insanileştirilmesi. Çeviren: Dr. Nurullah Kunter. (Siyasî İlimler Mecmuası. Yıl: 1947, No: 196, 197)

12 — Prof. Giovanni Novelli: Cezanın insanileştirilmesinin hududu. Çeviren: Rıfat Alabay. (Adalet Dergisi. Yıl: 1937, No: 8)

13 — Dr. Cemil Bengü: Suç nedir? Bir tabiî suç mefhumu var mıdır? (Adalet Dergisi. Yıl: 1944, No: 8)

14 — Dr. Cemil Bengü: Suç politikası, suç ilmi, suç soravı ilmi. (Adalet Dergisi. Yıl: 1941, No: 10)

15 — Yakım Bahar: Suç ile değil, suçlu ile uğraşmak gerektir. (İstanbul Barosu Mecmuası. Yıl: 1945, Cilt: XIX, No: 12)

16 — Halit Natık Erker: Yeni ceza hukukunda suçlu ve suç. (İzmir Barosu Dergisi. Yıl: 1936, No: 3)

17 — Halit Natık Erker: İçtimaî müdafaa, ceza ve ceza siyaseti. (İzmir Barosu Dergisi. Yıl: 1936, No: 4)

18 — Dr. Hâdi Tan: Suç ve suçlulukla savaş ilmi. Suç politikası. (Adalet Dergisi. Yıl: 1947, No: 10)

525

19 — Malinowski İptidaî cemiyette cürüm ve âdetler. Çeviren: E. Atalay. (Sosyoloji Dergisi. No: 1, 2)

20 — Radzinowicz: Ekonomik şartlarla suç arasındaki münasebetler Çeviren: Muhlis Fer. (Siyasi İilimler Mecmuası. Yıl: 1942, No: 134, 135, 138, 139, 140)

21 — J. A. Roux: Tehlikesi büyük suçlar. Çeviren: Halit Natık Erker. (İzmir Barosu Dergisi. 1935, No: 2)

22 — Suçtan korunma ve suçluların tabi tutulacağı rejim hakkında milletlerarası uzmanlar gurubunun verdiği rapor. Çeviren: Dr. Reşat Tesal. (Adalet Dergisi. Yıl: 1950, No: 3)

23 — Baha Arıkan: Suç siyaseti «la politique criminelle». (Ankara Barosu Dergisi. Yıl: 1954, No: 3)

Bakınız: CEZA HUKUKU KONFERANS VE KONGRELERİ

CEZANIN ŞAHSİLEŞTİRİLMESİ
KRİMİNOLOJİ
SUÇLARIN ÖNLENMESİ

SUÇTAN VAZGEÇME. **Bakınız:** TEŞEBBÜS - VAZGEÇME

Ş

ŞAHİTLİK. **Bakınız:** ADLÎ PSİKOLOJİ

ŞAHİTLİKTEN IMTİNA

1 — Mithat Gülcü: Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesiyle ceza muhakemeleri usulü kanununun 70 inci maddesi üzerinde bir inceleme. (Ankara Barosu Dergisi. Yıl: 1949, No: 62)

ŞAPKA KANUNUNA MUHALİF HAREKET

1 — Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil: Türk hacıları ve şapka kanunu. (Doğru Söz Dergisi. Yıl: 1950, No: 10)

Devamı Var

526

Temyiz Kararları

HUKUK BÖLÜMÜ

27/4/1949, Tarih ve 7-7 Sayılı Tevhidi İçtihat kararının tatbik kabiliyetinin kalmadığına dair.

Temyiz Mahkemesi Tevhidi İçtihat Umumî Heyeti
Esas : 7 — Karar : 17

Bir gayrimenkulün sicilde muris namına müeccel olarak kalması halinde o gayrimenkulü fiilen mâlik sıfatiyle yedinde bulunduran mirascı veya mirascıların Medenî Kanunun 639 uncu maddesine istinad ederek murisin ölümünden sonra 20 seneden fazla bir zaman geçmiş olması hasebiyle fevkalâde iktisabî müruru zaman sebebiyle diğer mirascıların haklarını iskat ve müstakillen milkiyet hakkı ihraz edebilmelerine imkân veren 27/4/1949 tarih ve 7/7 sayılı tevhidi içtihad heyeti kararının 6333 sayılı kanunla değişdirilen Medenî Kanunun 639 uncu maddesinin bugünkü metni dolayısiyle kıymetini gaybettiği yolunda dairede kısmı bir ekseriyet teessüs etmiş olduğundan zikri geçen maddenin tadilinden sonraki şekliyle bahis mevzuu tevhidi içtihad kararının telifi kabil olup olmadığının ve böylece bu kararın kıymetini muhafaza edip etmediğinin tâyini Birinci hukuk dairesi Reisliğinden 8/4/1954 Tarih ve 2956 sayılı tezkere ile talebedilmesi üzerine tevhidi içtihad umumî heyetinde keyfiyet müzakere edilerek aşağıda gösterilen neticeye varılmışdı.

6333 sayılı kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasında «Medenî Kanunun 639 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değişdirilmiştir.» denilmektedir. Kanunun metninde 639 uncu maddenin değişdirildiği tasrih olunduğuna göre bahis mevzuu tevhidi ictihad kararına mesned olmuş bulunan eski metnin bakı addi caiz değildir. Tevhidi İctihat müessesesiyle bir kanun hükmünün anlaşılmasına dair bir kaide vaz'ı istihdaf edildiği cihetle 639 uncu maddenin eski metni zamanında tevhidi içtihat kararıyle konulmuş olan kaidenin yeni maddedeki hükümler ile telifi kabil olup olmadığının tetkiki zarurî görülmüştür.

Medenî Kanunun 639 uncu maddesindeki eskiden mevcut olan şartlar gayrimenkulü iktisap için kâfi telâkkı olunmamış bunlara ilân mecburiyeti ve ilânı müteakip kanunen bir mehil tâyin edilerek hak sahiblerinin istihkak dâvasını açmalarına intizar lüzumu kayıtları da maddeye ilâve olunmuşdur.

Tescili istenilen gayrimenkul üzerinde hak sahibi bulunan kimselerin vaziyete muttali olup istihkak dâvasını açabilmeleri için kendilerine haber alma imkânlarının bahşolunması gayrimenkulü iktisap için esaslı bir unsur olarak kanuna vazolunmuşdur. Bu ilânın gazete ile ve ayrıca da mahallinde münasip vasıtalar ile yapılması lüzumuna da kanunda işaret olunmuşdur.

Gayrimenkulün bulunduğu yerde okunması mûtad olan bir gazete ile ve her halde ayrıca yapılması iktiza eden ilânın da hak sahiblerini ikaza salih mahiyetde yapılmış olması halinde kanunun Hâkime tanıdığı ilânın icra şeklini tâyine dair takdir hakkı isabetli olarak kullanılmış telâkkı olunabilir. Bu şartları câmi olarak yapılan ilân muameleleri tekemmül ettikten sonra ancak hak sahiblerinin dâva açmaları için kabul olunan üç aylık sukutu hak müddeti işlemeğe başlar. Bu müddetin dâva ikame edilmeden geçmesiyle o gayrimenkul üzerinde hakları bulunan kimselerin hakları zevval bulmuş olur ve bundan ancak zeval bulan hak yerine zilyedin milkiyet hakkı doğmuş olur.

Sicille nazarına kim olduğu anlaşılmadığı iddia olunan şahıs gayrimenkulün mâliki bulunduğunu veya gaybolduğu kabul edilen kimse gaybolmadığını veya sicilde mâlik olarak müseccel bulunan ve vefat etmiş olan şahsın mirascısı olduğunu bir kimse iddia ederek müddeti zarfında bir istihkak dâvası açar ve ikame olunan istihkak dâvası da müddeinin gayrimenkulün sahibi bulunduğu sabit olarak kabul edilir ise gayrimenkule 20 seneden fazla müddetle zilyed bulunmuş olan şahıs milkiyet hakkını ihraz edemez.

Muktazi ilânı yaptırmamış bulunan zilyed gayrimenkulün mâliki bulunduğunu ispat eden kimseye karşı 639 uncu maddeye dayanarak def' an dermeyan edebileceği bir hakkı mevcut olamaz.

Kanun, fevkalâde müruru zaman sebebine müsteniden milkiyet hakkı ihrazını eskilerine ilâveten yeni şartların da tahakkukuna vâbeste kaldığından mirascılık sıfatı sabit ve ihtilâfsız bulunan bir mirascıya karşı murisin ölümünden beri sicilde intikali yaptırılmamış bulunan bir gayrimenkule mâlik sıfatiyle 20 senedenberi zilyed bulunmuş olan mirascının müstakillen gayrimenkul üzerinde milkiyet hakkını ihraz edebileceğine dair olan 27/4/1949 ve 7/7 sayılı tevhidi içtihat heyeti kararının 639 uncu maddenin 6333 sayılı kanunla tadil edilmiş bulunan metnindeki hükümler ile telifi mümkün olmadığından tatbık kabiliyetinin kalmadığına 26/5/1954 Tarihinde ilk içtimada üçde ikiyi geçen Ekseriyetle karar verildi.

52a

İcra ve İflâs Kanununun 364 üncü maddesinin 3 üncü Fıkrası mucibince icra tetkik mercii kararının temyiz edilmesi, encümen satış muamelesini durdurabilip diğer icra muamelelerini durduramaz.

Temyiz İcra ve İflâs Dairesi
Esas: 3143 — Karar: 3133

TEMYİZ EDİLEN KARAR:

Hadisede icra memurunun İcra ve İflâs kanununun 36 ıncı maddesi dairesinde verdiği mühlet usul ve kanuna uygun olduğundan tasvibine ve vaki şikâyetin reddile dosyanın icra memurluğuan tevdiine karar verildiği beyanından ibarettir.

(TEMİYİZ EDEN: Alacaklı idareye izfeten vekili Şükrü Taş.

TEMYİZ KARARI

Temyiz dilekçesinin müddeti içinde verilip kaydedildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâgıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

İcra tedkik mercilerince ittihaz olunan kararlara karşı temyiz vukuunda İcra ve İflâs kanununun 36 ıncı maddesinin tatbikı bahis mevzuu olamıyacağı ve mezkûr madde; icrası istenen mahkeme ilâmlarının temyiz edilmesi halinde ait olduğu temyiz dairesinden icranın tehiri hakkında karar istihsal ve ibrazı için icra memurluğunca mehil verilmek suretile tatbik olunabileceği ve sözü geçen kanunun 364 üncü maddesinin üçüncü fıkrası mucibince de icra tedkik mercii kararının temyiz edilmesi ancak satış muamelesinin durdurabilip diğer icra muamelelerini durduramıyacağı ve tedkik mercii kararlarının dairece bozulması halinde de mezkûr kanunun 366 ıncı maddesinin son fıkrası hükmüne göre muamele yapılacağı gözönünde tutulmak suretile işin karara bağlanması iktiza ettiği halde mercice alacaklı tarafından ileri sürülen şikâyetin reddi cihetine gidilmesi kanuna aykırı olduğundan temyiz olunan kararın bu sebepten İcra ve İflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddeleri gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 28/6/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

529

Müddeabih Toprak Tevzi Komisyonu tarafından borçlandırılmak suretiyle dâvalıya verildiğine ve tescil edildiğine göre buna ait kanun ve talimat hükümlerinin incelenerek temlikin tahdide tâbi olup olmadığının tâyini lâzımdır.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas: 10067 — Karar: 1789

Ceyhanın büyük Mangıt köyü köy civarı mevkiindeki 190 parsel sayılı gayrimenkulün kadastroca Veli Aktan adına tesbitine, Mehmet Çimenli tarafından itiraz edilmekle cari muhakeme neticesinde: Mahalli ilâmında yazılı sebeple tesbitin iptalile müddeabihin Mehmet Çimenli adına tesciline dair Ceyhan Gezici Arazi Kadastrosu Hâkimliğinden verilen 17/11/1953 gün ve 1953/588-511 sayılı ilâmın temyizen tedkikı Veli Aktan tarafından müddetinde verilen dilekçe ile istenilmekle gereği görüşüldü.

Nizalı gayrimenkulün dâvalıya toprak tevzi komisyonu tarafından borçlandırılmak suretile verildiği mübrez tapu kayıdında yazılı bulunduğuna göre tevziin dayandığı kanun ve talimat tesbit edilerek temlik keyfiyetinin tahdide tabi olup olmadığı ve tahdit süresinin geçip geçmediği belirtilmek ve sonucu dairesinde bir karar verilmek gerekirken bu cihet araştırılmaksızın harici satıştan bahsile yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz temyiz itirazları yerinde görüldüğünden hükmün (BOZULSINA) ve 5602 sayılı kanunun 54. cü maddesi gereğince harç alınmasına mahal olmadığına 9/3/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

Mer'alar Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup yalnız intifa hakkı köylere ait bulunmakla tescilin köy tüzel kişiliği adına tashihi yolsuzdur.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas: 10328 — Karar: 1810

Çankayanın Virancık Bozoğlan mevkiindeki 444 parsel sayılı gayrimenkulun Kadastroca Mustafa Bozkurt adına tesbitine maliye hazinesine izafeten Muhakemat müdürlüğü avukatı Ayhan Şarman tarafından itiraz edilmekle bozma üzerine cari muhakeme neticesinde: Mahalli ilâmında yazılı olduğu üzere dâvalı üzerine yapılan tesbitin iptaline ve nizalı gayrimenkulün köy tüzel kişiliği adına düzeltilmesine dair Çankaya gezici arazi kadastrosu hâkimliğinden verilen 5/10/1953 Tarih ve 953/829 — 953/401 sayılı ilâmın temyizen tetkikı Ankara Defterdarlığı adına hazine avukatı Bedrettin Özelçi tarafından müddetinde verilen dilekçe ile istenilmekle gereği görüşüldü:

530

Dâvacı hazine vekilinin itirazı üzerine itiraza uygun olarak tesbit tutanağının iptaline karar verilip köy namına tesbiti icra edilmiş bulunduğuna mer'alar devletin hükümm ve tasarrufu altında olup köyler yalnız intifa hakkını haiz bulunduklarına göre hazine vekilinin dâvadaki mesbuk mesaisi göz önünde tutularak vekâlet ücreti takdir ve yapılan masraflarada hüküm verilmek lâzım gelirken aksine müıalâa dermiyaniyle yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz olduğundan hükmün yalınız bu sebepten BOZULMSINA ve 5602 Sayılı kanunun 54 üncü maddesi gereğince harç alınmasına mahal olmadığına 9/3/954 Tarihinde ittifakla karar verildi.

Satış vaadi mukavelesi kayıt sahibinin tasarruf hakkını takyit etmez.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas : 4124 — Karar : 1963

Nasratlı köyünden Fatma Yıldırım vekili Avukat Osman Nuri Özak'ın kendi namına asaleten ve küçük cocukları Nermin ve Nural namlarına velâyeten Ahmet İşleyen aynı köyden Eyüp Bilğen ve Reşat Bilğen aleyhlerine müekkilinin noter senediyle dâvalı Ahmet işleyen ve velâyetinde bulunan çocukların anaları Cevriye İşleyen tarafından müekkiline satılan hudut ve mevkii malûm 2 parça gayrimenkulü diğer dâvalılara tapuca sattıklarından tesis edilen Mayıs 940 tarihli ve 6,7 sayılı iki tapu kaydının iptalile satın aldığı mezkûr gayrimenkullerin müekkili adına tescili dileğile açtığı dâvadan dolayı, cari muhakeme neticesinde: Mahalli ilâmında gösterilen sebeple dâvacının tapu iptali talebinin reddine ve 500 lira satış bedelinin dâvalılardan Ahmet İşleyenden alınarak dâvacıya verilmesine dair Ayvacık Sulh Hukuk hâkimliğinden verilen 12/3/1953 gün ve 1950/463-1953/67 sayılı ilâmın temyizen tetkiki dâvacı Fatma Yıldırım vekili Osman Nuri özak tarafından müddetinde verilen dilekce ile istenilmekle gereği görüşüldü.

Dâva konusu gayrimenkuller Mayıs 1940 tarihli sicilde dâvalılardan Ahmet ve karısı Cevriye adına tapuda müseccel iken,1942 yılında haricen dâvacıya satıldığı ve teslim edildiği, 8 sene sonra takririni vermek üzere ahara vekâlet veridiği mübrez noter vekâletnamesinde yazılı bulunduğuna gayrimenkuller Nisan 1950 tarihinde davalı Ahmet ile diğer kayıt sahibi Cevriyenin mirascıları tarafından dâvalı Eyüp ve Reşad'a tapuca satış yapıldığına mübrez vekâletname muteber bir satış vadi mukavelesi mahiyeti haiz olmamakla beraber satış vadi mukavelesi kayıt sahibinin tasarruf hakkını takyit edemiyeceğine, tapuya müsteniden yapılan muahhar sa-

tışın iptalini icap ettiremiyeceğine göre, tapu kaydının tashihi talebinin reddi usul ve kanuna uygun olup bu noktaya yöneltilen temyiz itirazları yerinde olmadığından reddile bu kısma ait hükmün ONANMASINA dâvacı dâvasında 1. ci kısım talebenin kabul edilmemesi halinde harici satış bedeli 500 liranın ve faydalı ve zaruri masraflarının tahsilini istemiş, 500 liranın satıcı Ahmetten tahsiline karar verilmiş faydalı masraf talebi reddedilmiş ise de keşif tutanağında belirtilen masrafların faydalı masraflardan olup olmadığı ve iade tarihinde gayrimenkul değerine tesiri bulunup bulunmadığı hususunda bilir kişinin mütaâlası alınmak ve dâvacının harici satışa ve kayıt sahibinin muvaffakatine binaen zilyetliğinin iyi niyetli olduğu kabul edilmek ve medeni kanunun 907. ci maddesi hükmü nazara alınmak sonucu dairesinde faydalı masraflar hakkında bir karar verilmek, satış bedeli ile masraflardan dâvalı Ahmet ile ölü Cevriye mirascıları sorumlu tutulmak gerekirken satış bedelinden yalnız Ahmetin sorumlu tutulması ve faydalı masraflar hakkındaki talebin ilâmda yazılı sebeplerle reddi cihetne gidilmesi yolsuz temyiz itirazları yerinde görüldüğünden hükmün bu noktadan BOZULMASINA 200 kuruş damga resminin temyiz edenden ve 1000 kuruş Bozma harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 13/3/954 tarihinde ittifakla karar verildi.

Ağaçlar arzın mütemmim cüz'ü olup müstakil mülkiyet mevzuu teşkil edemez.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas: 8272 — Karar: 1974

Taşköprünün musa köyünden İsmail Hakkı Uyğunun, Remzi Arslan, Mehmet Arslan, Yunus Arslan, Fadime Arslan, Kaduş Arslan, Satiye Arslan aleyhilerine dâvalılarla müşterek murislerinden intikal edip aralarında rızaen vâkı taksim neticesinde kendisine isabet eden köy önü mevkiindeki 8 armut, 4 elma ağacına 35-40 seneden beri tasarruf ettiği halde dâvalılar bu ağaçlara ve hasılatına müdahalede bulunduklarından müdahalelerinin önlenmesi dileği ile açtığt dâvadan dolayı cari muhakeme neticesinde: mahalli ilâmında yazılı sebeplerle dâva konusu ağaçlara vâkı müdahalenin menine dair Taşköprü Asliye Hukuk Hakimliğinden verilen 4/12/950 gün ve 1949/146-520 sayılı ilâmın temyizen tetkiki, Mehmet Remzi Arslan Yunus Arslan Kaduş Arslan, Satiye Arslan tarafından müddetinde verilen istida ile istenilmekle gereği görüşüldü.

Dâvanın müdahalesinin men'ini istediği ağaçların dâvalıların murisi Ömer uhdesinde kayıtlı bulunan gayrimenkul üzerinde bulunduğu ve yeri-

532

nin de dâvalılar tarafından tasarruf edildigi kabul edilmiş olduğuna ve ağaçlar arzın mütemmim cüzü olup müstakilen mülkiyet mevzuu teşkil edemiyeceğinden ve arzdan müstakıl olarak ağaçların mülkiyeti iktisap zaman aşımı süresince istifade edilmekle iktisap edilmiyeceğine göre bu cihetler düşünülerek dâvanın reddine karar verilmek lâzım gelirken yazılı olduğu şekilde müdahalenin menine karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları varit olduğundan hükmün BOZULMASINA ve 2220 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 13/3/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

Barem içi maaş alan memurun idareden alacak iddialarını tetkik vazifesi idarî kaza mercilerine aittir.

Temyiz Üçüncü Hukuk Mahkemesi
Esas: 4730 — Karar: 3255

DAVA:

Dâvalı Bilecik orman işletmesi avukatı iken avans olarak almış olduğu 200 liradan 99 lira 19 kuruşunu kapatmışsa da geri kalan 100 lira 81 kuruşu vermemiş olduğundan icra takibinde yapılan 276 kuruş masrafla ceman 103 lira 57 kuruşun tahsili istemine dairdir.

TEMYİZ EDİLEN KARAR

Dâvalı tarafından dâvacı orman idaresi aleyhine açılan ve orman idaresi avukatlığında 28/Şubat/945 yılı tatil saatine kadar iş görmüş olduğundan ücreti olan 210 liranın zamlariyle birlikte tahsili istemine mütedair bulunan dâva dosyası ile birleştirilerek ve bozma kararına uyularak yapılan muhakeme sonunda tafsilâtı hüküm yerinde yazılı olduğu üzere gerek dâvacının ve gerekse mukabil dâvacı dâvalının açtıkları dâvaların mururu zaman notasından reddine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN

Dâvacı orman idaresi vekili avukat Bahattin Demirel ve dâvalı Mehmet Besen

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü.

Temyiz olunan hükmün gerekçelerine ve muhakeme safhalarına göre dâvacı orman idaresinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle

dâvalıya avans olarak verilmiş olan paranın istirdadına mâtuf idarece açılan ve dâvanın reddine mütedair olup usul ve kanuna ve bozma kararı icaplarına uyğun bulunan kararın tasdikine ve dâvalı Mehmet Besenin temyizine gelince dâvalı Mehmet Besenin Barem içi ücretle tâyin edlmiş bulunduğu mahkemece tesbit olunmuştur. Bu itibarla bilâhare dâvalı Mehmet Besen tarafından açılmış olup bu dâva ile birleştirilmiş olan davanın rüyeti idari kaza mercilerinin vazifesine dâhil bulunmaktadır. Bu cihet göz önünde tutularak vazifesizlik kararı ittihazı iktiza ederken bu cihetten zuhul ile yazılı şekilde dâvalı Mehmet Besenin dâvasının dahi mürur zaman noktasından reddine karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazı bu hakımdan yerinde görüldüğünden kabuliyle dâvalı Mehmet Besenin dâvasının reddine mütedair kararın yazılı sebepden dolayı (BOZULMASINA) ve diğer cihetlerin şimdilik tetkikine mahal olmadığına ve aşağıda yazılı temyiz masrafından 575 kuruşun dâvacı orman idaresinden ve bozma harcının da haksız çıkacakdan alınmasına 7/5/953 tarihinde ittifakla karar verildi.

Gayrimenkulün satılmasından sonraki zamana ait icra bedellerini bâyiin müşteriye iade etmesi lâzımdır.

Temyiz Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas : 5223 — Karar : 3641

Dâva :

Dâvalı maliki bulunduğu Cebecideki evini kendisine satmış ve bodrum katındaki Muhittiinden peşinen aldığı 9 aylık kirayı vermeği kabul ettiği halde vermemiş olduğundan adı geçen kiracıdan almış olduğu 270 liranın 4 senelik faizliyle birlikte tahsili istemine dairdir:

TEMYİZ EDİLEN KARAR :

taraflar arasında tanzim olunan ve icra dosyasında bulunan belge münderecetına nazaran evin 32500 liraya satıldığı takdirde dâvalının kiracidan peşin aldığı kirayı ödemeği kabul ettiğini ve evin 18500 liraya Satılmış bulunduğu anlaşılmasına ve dâvalının evin 32500 liradan aşağı satıldığı takdirde dahi dâvalının peşin aldığı kirayı iade etmeyi kabul ettiği cihetini dâvacı ispat edememesine mebni dâvanın reddine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN :

Dâvacı vekili avukat Süleyman Köymen

554

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü:

Taraflar arasında yapıldığı iddia edilen anlaşmada resmî şekle riayet olunmamıştır. Böyle bir anlaşmanın gayrimenkulün satış bedeline tahâlûk etmesi itibariyle batıl addi iktiza eder. İbraz olunan vesikada dâvacının gayrimenkulü temellük ettikten sonraki zamana ait tahsil ettiği icar bedellerini fariğinden istemek hakkından feragatına dair bir beyanı da mevcut değildir. Temlikten sonra gayrimenkulden istifade hakkı müşteriye intikal eyler. Bu cihet temin bâyiin akdî mükellefiyetlerine dahildir Gayrimenkulün satılmasından sonraki zamana ait icar bedellerini hilâfına bir anlaşma mevcut olmadığı takdirde bâyiin müşteriye iade etmesi lâzım gelir. Böyle bir anlaşmanın mevcudiyeti iddia ve ispat da olunmamıştır. Resmî satış aktinde bedelin tesmiyesinde müşterinin bu alacağının nazara alındığı da tasrih olunmamıştır. Dâvacının akit mucibince dâvalıdan gayrimenkulü temellük ettiği tarihten sonraki müddete ait icar bedellerini istiyebileceği göz önünde tutularak beyyine külfeti o suretle dâvalıya tahmil edilmesi icap ederken bu cihetlerden zühul ile ve beyyine külfetinin tevcihinde hata edilmek suretiyle yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz ve Temyiz itirazı bu bakımdan yerinde görüldüğünden kabuliyle hükmün yazılı sebepten dolayı (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 1075 kuruş Temyiz masrafının haksız çıkacaktan alınmasına 25/5/953 tarihinde ittifakla karar verildi.

4081 sayılı kanunun failli meçhul zararalr hakkındaki 29 uncu maddesine müteallik dâvaların tetkik mercii Adalet Mahkemesi değildir.

Temyiz Mahkemesi Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas: 3956 — Karar: 2720

DÂVA: Dâvalı köy hudutları içindeki 5 parça tarlaya ekmiş olduğu ay çiçeği sahibi meçhul hayvanlar tarafından yenilmiş ve vâki zarar tesbit olunarak 125 lira olduğu anlaşılmış olduğundan bu zararın 4081 sayılı Kanun gereğince tazminle mükellef olan dâvalı köyden 35 lira tesbiti delâil masrafıyle birlikte tahsili istemine dairdir.

KARAR: 4081 sayılı Kanunun 26 ıncı madesi gereğince bu gibi zarar vukuunda zarara uğrayan kimse evvel emirde ihtiyar meclisine baş vurup bunun vereceği karara karşı Sulh Hâkimliğine müracaat etmesi muktazi

535

iken böyle bir işlem yapılmadan mahkemeye müracaat edilmiş olduğundan dilekçenin reddine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Dâvacı Ahmet Aydoğmuş

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü.

DÂVACI : mezruatına yapılan zararın faili malûm olmadığından 4081 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi mucibince işbu zararının köyden tahsilini istemiştir. Bu gibi taleplere müteallik olarak yapılacak muameleler ve ittihaz olunacak kararlar idarî mahiyettedir. 4081 sayılı Kanun faili meçhul olan zararlardan dolayı koruma sandığını haksız fiilin faili telekki ederek mutazarrıra karşı mesul addetmemiştir. Bu itibarla rüyeti Adalet Mahkemelerinin vazifesi haricindedir. Kaldı ki bu gibi dâvaları köy aleyhine değil, Koruma sandığı aleyhine açılması icap eder. Yukarda yazılı sebeplere binaen yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle neticesi itibariyle doğru olan hükmün (TASDİKİNE) ve aşağıda yazılı 575 kuruş harç ve damga pulunun temyiz edenden alınmasına 13/4/1963 tarihinde ittifakla karar verildi.

Vekil ile yapılan bir akitten dolayı istirdada mâtuf dâvalarda husumetin asile tevcihi lâzımdır.

Temyiz Mahkemesi Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas : 5090 — Karar : 3572

DÂVA : Üçüncü şahıs İbiş Öze ait mevki ve hudut belli evin tamamini vekili sıfatile dâvalı kendisine 1600 liraya satarak bedeline mahsuben 100 lirasını peşin aldığı halde takririni vermediği gibi parasını da iade eylemediğinden verdiği 100 lira ile yaptığı Beş lira masrafki ceman 105 liranın tahsili istemine dairdir.

KARAR : Tafsilâtı hüküm yerinde yazılı olduğu üzere; İddianın subutuna binaen 100 liranın dâvalıdan alınarak dâvacıya verilmesine ve fazla iddianın reddine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Dâvalı Vekili Cafer Tuğcu

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü:

536

Dâvacı istidasında akidinin vekili sıfatile hareket eden dâvalıya 100 lira verdiğini beyan etmiştir. Dâvalı da aldığı parayı asile tevdi ettiğini ileri sürmektedir. Vekil ile yapılan bir akitten dolayı istirdada matuf dâvalarda husumetin asile tevcihi lâzımdır. Çünkü vekil ile yapılan akitlerde hukukî ittisâl asil ile teessüs eder. Dâvacının vekile karşı dâva hakkının doğabilmesi için vekilin kendisine karşı haksız bir fiil ika etmesi lâzımdır. Bunun için dâvalının vekil sıfatı ile harekete selâhiyeti olmadığı halde dâvacıyı iğfal etmiş olduğundan subutu lâmızdır. binaenaleyh akdin taraflar arasında ittisalin teessüs etmediği hallerde talebin mesnedinin haksız fiil olması icap eder. Dâvacı böyle bir haksız fiilin mevcudiyetini lâyıkile izah ve isbat etmemiştir. Bu itibarla dâvanın mahiyetine nufuz edilmeden beyyine külfetinin tevcihinde hata edilmesi ve dâvanın sabit addolunması isabetsizdir. Bundan başka kabul suretine göre dâvalıya temsil ettiği kimseye dâvacıdan aldığı parayı verdiği yolundaki müdafaasını isbat için imkân verilmemesi de yolsuzdur. Yukarıda yazılı sebeplere binaen Temyiz itirazları yerinde görüldüğünden kabuliyle hüküm yazılı sebeplerden (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 1100 kuruş temyiz masrafının haksız çıkacaktan alınmasına 22/5/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

Bir kimse yapılması hususî bir bilgiye mütevakkıf bir işi yatırmak üzere bir şahsı istihdam ederken o şahsın ehliyetini tetkika mecbur değildir. Bundan tamamiyle müstahdem mesuldür.

Temyiz Mahkemesi Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas: 5155 — Karar: 3594

DÂVA: Dâvalılara ait Traktörü kullanmak ve Çiftliklerinde çalışmak üzere seneliği 3000 lira ve ayrıca 30 arat buğday vermek şartiyle 5/3/1951 tarihinde dâvalıların işlerine usta olarak girmiş ve 6/12/1951 tarihinde de ücreti verilmemek suretiyle hizmetine son verilmiş olduğundan ücretinden bakiye kalan 741 lira 65 kuruş alacağının tahsili istemine dairdir.

KARAR: Tafsilâtı hüküm yerinde yazılı olduğu üzere; Dinlenen şahitlerin şehadetine göre dâvacının motörün bozukluğunun neden ileri geldiği tâyin edemediği ve bu suretle yapamayacağı bir işi taahhüt etmiş olduğu gibi dâvalıların da dâvacının ehliyetini tetkik etmeden işe aldıkları ve bu suretle hadisede her iki tarafın da kusurlu oldukları tahakkuk et-

537

miş olduğundan dâvacının geri kalan 3 aylık ücreti 750 liradan yarısının dâvalılardan tahsiline ve fazla iddianın reddine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Dâvalılardan Sadık vekili Hami Aksu

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü:

Bir kimse yapılması hususî bir bilgiye vabeste bir işi yapmak üzere bir şahsı istihdam ederken o şahsın ehliyetini tetkik etmez. ve tetkik etmemesi kendisi için akdî bir kusur teşkil eylemez. Bir kimse mahiyeti kendisine izah edilen bir hizmetin ifasını kabul ettikten sonra o hizmete ehil olmaması ve lâyıkı veçhile o hizmeti ifa edememesi halinde münhasıran kendisi mesul olur. Bu vaziyette istihdam edene ayrıca bir kusur atfı tasavvur olunamaz. Bu itibarla aktin mahiyeti anlaşılmadan ve dâvacının, Dâvalıların kendisini ehliyeti haiz bulunmadığı yolundaki iddiaları mahkemece kabul edilmiş olmasına rağmen bu kabule mütenakız olarak taahhüdünü lâyıkıyla ifa ettiği mülâhazasına müsteniden dâvalılardan ücret istemeye salahiyetli bulunduğunun kabulü yolsuz ve Temyiz itirazı bu bakımdan yerinde görüldüğünden babuliyle hükmün bu sebepten (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 830 kuruş Temyiz harcının haksız çıkacaktan alınmasına 22/5/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

Gecekondu bir gayrimenkul olmayıp hazineye ait bir yerde yapılmış muhdesattan ibarettir.

Temyiz Mahkemesi Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas! : 5171 — Karar 3550

DAVA : Davalıya ait gece konduyu haricen satın alarak 950 lira vermiş, ve bakıye bedelinde notere yatırmış olduğu halde dâvalı evi vermemiş olduğundan vermiş olduğu 950 liranın tahsil istemine dairdir.

KARAR: Gayrimenkulün haricen alımı ve satımı kanunen muteber olmadığı gibi hadise pey akçası vermeği istilzam eden mahiyette ticarî bir akid de bulunmamasına binaen taraflar her zaman akidden rücu edebileceklerinden ikrarla sabit olan müddeabih 950 liranın dâvalıdan alınarak dâvacıya verilmesine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Davalı Zehra İçmener.

530

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü :

Evrak arasında bulunan noter senedinde açıkca belirtildiği ve tarafların kabul ettiği gibi satılan şey gayrimenkul olmayıp hazineye ait bir yerde yapılmış olan muhtesattan ibarettir. Bu itibarla yapılan akdin muteber olduğunun kabulü lâzımdır. Bu vaziyete göre dâvacının mütemerrit olup olmadığının ve dâvalı tarafından munzam bir mehil verilip verilmediğinin araştırılması ve varılacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekli iken bu cihetten zuhul edilerek yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz ve bozma dileği bu bakımdan yerinde olduğundan hükmün bu sebepden (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 250 kuruş temyiz masrafının haksız çıkacaktan alınmasına 22/5/953 tarihinde ittifakla karar verildi.

İşten el çektirilen memura men'i muhakeme veya beraet takdirinde kesilen maaşlarının yarısının ödenmesi iktiza eder.

Temyiz Üçüncü Hukuk Dairesi.
Esas : 4438 — Karar : 3052

DAVA : Dâvalı polis memuru iken 12/7/951 günü işten el çektirilmiş olup bu suretle hak etmediği halde Temmuz maaşından, tâyin bedel ve cocuk zammı olarak ceman 148 lira 78 kuruş fazla para aldığından bu paranın maafaiz tahsili istemine dairdir.

KARAR : Tafsilâtı hüküm yerinde yazılı olduğu üzere : Dâvalıya isnat edilen suçtan dolayı beraat ederek tekrar vazifeye alınmış ve 952 yılına ait ödenmeyen maaşlarının mevcut ödenekten verilmesi ve 951 yılına ait olanların da düyundan ödenmek üzere gerekli işlem yapılmasının İçişleri Vekâletinden bildirilmiş olduğundan haksız ve yersiz açılan işbu dâvanın reddine karar verildiği kakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Dâvacı hazine vekili Avukat Cemal Koşukan.

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrek okunup gereği düşünüldü :

Dâvanın konusu, polis olup 12/7/951 tarihinde işten el çektirilmiş olan dâvalıya Temmuz 951 maaşı tamam olarak verildiği ve halbuki işten el çektirilen memurlar haklarında men'i muhakeme veya beraat kararı verilmesi halinde ancak yarı maaşa istihkak kesp edeceklerinden bahsile fazla ödenmiş olan meblağın istirdadı talebinden ibarettir. 3656 sîayılı

kanunun ikinci maddesinde işten el çektirilmiş olan memurların haklarında tahkikat ve muhakeme neticesinde men'i muhakeme veya beraet kararı verildiği takdirde kat olunan maaşlarının tutarının yarısının verileceği açıkca gösterilmiştir. Bu itibarla dâvalının beraet etmiş olması kanunen istihkakı olmayan ve bilihtiyar ödenmediği anlaşılan bir paranın kendisinden istirdadına mâni teşkil etmez. Madde metninde belirtildiği veçhile beraet kararı işten el çektirilen vazife yapmayan memurların ancak yarı maaş almasına hak bahşeder. Bu cihet gözönünde tutulmadan yerinde olmıyan sebep ve düşüncelerle yazılı şekilde dâvanın red edilmesi yolsuz ve bozma dileği bu bakımdan yerinde olduğundan hükmün bu sebepten (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 1075 kuruş harç ve damga pulunun haksız çıkacaktan alınmasına 28/4/953 tarihinde ittifakla karar verildi.

54

Temyiz Kararları

CEZA BÖLÜMÜ

Temyiz Tevhidi İçtihat Umumî heyeti
Esas: 11 — Karar: 19

3116 Sayılı Or«man Kanununun 5653 sayılı kanunla değişen birinci maddesinin (D) fıkrası hükmünün tatbik ve mânasının tâyini hususunda Temyiz Mahkemesi Üçüncü ceza dairesinin 25/2/954 tarihli ve 4991 karar ve 9805 esas sayılı ilâmı ile aynı dairenin 3/12/1953 tarihli ve 13169 karar ve 1699 esas ve Ceza Umumî heyetinin 15/2/954 tarihli ve 1 karar ve 3/12 esas sayılı ilamları arasında husule gelen ihtilâfın tevhidi içtihat yoliyle halli İnebolu C. Müddeiumumiliğinin 2/4/1954 Tarihli ve 44 sayılı yazısı üzerine 15/4/954 Tarihli ve 857/890 sayılı yazı ile C. Başmüddeiumumiliğinden istenmekle keyfiyet tevhidi içtihat umumî heyetinde müzakere edildi.

Ormanlar dışıdaki sahipli arazide ve bunların kenarlarındaki toplu ağaç ve ağaçcıkların Orman mefhumuna dahil addedilebilmesi için Orman Kanununun birinci maddesinin (D) fıkrasında yazılı yüz ölçümü 3 hektarı geçmemek ve devlet ormanlarına mesafesi en az 3 kilolmetre olmak kayıtlarından her ikisinin bir arada tahakkuku lâzımgelip bu kayıtlardan birinin ademi mevcudiyeti halinde o yerin Orman sayılamıyacağı ve böyle bir yerden ağaç kesmenin de Orman Kanununa göre suç teşkil etmiyeceği mütalâasında bulunanlar Ceza umumî heyetinin 15/2/954 ve üçüncü ceza dairesinin 3/12/953 tarihli ilâmlarının isabetli olduğu reyinde bulunmuşlardır.

Mukabil noktai nazara göre,

Orman kanununun değişen birinci maddesi «kendi kendine yetişmiş veya emekli yetiştirilmiş olup her hangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaçcıkların toplu halleri yerleriyle birlikte Orman sayılır» demek suretiyle ormanı tarif ve mütaakıp fıkralarıda nerelerin bu tarifin dışında bırakıldığını yani orman mefhumuna dâhil bulunmadığını tesbit ve tâdat etmiş ve ihtilâfa mevzu olan (D) fıkrasında da «Oramnalrın dışındaki sahipli arazide ve bunların kenarlarında bulunan dağınık veya yüz ölçümü 3 hektarı geçmeyen ve Devlet ormanlarına mesafesi en az 3 kilo-

metre olan gurup halindeki her nevi ağaç ve ağaçcıklar» ın Orman sayılmıyacağı zikr ve tasrih olunmuştur.

Bu fıkra hükmünce; Ormanların dışındaki sahibli arazide ve bunların kenarlarında bulunan dağınık her nevi ağaç ve ağçcıklar Orman sayılmamaktadır.

Gurup halindeki ağaç ve ağaçcıklara gelince; bunların orman sayılmamaları iki şartın tahakkukuna bağlanmıştır. Birinci şart yüz ölçümleri 3 hektarı geçmemek ikinci şart da Devlet ormanlarına mesafeleri en az 3 kilometre olmaktır. Bu iki şart tahakkuk ettiği taktirde gurup halindeki ağaç ve ağaçcıklar da Orman sayılmayacaktır. gurup halindeki ağaç ve ağaçcıkların işğal ettikleri sahanın yüz ölçümleri 3 hektardan fazla yahut Devlet ormanlarına mesafeleri 3 kilometreden azsa fıkradaki şartlar tahakkuk etmemiş olacağından bu gibi yerlerin orman sayılmalarna imkân kalmıyacak yani buralar orman mefhumuna dâhil olacaktır. Çünki kanunun aradığı iki şart bu yerin orman olmasının şartları değil bilâkis orman sayılmamanın diğer bir ifade ile ormanı tarif eden birinci maddenin ilk fıkrasının istisnaları orasına girmenin şartlarıdır. Yapılan müzakereler sonunda Tevhidi içtihat umumi hey'etinin ekseriyetince ikinci noktai nazara iştirakedilerek Üçüucü ceza dairlsinin 25/2/954 tarihli ve 499 karar ve 9805 esas sayılı ilâmında isabet bulunduğuna ve armanlar dışındaki sahipli arazide ve bunların kenarlarındaki yüz ölçümü 3 hektarı geçen veya Devlet ormanlarına mesafesi 3 kilometreden az olan gurup halindeki ağaç ve ağaçcıkların orman mefhumuna dâhil olduğuna sülüsan Ekseriyetle16/6/1954 Tarhinde karar verildi.

6385 sayılı Af Kanununun şumulüne giren orman suçu tekerrüre esas ittihaz olunamaz.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 10247 — Karar 8274

Vazife sırasında orman bakım memuru Halile hakaret etmekten maznun ve mükerrir Halil Değirmen'in 3005 sayılı kanuna göre yapılan duruşma sonunda : T. C. K. nun 266/1, 81/1 inci maddeleri gereğince bir ay beş gün hapis, 175 lira ağır para cezaları ile mahkumiyetine dair (Bozüyük) asliye ceza hakimliğinden verilen 27/11/953 günlü hüküm maznunun temyizi üzerine incelenerek; tasdikını mutazammın dairede nçıkan 13/4/954 gün ve 5091/4126 sayılı kararı havi ilâmın bu defaki 27/11/953 tarihli kararda tekerrüre esas tutulmuş olan 16/11/951 tarihli hükümde mevzuu

542

bahis orman suçu mahiyeti itibarile bazı orman suçlularının affına dair 6385 sayılı kanunun ikinci maddesi şumulüne dâhil bulunması sebebiyle tekerrüre esas olamıyacağının nazara alınması icap edeceği cihetle yeniden tetkikat icrasıyla tasdik kararının kaldırılarak hükmün 81 inci maddenin tatbikındaki yolsuzluğundan dolayı bozulması lüzumu C. Başmüddeiumumiliğinden tashihi karar yolu ile istenmiş ve dâva dosyası 2/9/954 tarih ve 954/759 sayılı tebliğname ile tekrar daireye göndermekle incelendi.

Tashihi karar talebi dosya münderecatına göre yerinde görüldüğünden dairenin 13/4/954 tarih ve 5091/4216 sayılı kararının kaldırılmasına ittifakla karar verildikten sonra gereği düşünüldü:

I — Mahkûmun son mahkûmiyetini tazammun eden 27/11/953 tarihli kararda tekerrüre esas tutulan 16/11/951 tarihli hükümde mevzubahis orman suçunun mahiyeti itibariyle 6385 sayılı kanunun ikinci maddesi şumulüne dâhil bulunması hasebiyle tekerrüre esas olamıyacağı nazara alınmadan mezkûr orman suçundan dolay tâyin ve infaz olunan cezanın tekerrüre esas tutulması suretiyle maznunun cezasının 81 inci madde ile artırılması,

Yolsuz ve maznunun itirazları bu itibarla varit bulunmuş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 14/9/954 de ittifakla karar verildi.

Ceza Kanununun 487/2 inci maddesindeki hüküm hülâsasının ilânı keyfiyeti müdahilin talebine bağlıdır.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esasû: 10550 — Karar: 8276

İfa ettiği vazifeden dolayı belediye reisi Abdullah'a gıyabında hakaret etmekten maznun Yahya Çobanoğlu'nun 3005 sayılı kanuna göre yapılan duruşma sonunda; T. C. K. nun Muaddel 482/1, 273 üncü maddeleri gereğince dokuz gün hapis ve altmış altı altmış kuruş ağır para cezalarıyle mahkûmiyetine ve elli lira manevi tazminatın maznundan alınarak müdahile verilmesine ve neticesi kararın Denizlide münteşir gazetelerden birinde ilânına dair (Tavas) Asliye ceza Hakimliğinden verilen 16/8/954 gürlü hükmün temyizen incelenmesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu.

543

Tefhim edilen karara nazaran gerekçesinde maktu harcın eksik gösterilmesi keyfiyetinin kanunî bir kıymeti olamıyacağından nazara alınmamıştır.

Maktu harcın altı kuruş eksik tâyini ve duruşmadaki talep miktarinagöre nisbi harç tâyin edilmemesi yolsuzlukları aleyhe temyiz olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır.

Dosyaya, gerekçeye ve takdire göre maznunun subuta ait itirazları Yerinde değilse de:

I — T. C. K. nun 487 inci maddesinin 2 inci fıkrasına göre müdahilin bir talebi olmadan hüküm hülâsasının neşrine karar verilmesi ve kabule göre de gazete isminin tasrih ve tâyin olunmaması,

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlar bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün istem gibi bozulmasına ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına, depo parasının geri verilmesine 15/9/954 de ittifakla karar verildi.

Başka neviden para cezalarının ayrı ayrı ve tamamen tatbikı lâzım olup hafif para cezasının ağır para cezasına tahvili caiz değildir.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi :
Esas: 10639 — Karar: 8363

Vazifede polis memuruna hakaret etmek ve gece yarısı sıralarında halkın huzurunu selbedecek derecede pikap çalmaktan maznun süleyman Sülün'ün 3005 sayılı kanuna göre yapılan duruşma sonunda T. C. K. nun muaddel 266/1, 546, 59, 89, uncu maddeleri gereğince yirmibeş gün hapis, yüz yirmi yedi lira elli kuruş ağır para cezaları ile mihkûmiyetine ve cezaların teciline dair (Kütahya)asliye ceza hâkimliğinden verilen 6/8/954 günlü hükmün temyizen incelenmesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu.

I — T. C. K. nun 75 inci maddesine göre başka neviden para cezalarının ayrı ayrı ve tamamen tatbikı lâzım gelirken 546 ıncı madde ile verilen hafif para cezasının içtima neticesinde ağır para cezasına tahvili,

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlar bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün istem gibi bu sebepten bozulmasına, on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına ve depo parasının geri verilmesine 16/9/954 de ittifakla karar verildi.

54

Ziyaretçiyi mevkuf ile görüştürmek jandarmanın vazifesine dâhil olmadığına göre rüşvet suçunun unsurları tam değildir.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 10596 — Karar: 8408

Mevkuf karısı ile görüşmesine müsaade etmesi için Jandarma Yusufa iki buçuk lira rüşvet vermekten maznun Mustan Dağoğlunun 3005 sayılı kanuna göre yapılan duruşma sonunda T. C. K. nun 220, 223, 225, ve 89 cu maddeleri gereğince dört ay hapis ve 166 lira ağır para ceazlarile mahkümiyetine ve cezasının teciline ve rüşvet olarak verilen paranın müsaderesine dair (Şarkikaraağaç) As. Ceza Hâkimliğinden verilen 22/6/954 günlü hükmün temyizen incelenmesi Üst. dereceli Akşehir. C. M. U. liği tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu.

1 — Ziyaretciyi mevkuf ile görüştürmek Jandarmanın vazifesine dâhil bulunmamasına göre uygulanan maddedeki suç unsurunun ne suretle tekevvün ettiğinin izah olunmaması,

2 — İndirme neticesi eksik para cezası tâyini,

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlar bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün istem gibi bozulmasına 17/9/1954 de ittifakla karar verildi.

Merhamet ve sadaka mahiyetinde yardım talebinden ve yalan sözden ibaret fiilin hiyle ve iğfal kabiliyetini haiz olmaması sebebiyle dolandırıcılık suçu tekevvün edemez.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 4634 — Karar: 8424

Ölen annesine kefen alacağından bahsile Abdullah'ı kandırarak para almak suretiyle dolandırıcılıktan maznun Ahmet Çango'nun; T. C K. nun 503, 522 inci maddeleri gereğince bir ay hapis, seksen üç lira 30 kuruş ağır para cezaları ile mahkûmiyetine dair (Antalya) asliye ceza hâkimliğinden verilen 21/1/953 günlü hükmün temyizen incelenmesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozum isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı mürakere olundu:

I — Merhamet ve sadaka mahiyetinde yardım talebinden ibaret bulunan fiilden dolayı tatbik olunan maddede yazılı suç unsuru bulunmadan

545

ve mücerret yalan bir sözün hile ve iğfal kabiliyetini haiz olamayacağı düşünülmeden yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlar bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten istem gibi bozulmasına ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 17/9/1954 de ittifakla karar verildi.

Tarlalarını suladıkları sırada suyun fazla gelmesi neticesi köy yolunun bozulmasına sebebiyet verme fiilinde kast unsuru yoktur.

Temyiz Dördüncü Ceza Daiesi
Esas: 4472 — Karar: 8399

Tarlalarını Suladıkları sırada suyun fazla gelmesi neticesi köy yolunun bozulmasına sebebiyet vermekten maznun Mehmet Bayart, Mevlüt Çabunlunun T. C K. nun 392 inci maddesi gereğince üçer ay hapislerine ve 900 kuruş tam harç alınmasına dair (Gevaş) As. Ceza Hâkimliğinden verilen 8/12/1953 günlü hükmün temyizen incelenmesi maznunlar tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile dairlye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

1 — Oluşa, sureti kabul ve şahadete göre maznunların tarlalarını sulamaları ve suların taşması neticesi yolun bozulmasında kasit unsuru bulunmadığı gözetilmeden gayri kasti hareketten dolayı yazılı madde ile ceza tâyini

2 — Kabul bakımından 24/11/1953 tarihli celsede maznunlardan Mehmet tarafından ikame olunan şahitlerin celp ve istiman hakkında bir karar verilmemesi,

3 — Dosyanın tetkikı için talik yapılan son celsede maznunlara sonsöz verilmeden ve duruşmanın bittiği bildirilmeden kararın tefhim edilmesi,

4 — İlk tahkikat yapılmadığı ve duruşmada yeni delil mahiyetinde maznunlar tarafından ikame edilen şahitler dinlenmediği halde harçların tam tâyini

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlarla istem bu bakımdan yerinde görülümş olduğundan hükmün bu sebeplerden bozulmasına, depo paralarının geri verilmesine ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 17/9/1954 de ittifakla karar verildi.

546

Ceza Kanununun 108 inci maddesindeki müddet, müruruzaman olmayıp sukutu hak müddetidir.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 5221 — Karar: 8544

Halime ile evli olduğu halde başkasiyle karı koca gibi yaşamaktan maznun Mehmet Yahyaoğlu ve suç ortağı Döne namı diğeri Hikmet Türkmen haklarındaki âmme dâvasının dâvada zaman aşımı bulunmasına mebni T. C. K. nun 108 inci maddesi gereğince düşürülmesine dair (Kastamonu) asliye ceza hâkimliğinden verilen 29/12/1953 günlü kararın temyizen incelenmesi müdahil tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

Dosyaya, gerekçeye ve takdire T. C. K. nun 108 inci maddesindeki müddet, mururu zaman olmayıp sükutu hak müddeti olmasına ve bu müddet mururu zaman gibi teselsülün bittiği tarihten değil, suçun işlendiği tarihten başlayacağına göre yerinde görülmeyen itirazın reddile hükmün istem gibi tasdikına 21/9/1954 de ittifakla karar verildi.

Miyan balı şerbeti müstahzar ilâç mahiyetinde olmadığından 1262 sayılı kanunun 19 uncu maddesine muhalefet yoktur.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 5057 — Karar: 8630

Ruhsatsız ecza malzemesi satmak suretile 964 sayılı kanuna muhalefeten maznun Eşref Başterzi ve Lütfi Erdemirin; beraetlerine dair (Sarayköy) As. Ceza Hâkimliğinden verilen 26/11/1953 günlü hükmün temyizen incelenmesi Üst. dereceli Denizli. C. M. U. liği tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı C. Baş. M. U. liğinden maznunun ruhsatsız (Miyan) mastahzarını şişelerle satmaktan ibaret olan fiilinin 1262 sayılı K. nun 19 cu maddesine muhalefet teşkil edip etmediğinin düşünülmemesinin.

Yolsuz olduğundan bahsile bozma isteyen tebliğname ile temyiz mahkemesi 3. cü Ceza dairesinden ve oradan verilen vazifesizlik kararı ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

Maznun tarafından satıldığı iddia olunan maddenin kanunun kast ettiği mânada mustahzar mahiyetinde olmayıp memleket dâhilinde serbestce satıla gelmekte bulunan Miyan balı şerbetinden ibaret bulunması-

547

na ve zehirli ve zararlı maddeyi ihtiva etmemesine ve kararın dayandığı mucip sebeplere göre mafevk. C. M. U sinin temyiz itirazlarile tebliğnamedeki bozma talebi yerinde görülmediğinden reddile hükmün tastikına 22/9/1954 de ittifakla karar verildi.

Keşif gününün maznunlara tebliği lâzımdır.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 4534 — Karar: 8664

Yusuf'un meyveli armut ağaçlarını kesmek suretiyle izrarda bulunmaktan maznun Şeyhmus Ekinci, Mehmet Ekinci'nin; T. C. K. nun 516/6 522, 56/2 inci maddeleri gereğince yirmibeşer gün hapis, ikişer lira yetmişbeşer kuruş ağır para cezaları ile mahkûmiyetlerine ve 34 lira 85 kuruşun maznunlardan alınmasına dair (Gercüş) asliye ceza hâkimliğinden verilen 2/12/1953 günlü hükmün temyizen incelenmesi o yer ve üst dereceli Mardin C. Müddeiumumilikleri ile maznunlardan Şeyhmus tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

— C. M. U. K. nun 217 inci maddesi gereğince keşif gününün maznunlara tebliğ edilmeden gıyaplarında yapılması;

2 — Maznun Şeyhmus ve Mehmet Ekinci'den alınmasına karar verilen otuz dört lira seksenbeş kuruşun mahiyetinin karar yerinde gösterilmemlsi,

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlar bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün istem gibi bozulmasına 22/9/1954 de ittifakla karar verildi.

Resmî mercilere verilen dilekçeler neşir vasıtası olmadığından 482 inci maddenin son fıkrası tatbik edilemez.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 4584 — Karar: 8668

İfa ettiği vazifeden dolayı Valiliğe verdiği şikayet istida ile belediye Reisine hakaret etmekten maznun ve mükerir Kerim Ekizin T. C. K. nun 482/son, 273, 59, 81/2 inci maddeleri gereğince iki ay yirmi bir gün

548

hapis, 272 lira 10 kuruş ağır para eczalarile mahkûmiyetine ve 50 lira manevi tazminatla 20 lira vekâlet ücretinin maznundan alınarak mudahile dair (Acıpayam) As. Ceza Hâkimliğinden verilen 17/12/1953 günlü hükmün temyizen incelnemesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozmak isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

1 — Resmî mercilere verilen dilekçelerin neşir vasıtası olmadığı gözetilmeden 482 inci maddenin son fıkrası ile ceza tâyini,

2 — 81 inci maddenin 3 cü fıkrası hükmü nazara alınmaksızın tekerrür esas olan cezadan fazla artırma yapılması

Bozmayı gerektirmiş ve itirazla istem bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebeplerden bozulmasına ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 22/9/1954 de ittifakla karar verildi.

Suç tarihinde mer'î bulunan 47/4 üncü madde gereğince cezanın yarıdan fazla indirilmesi lâzımgelir.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 4626 — Karar : 8675

Mehmet onyedi gün işinden kalacak derecede bıçakla yaralamaktan maznun farık ve mümeyyiz Mustafa Kemal Sevimlinin; T.C.K. nun 456/1, 457, 54 ve 47/4 üncü maddeleri gereğince ve takdiren on yedi gün hapsine dair (Kandıra) Asliye ceza Hâkimliğinden verilen 28/12/1953 günlü hükmün temyizen incelenmesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu.

Dosyaya gerekçeye ve takdire göre maznunun esasa ve subuta ilişen itirazları yerinde değilse de:

1 — Suç tarihinden mer'i 47/4 üncü maddede cezanın yarısından aşağı indirileceği yazılı bulunmasına ve takdir hakkının ancak yarıdan sonra kullanableceğine ve bir ay beş günün yarısı lehe olarak onyedi gün edeceğine göre bu madde ile yapılan indirmenin yarı nisbetinde ve noksan yapılması,

Bozmayı gerektirmiş ve temyiz itirazı bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten istem gibi bozulmasına ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 22/9/954 de ittifakla karar verildi.

545

5917 Sayılı kanunla Nahiye Müdürlerinin gayrimenkule tecavüzün men'ine karar vermeleri yetkisinin kaldırılması, bu kararların hükümsüz hale gelmesini icap ettirmez.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas: 5408 — Karar: 8897

2311 Sayılı kanuna aykırı harekette bulunmaktan maznun Veysel Ateşin adı geçen kanunun 2 inci maddesi gereğince yirmi beş lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetine dair (Şabanözü) Sulh ceza hakimliğinden verilen 5/5/953 günlü hükmün temyizen incelenmesi üst dereceli Çankırı C. Müddeiumumiliği tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı tasdik isteyen tebliğname ile verilen tetkik salâhiyetine binaen daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

5917 sayılı kanunla nahiye müdürlerinin men kararı vermek hususundaki yetkilerinin kaldırılmış olması evvelce bunlar tarafından verilmiş olan kararların hükümsüzlüğünü icab ettiremiyeceğine ve müdahalenin men'ine mütedair 12/7/951 tarihli men kararı 8/8/951 tarihinde kanunun tarifatı dairesinde infaz edilmiş olmasına ve maznunun müdahalesi men edilen mer'aya ikinci ve üçüncü defa tecavüzde bulunduğu 17/10/951 ve 23/11/951 tarihli zabıt varakaları ve İsmail Demir, Ali Akkaş, ve Şükrü Akbulut'un şehadetlerine tesbit edilmiş bulunmasına ve suç işlendikten sonra hukuk mahkemesinden istihsal olunan kararın suçluluğu bertaraf edemiyeceğine ve mevcut deliller mahkemece tetkik ve takdir edilerek mucip sebepleri gösterilmek suretiyle hüküm Tesis edilmiş olmasına göre mafevk C. Müddeiumumisinin itirazları yerinde görülmediğinden reddile Usul ve Kanun hükümlerine uygun ve takdire müstenit bulunan hükmün istem gibi tasdıkına 28/9/954 de ittifakla karar verildi.

58

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları

Ruhsatsız yapılan evin yıktırılması için Belediye ile şahıslar aleyhine açılan dâvanın yalnız Belediyeye taallûk eden kısmının rüyeti idarî kazaya ve fertlere müteallik kısmında Adalet Mahkemesine ait bulunduğu.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 91 — Karar : 10

Zehra Tepe, Abbas Tepe ve arkadaşları tarafından İstanbul Belediyesi ile Hakkı Öztürk ve saire aleyhlerine İstanbul Asliye Birinci hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı Belediye vekilinin vazifesizlik itirazının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun sözcülüğünden istenilmişdir.

DÂVANIN ÖZETİ : Ruhsatsız yapılan evin ve dıvarın yıktırılması için yapılan müracaatın semeresiz kalması yüzünden uğranan masraf ve mahrumiyetlere karşılık (2000) lira maddî ve mânevî tazminata karar verilmesi talebinden ibarettir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 11/2/1954 Tarihli oturumunda dosyadaki kâğıdlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna müteadir mütalâası alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dâvacılar; Belediye ile sair hakıkî şahıslar aleyhine açtıkları dâvada dâvalıların inşaatının kendilerini ızrar ettiğinden ve ruhsatsız yapılan ve geçitlerini kapatan dıvarın yıkılması için idarî makamlara yaptıkları müracaatın da bir neticeye bağlanmadığından bahisle durumun tesbitine, muvakkat bir geçidin teminine, inşaatın yıktırılmasına ve bu yüzden ihtayar eyledikleri masraf ve katlandıkları mahrumiyet karşılığı 2000 lira maddî ve mânevî tazminata karar verilmesini istemişlerse de; Belediye aleyhine tevcih edilen dâva, Belediyece yapılan idarî bir muameleden neş'et etmiş ve idarî fiil ve kararlardan hakları muhtel olanlar tarafından açılacak dâvaların tedkikı idarî kaza merciine ait bulunmuş ve şahıslarla Belediye aleyhine açılan dâvanın tefrikı lâzımgelmiş olmakla,

mahkemenin Belediyeye taallûk eden vazife kararının kaldırılmamasına 11/2/1954 Tarihinde ittifakla karar verildi.

Usulüne uygun şekilde yapılmamış olan müracaat hakkında karar ittihazına mahal olmadığına.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 92 — Karar : 11

KARAR

Ahmet Gümüş tarafından Millî Savunma Vekâletine izafetle İstanbul defterdarlık muhakemat müdürlüğü aleyhine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı vekili vazife itirazında bulunmuş ve mahkemece de tâyini merci için evrakın uyuşmazlık mahkemesine tevdiine karar verilmiştir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 11/2/1954 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve mahallinden gönderilen mahkeme dosyası münderecatına göre, vazife itirazı hakkında, müsbet, menfi bir karar verilmemiş olduğu anlaşıldıkdan ve Başkanun sözcüsünün usulüne uygun bir müracaat vâki olmadığından dolayı tetkikat icrasına mahal bulunmadığına dair mütalâası dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4788 sayılı kanunun Uyuşmazlık Mahkemesine baş vurma yollarını gösteren 8 inci ve müteakıp maddeleriyle tesbit ve tâyin edilmiş olan esaslara riayet olunmamış ve vazife itirazı üzerine mahkemece müsbet menfi bir karar ita edilmemiş ve şu suretle ortada tetkiki mucip bir uyuşmazlık bulunmamış olmasına binaen bu bakımdan inceleme yapılmasına mahal olmadığına ve dâva dosyasının mahalline iadesine 11/2/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

Bayındırlık Vekâletince yapılan demir yolu istimlâki sebebiyle açılan bedel tezyidi dâvasının rüyeti Adalet Mahkemesine ait bulunduğu.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 93 — Karar : 12

KARAR

Bekir Ünal tarafından Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü aleyhine Kartal Asliye hukuk mahkemesinde açılan dâvanın rüyeti sırasında

Dâvalı vekilinin mahkemenin dâvaya bakmağa vazifesiz olduğuna dair itirazının mahkemece reddi üzerine vazife konusunun incelenmesi Devlet Şûrası Baş kanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın Özeti : Devlet Demiryolları idaresi tarafından istimlâk olunan gayrimenkule takdir edilen kıymetin dûn bulunduğundan bahsile mezkûr bedelin tezyidi talebinden ibarettir.

Dâvalı; Vazife itirazında; istimlâk muamelesi 929 ve 1607 sayılı kanunlara göre yapılmış bir idarî muamele olduğundan dolayı tezyidi bedele taallûk eylese dahi mezkûr istimlâk muamelesinin bütün safhaları için baş vurulacak merciin idarî kaza mercii bulunduğundan bahsile dâvayı rüyet mahkemenin görevinden hariç bulunduğunu dermeyan eylemiştir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 11/2/1954 günlü oturumunda dosyadaki kâğıtlaar okunduktan ve Başkanun sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kaza merciine ait olduğuna dair mütalâası dinlendikten ve uyuşmazlık mahkemesine vâkı müracaatın şekline uygun ve süresinde yapıldığı anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

929 ve 1607 sayılı kanunlar yeniden inşa edilmiş veya edilecek olan demiryolları için istimlâk olunacak gayrımenkullere ait istimlâk bedelinin tâyin ve takdirinde caridir. Halbuki dâvacıların gayrımenkulleri demiryolunun yeniden inşaası için değil, tevsii maksadiyle istimlâk edilmiş olduğundan bu gayrımenkulün istimlâk bedelinin tâyininde umumî hükümlerin yani 1295 tarihli istimlâk kararnamesinin tatbikı lâzımdır.

Dâvacıların gayrımenkulleri hakkında istimlâk muamelesinin idareye yanlış olarak 929 ve 1607 sayılı kanunlara istinat ettirilmesi hususu adalet mahkemelerinin 1295 tarihli istimlâk kararnamesi mucibince görmeğe vazifeli bulunduğu istimlâk bedelinin tezyidi dâvasının devlet Şûrasında görülmesini gerektirmez. Bu mülâhazalarla Demir yolunun tevsii maksadile yapılan istimlâk bedelinin tezyidine dair olan iş bu dâvanın adalet mahkemesinde görülmesi icap ettiğinden kanuna uygun bulunmayan Başkanun sözcüsünün talebinin reddine 11/2/1954 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Muhalefet şerhi :

929 ve 1607 numaralı istimlâk kanunları bedele müteallik ihtilâfların Adliye mahkemelerine aidiyeti hakkında bir hükmü muhtevi olmadığından ve istimlâk muamelesi bir kül teşkil eden idarî bir tasarruf bulunduğundan dâvanın tetkikının idarî kazaya ait olacağı reyindeyiz.

Âza	Âza	Âza
İ. A.	B. A.	T. Ş.

553

Vazife halinde iken zarar ika eden askerî vasıtanın husule getirdiği zararın tazmini dâvasının rüyeti Adalet Mahkemesine ait bulunduğu

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 94 — Karar : 13

K A R A R

Halil Güven tarafından Millî savunma vekâleti ile er Mehmet Derya alyehlerine Ankara 4 üncü sulh hukuk mahkemesine açılan dâvanın görülmesi sırasında vazife itirazının mahkemece red edilmesi üzedine mezkûr vekâletin tahrikile görev konusunun incelenmesi Devlet şûrası başkanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâva dilekçesinin özeti; Vazifeli olarak sefer eden ve Millî savunma vekâletine ait bulunan er Mehmet Derya idaresindeki vasıta dükânını tahrip eylemiş olduğundan bahsile vâkı zararın tazmini talebinden ibarettir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 11/2/1954 günlü oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve incelenen evraka nazaran Birinci Celsede teşkili tarafeyn yapılamayıp mütaakip ilk oturumda dâvalılardan Millî savunma vekâleti vlkilinin görevsizlik savunmasında bulunduğu anlaşıldıktan ve Baş kanun sözcüsünün dâvanın devlet şûrasının vazifesi içinde olduğuna dair mütalâası dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Mevzuu, askerî vasıtayı sevk ve idare eden şoförün kusurlu hareketi neticesi ika eylediği zarardan dolayı şoförü istihdam eden dâvalı Millî Savunma Vekâletince tazminat istenmesinden ibaret olan ve Borçlar Kanununun 41 ve 55 inci maddelerine temas eden dâvanın rüyeti adalet mahkemesinin vazifesi dâhilinde bulunmuş olmakla Başkanun sözcüsünün varit görülmeyen talebinin redine ve keyfiyetin mahallî mahkemesine hemen bildirilmesine 11/2/1954 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Muhalefet şerhi :

Mevzu hukukun tahdiden tâyin ettiği hususat haricinde müstahdemin şahsî kusurundan dolayı idarenin mesulübilmal sıfatiyle ve borçlar kanununa tevfikan adliyede takibi mümkün olamayacağına binaen Başkanun sözcüsünün talebinin yerinde olduğu ve idare aleyhindeki dâvanın idarî kazaya tevdii lâzım geleceği reyindeyiz.

Âza	Âza	Âza
İ. A.	B. A.	T. Ş.

554

Harpte yaralandığından bahisle bu yüzden hasıl olan malûliyetin tesbiti dâvasının rüyeti idarî kazaya ait bulunduğu.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 1 — Karar : 14

KARAR

Ahmet Güler tarafından Millî Savunma Vekâleti aleyhine Antalya Asliye Hukuk mahkemesine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı vekilinin vazifesizlik itirazının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmsei Devlet Şûrası Başkanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : Birinci Cihan harbinde Rus cephesinde Sarıkamışda yaralanarak sakat kaldığından bahsile işbu hadisenin tesbiti talebinden ibarettir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 11/2/954 günlü oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan sonra ve Başkanun sözcüsünün, ve dâvanın rüyeti idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâvacının malûliyetinin tesbiti iddiasiyle ve Millî Savunma Vekâleti aleyhinde adalet mahklmesinde ikame ettiği dâvadan istihdaf eylediği gayenin; Vazife malûliyetinin kabulü ile muktazi malûliyet maaşı tahsisine idareye icbar edici bir hüküm istihsali olduğunda şüphe yoktur. Emekli aylığı gibi adi ve vazife malûllüğü aylıklarının da hangi makam tarafından ve bu malûliyetin ne suretle tahkik ve tetkik edilerek ve ne gibi vesikalara müsteniden bağlanabileceği Emekli mevzuatı ile tesbit ve tâyin edilmiş ve hususdaki vazifenin idarî makamlara ve bundan mütevellit ihtilâfların hallinin de idarî kazaya aidiyeti idarî kanunların açık hükümleri icabından bulunmuştur. Bu itibarla; Adlî mahkemeye açılmış bulunan dâvanın vazife noktasından reddi muktazi bulunduğu cihetle Antalya Asliye Hukuk Mahkemesinin vazifesizlik itirazının reddi kararının ref'ine 11/2/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

555

Devlet şûrasında açılan ve hükme bağlanan idarî dâva sebebiyle tahakkuk eden masrafların tahsili talebiyle Adalet Mahkemesine açılan dâvanın rüyeti idarî kazaya ait bulunduğu.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 2 — Karar : 15

KARAR

Semiha Kudüslü ve arkadaşları vekili Hamdi Halim Mayatürk tarafından Maliye hazinesi aleyhine İstanbul Asliye 12 inci Hukuk Mahkemesine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı Hazine vekilinin vazifesizlik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine Vazife Uyuşmazlığının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın Özeti: Murise ait kazanç vergisinin haksız tahakkuk ettirildiğinden ve Emlâk Kredi Bankasındaki mevduatın usulsüz hacız konulduğundan bahsile idarî mercilerde işin takibi için sarfına mecbur oldukları ücreti vekâletle, hacız dolayısiyle mahrum kaldıkları faizin tahsili talebinden ibarettir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 11/2/1954g ünlü oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun sözcüsünün, dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

Dâvanın Konusu : Dâvalı idareye kusur isnadı suretiyle zarar ziyan talebinden ibaret bir tam kaza dâvası mahiyetinde bulunmasına, Devlet Şûrası Kanununun 23 üncü maddesinin A bendi gereğince görevli kazaı merciinin Devlet Şûrası olacağına binaen Adalet Mahkemesinin görevli bulunduğuna mütedair kararın kaldırılmasına 11/2/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

Mahallî Orman Bölge Şefliğince nakliyeye bağlanan orman mahsüllerinin tezkerede yazılı cins ve eb'ada uymadığından bahisle ve kaçak addiyle orman memurları tarafından zaptedimesi yüzünden uğranılan zararın tazmini dâvasının rüyeti idarî kaza merciine aittir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 22 — Karar : 35

Hayri Koçkar ve Mustafa Akant vekili avukat Asım Emrem tarafından Orman Umum Müdürlüğü aleyhine açılan dâvanın Ankara Asliye altıncı hukuk Hâkimliğince görülmesi sırasında dâvalı idare vekilinin vazifesiz-

556

lik itirazının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti; Kereste yüklü iki kamyonun kerestelerin damğaları sahte ve ruhsatsız diye zapdedildiği halde bilâhare yapılan tetkikatta kerestelerin kaçak olmadığı anlaşılarak serbest bırakılmış olduğundan bu yüzden uğranılan (4525) lira zararın dâvalı idareden tahsili talebinden ibarettir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 15/4/1954 Tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütâlaası alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

Dâvacı : Mahallî Orman Bölge Şefliğince nakliyeye bağlanan orman mahsüllerinin teskerede yazılı cins ve eb'ada uymadığından bahisle ve kaçak addiyle orman memurları tarafından zaptedilmesi sebebiyle uğradiği zararın tazminini Orman Umum Müdürlüğünden dâva etmiş ve orman memurlarının orman kanunları hükümlerine tevfikan ifa ettikleri vazifeden doğan ve bu suretle hizmet kusuruna istinat eden dâvanın rüyeti idarî kaza merciinin vazifesi dâhilinde bulunmuş olmakla Başkanun sözcüsünün varit olan talebi vechile mahallî mahkemesince müttehaz vazife kararının kaldırılmasına 15/4/954 Tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Askerî vasıtanın ika ettiği zarardan dolayı idare aleyhine açılan tazminat davasının rüyet mercii Adalet Mahkemesidir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 24 — Karar 36

Üsküdar-Kadıköy ve havalisi Tramvayları T. A. Ş. vekili avukat Ragıp İyicil tarafından Millî Savunma Vekâleti ile Sezai Özütemiz aleyhlerine açılan dâvanın Kadıköy Asliye ikinci hukuk hâkimliğince görülmesi sırasında dâvalı idare vekilinin vazifesizlik itirazının mehkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti; Dâvalı Milli Savunma Vekâletine ait ve diğer dâvalı Sezai Özütemiz tarafından idare edilen askerî vasıtanın tramvay idaresine ait direğe ve Tramvaya çarpmasından husule gelen zarar ve ziyanın tazminine karar verilmesi dileğinden ibarettir.

557

Uyuşmazlık mahkemesinin 15/4/954 günlü oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uyğun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dâvacı şirket, Havai hat direğine çarpan askerî vasıtanın ika ettiği zarardan dolayı, bu vasıta şoförünü istihdam eden sıfatiyle, Millî Müdafaa Vekâleti aleyhine tazminat dâvası açmış ve haksız fiilden doğan ve Borçlar kanununun 55 inci maddesine istinat ettirilen işbu dâvanın görülmesi Adalet mahkemesinin vazifesi dâhilinde bulunmuş olmakla, Başkanun sözcüsünün varit olmayan talebinin reddine 15/4/954 Tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Vazife itirazının genel mahkemede en geç ilk oturumda dermeyan edilmesi icabeder.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 26 — Karar: 38

Mustafa Savur tarafından Bayındırlık Vekâletine bağlı konya Sulama işletmesi adına işletme müdürlüğü aleyhine açılan dâvanın Beyşehir asliye hukuk Hâkimliğince Görülmesi sırasında dâvalı idare vekilinin vazifesizlik itirazının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi devlet Şurâsı Başkanun sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti: Mâlik ve mutasarrıfı bulunduğu tarlasından geçirilen kanalın iki tarafına komşu tarlalarda olduğu gibi sedler yapılmamasından dolayı tarlasına su basmasına ve bu yüzden ekip istifade etmesine mâni olduğundan (3700) lira zararının tahsiline karar verilmesi talebinden ibarettir.

Uyuşmazlık mahkemesinin 15/4/954 günlü oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uyğun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dâvalı İdare vekili ilk celsede husumet itirazında bulunup mahkemece husumetin idareye tevecüh edeceğine dair karara tefhimini mütaakip ikinci celsede vazife itirazını ileri sürmüş ve Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki 4788 sayılı kanunun 8 inci maddesinin 2 inci fıkrası gereğince vazife itirazının genel mahkemede en geç ilk oturumda derme-

yan edilmesi icap eylemiş ve idarenin ilk oturumda husumet itirazında bulunması, bu itirazın dahi vazifeli mahkemede tetkik edilmesi zarureti karşısında, kanunî bir mazaret teşkil eylememiş olmakla Başkanun sözcüsünün talebinin süre bakımından reddine 15/4/1954 Tarihinde ittifakla karar verildi.

Usulüne uygun şekilde yapılmamış olan müracaattan dolayı tetkikata mahal olmadığı.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas: 29 — Karar: 41

Balıkesir Orhangazi mahallesi Altay caddesi No: 54 de oturan Fatma Göker tarafından Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilen 5/3/954 Tarihli dilekcede; Hakkındaki haczin kaldırılması talebbedilmiş olmakla, Uyuşmazlık Mahkemesinin 15/4/954 Tarihli oturumunda mezkûr dilekce okunup Başkanun sözcülüğünün, usulüne tevfikan yapılmamış olan müracatının reddi yolundaki mütalâası alındıkdan sonra gereği düşünüldü:

Dâvacı; Doğrudan doğruya Uyşmazlık Mahkemesi Reisliğine gönderdiği dilekçe ile kakkındaki haczin kaldırılmasını talep etmiş ve umumî mahkemelerde ileri sürülmesi icabeden bu talebin Uyuşmazlık Mahkemesince tetkikına 4788 sayılı kanun hükümleri müsait bulunmamış olmakla işbu talebin tetkikına mahal olmadığına 15/4/1954 Tarihinde ittifakla karar vedildi.

———oOo———

559

568